

ESTUDIS

34

**Situació laboral de la població
estrangera a Catalunya
Informe 2013**

centre
d'estudis
i recerca
sindicals

SITUACIÓ LABORAL DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA A CATALUNYA

INFORME 2013

Daniel Garrell Ballester

(Àmbit de Sociologia del CERES)

Juliol 2013

CERES

Via Laietana, 16, 7a planta

08003 Barcelona

ÍNDEX

Presentació	5
1. La població estrangera a Catalunya	7
1.1. Població estrangera empadronada	7
1.1.1. Evolució general i perfils	8
1.1.2. Empadronats segons l'origen	14
1.1.3. Nacionalitzacions i fluxos migratoris	18
1.2. Els residents estrangers a Catalunya	26
1.2.1. Evolució general	26
1.2.2. El perfil dels residents	29
2. Els estrangers en el mercat de treball	35
2.1. Panorama general	35
2.2. L'activitat de la població estrangera	41
2.3. L'ocupació de la població estrangera	50
2.4. L'atur de la població estrangera	58
3. Els llocs de treball de la població estrangera	67
3.1. L'ocupació estrangera per branques d'activitat	67
3.2. El tipus d'ocupació dels treballadors estrangers	73
4. Les condicions laborals	83
4.1. La temporalitat en els treballadors estrangers	83
4.2. La irregularitat laboral	88
5. Síntesi- Resum	93

PRESENTACIÓ

Presentem l'informe de l'any 2013 sobre la situació laboral de la població estrangera a Catalunya, que fa referència a les dades sobre la presència d'estrangers a Catalunya i la seva situació en el nostre mercat de treball durant l'any 2012.

Com en els darreres informes, en aquest també hem prioritzat aquelles fonts que donen una informació més completa del conjunt de factors, i utilitzem els registres de situació legal per conèixer justament la seva situació de normalitat legal o, al contrari, de precarietat i risc social i laboral.

En aquesta línia, per a les dades sobre la presència d'estrangers, ens centrem en les dades del Padró d'Habitants, perquè entenem que ens presenten un quadre més ajustat que altres fonts a la realitat de la presència d'estrangers en el nostre país. Les dades de residència legal serviran més específicament per dimensionar justament la presència legal i els processos d'assentament dels col·lectius d'estrangers. Caldrà tenir en compte però que la normativa que afecta als empadronaments de població estrangera i la gestió de les dades padronals, causen algunes dificultats a l'hora d'interpretar algunes de les dades, fins al punt que impedeix fer una aproximació, fonamentada estadísticament, a la irregularitat de residència.

Pel que fa a les dades de mercat de treball, ens concentrem en les dades de l'Enquesta de Població Activa del Instituto Nacional de Estadística. Considerem que és la font més completa i fiable, que dona més informació sobre la situació d'una determinada població respecte a les possibilitats de treballar, la voluntat de fer-ho i les expectatives dels diferents col·lectius. D'altra banda, les dades de l'EPA sobre ocupats i assalariats no distingeixen entre ocupats donats d'alta a la Seguretat Social i ocupats no donats d'alta, de manera que tenen una certa capacitat de captar treball irregular tot i que, probablement, no en una proporció prou real però sempre superior, per definició, a la de qualsevol registre oficial.

Utilitzem dades del registre d'afiliats a la Seguretat Social per a aquells aspectes que poden complementar la informació que subministra l'EPA. Les dades d'afiliats en alta a la Seguretat Social ens permeten fer estimacions sobre la irregularitat laboral

Les dades de l'any 2012 continuen marcades per la crisi econòmica i per la reducció de població immigrada. Aquests moviments de població tenen un efecte directe sobre les diverses variables de mercat de treball, especialment les taxes d'activitat, ocupació i atur. En tot cas, la pèrdua d'ocupació és la dada més significativa i la que explica tant la marxa de població immigrant com l'empitjorament de les condicions de la població estrangera que viu a Catalunya durant el 2012.

1. LA POBLACIÓ ESTRANGERA A CATALUNYA

1.1. POBLACIÓ ESTRANGERA EMPADRONADA

En aquest primer capítol tractarem la presència d'estrangers a Catalunya a partir de les dades del Padró Continu d'Habitants. Les dades del Padró són les que s'aproximen més a la presència real de població estrangera, atès que s'hi poden inscriure els estrangers independentment de si tenen permís de residència o no i, per tant, en un principi poden incloure, si més no una part, de la població estrangera en situació irregular. En aquest informe hem utilitzat les darreres dades disponibles que són de l'1 de gener del 2013, que són encara, en el moment de la seva utilització per a aquest informe, provisionals. Es tracta de dades que l'INE ofereix com a avançament. Haurem de parar atenció però a alguns aspectes de la gestió de les dades padronals i de les normatives de tractament d'aquestes, ja que es poden estar creant distorsions que cal tenir en compte a l'hora d'utilitzar les dades per als nostres objectius de recerca.

Des de l'any 2006¹, els estrangers no comunitaris sense autorització de residència permanent, tenen l'obligació de renovar la seva inscripció al padró cada dos anys; els qui no ho fan són donats de baixa per caducitat del seu empadronament. A més els ajuntaments, amb més o menys intensitat i mitjans, utilitzen diferents mètodes que inclouen la informació de particulars per detectar la "no-residència" habitual d'una persona estrangera en el domicili que figura en el padró. En aquest cas aquesta persona surt del padró per *Inscripció Indeguda*, i això pot afectar a qualsevol persona estrangera tant si té un permís de residència temporal com si té un permís de residència permanent

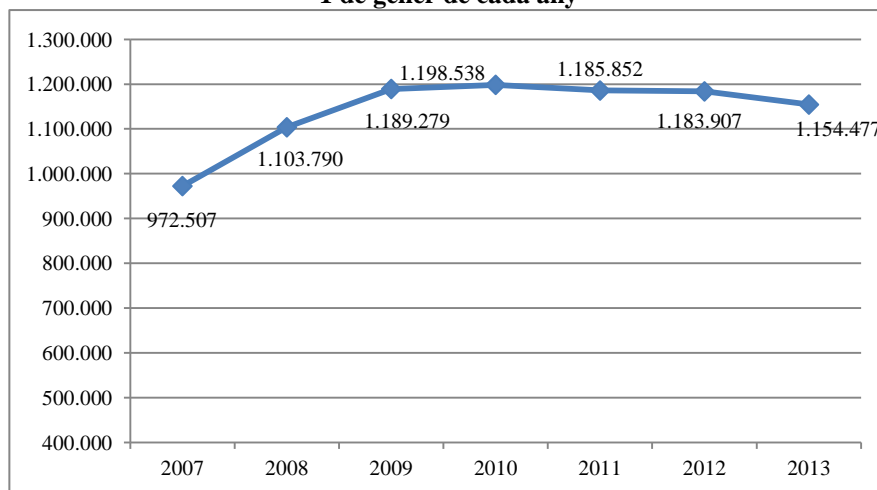
Aquestes persones que cauen del padró per els procediments que acabem de veure, deixen de constar com a empadronats però, en canvi, continuen sent comptabilitzats en l'estadística de residents, tant si és una residència temporal com si és tracte d'una residència permanent. Si aquests processos de caiguda del padró prenen una suficient dimensió, en un context en què es redueix de forma molt important l'arribada de nous estrangers, el nombre d'estrangers amb permís de residència pot ser superior al d'estrangers empadronats.

¹.- Modificació legislativa introduïda per la Llei Orgànica 14/2003 sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social, a la Llei 7/1985 Reguladora de las Bases del Règim Local.

1.1.1. EVOLUCIÓ GENERAL I PERFILS

Com podem veure en el gràfic 1.1, l'augment continuat d'empadronats estrangers s'atura a principis del 2010 (creixement inferior a l'1%). L'1 de gener del 2011 aquest estancament es converteix ja en creixement negatiu, la qual cosa significa la primera reducció d'estrangers empadronats de la història recent. Aquesta pèrdua de població estrangera continua durant els dos anys següents, fins a principis del 2013.

**Gràfic 1.1. Empadronats de nacionalitat estrangera a Catalunya.
1 de gener de cada any**

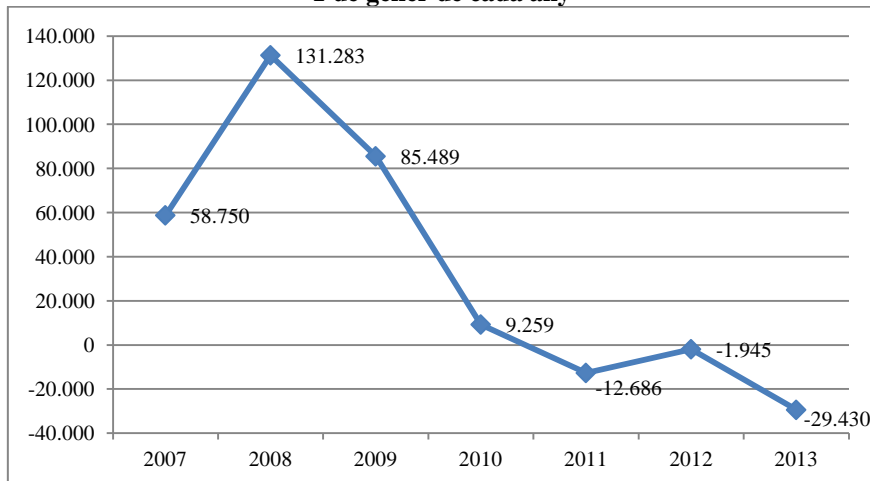

*Les dades del 2013 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

El gràfic 1.2, ens mostra com, a partir de l'inici del 2009, menys d'un any després de l'inici de la crisi d'ocupació a Catalunya, es redueix de forma continuada la incorporació de nous estrangers al padró d'habitants, fins que el 2011 presenta la primera pèrdua d'empadronats que, com ja hem dit, continua l'any següent i a finals del 2013 es produeix la reducció més important fins el moment.

**Gràfic 1.2. Variació d'empadronats de nacionalitat estrangera a Catalunya.
1 de gener de cada any**

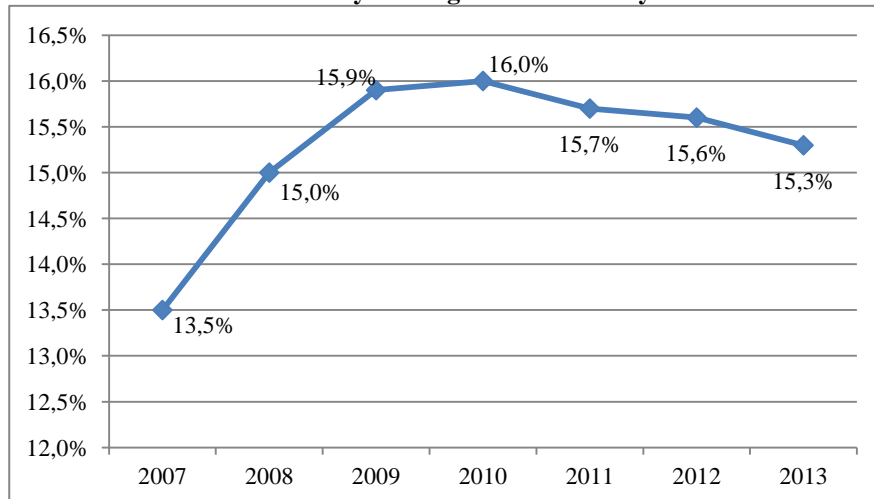

*Les dades del 2013 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

El Gràfic 1.3 ens mostra com el pes de la població estrangera empadronada a Catalunya es veu afectat per aquesta pèrdua d'empadronats estrangers. El percentatge d'estrangers va augmentar 5,6 punts en el període 2005-2010, amb un procés sostingut. En canvi, entre el 2011 i el 2013 es produeix una reducció de 7 dècimes.

Gràfic 1.3. Evolució del percentatge d'empadronats de nacionalitat estrangera a Catalunya. 1 de gener de cada any

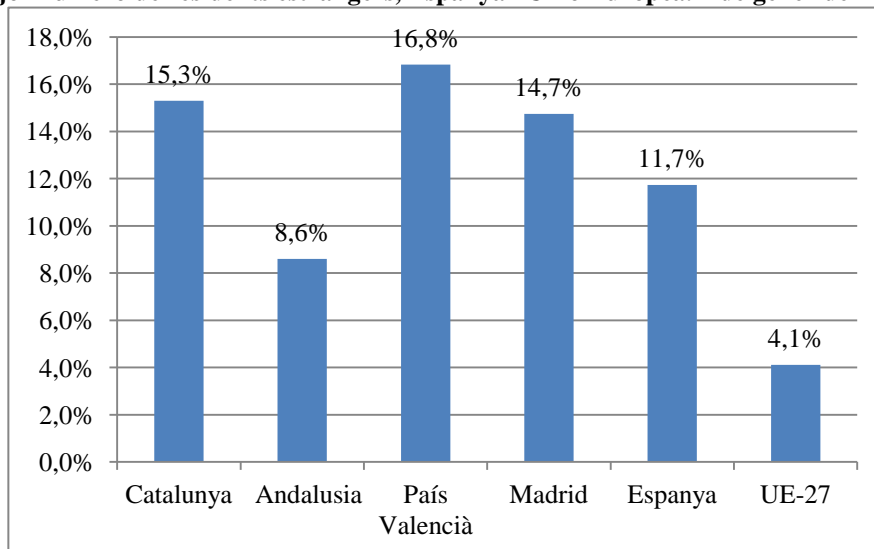
*Les dades del 2013 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

A continuació presentem en el Gràfic 1.4 una comparativa del pes dels estrangers empadronats en el total d'Espanya i les quatre comunitats autònomes amb més estrangers.

Hi podem observar que Catalunya ocupa el segon lloc, més de tres punts per sobre de la mitjana espanyola, i 11 punts per sobre de la mitjana de la Unió Europea. El País Valencià és la comunitat autònoma amb més estrangers empadronats per habitant, amb 1,5 punts per sobre de Catalunya. Andalusia presenta un percentatge de residents estrangers molt inferior.

Gràfic 1.4. Percentatge d'empadronats estrangers sobre el total a les 4 comunitats autònomes amb major número de residents estrangers, Espanya i Unió Europea. 1 de gener del 2013*

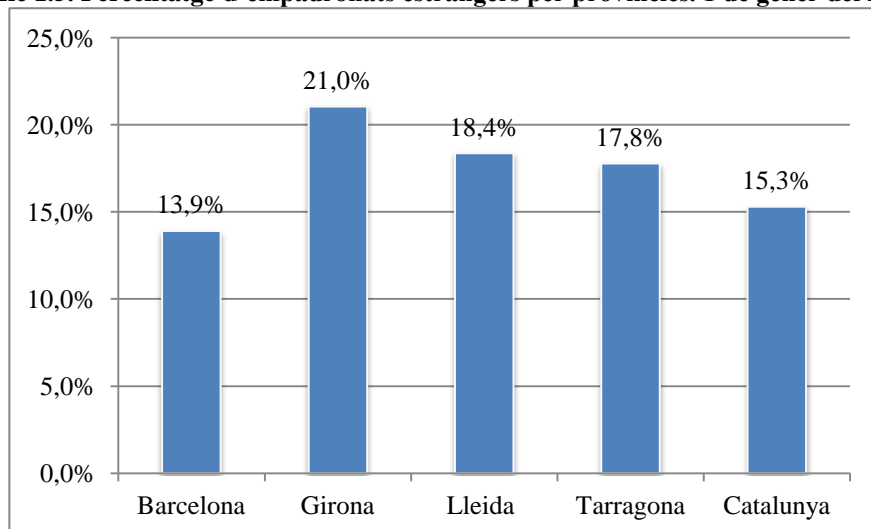

*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

En l'àmbit territorial de Catalunya, el Gràfic 1.5 ens mostra les diferències en la presència d'estrangers per províncies. Hi podem observar que Girona és la que té més presència relativa d'estrangers, 5,7 punts per sobre de la mitjana catalana i més de 9 per sobre de l'espanyola. A Girona la segueixen Lleida (2,6 punts per sota) i finalment Tarragona amb 3,2 punts menys que Girona. Barcelona presenta el percentatge més baix, més d'un punt per sota de la mitjana catalana.

Gràfic 1.5. Percentatge d'empadronats estrangers per províncies. 1 de gener del 2013*

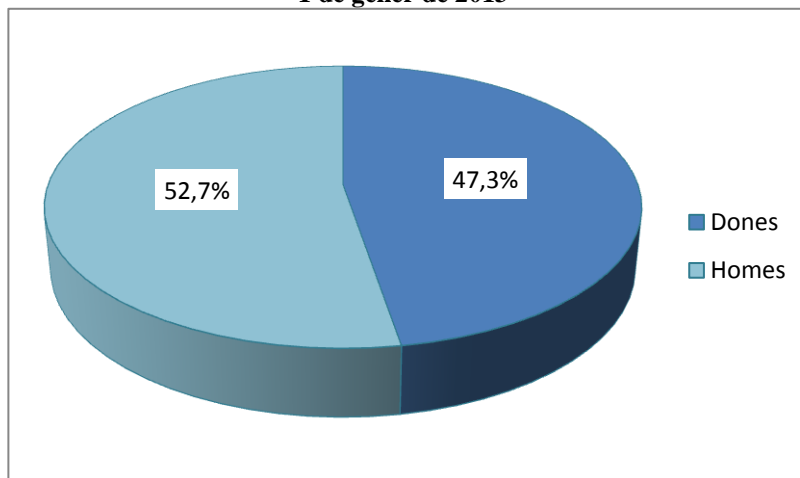

*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

Si analitzem la distribució d'empadronats estrangers a Catalunya per sexes, reflectida al Gràfic 1.6, veiem que la proporció de dones és inferior a la dels homes. No obstant això, cal contextualitzar aquesta diferència de 5,4 punts a favor dels homes, tot observant el Gràfic 1.7.

**Gràfic 1.6. Distribució per sexes dels estrangers empadronats a Catalunya
1 de gener de 2013***

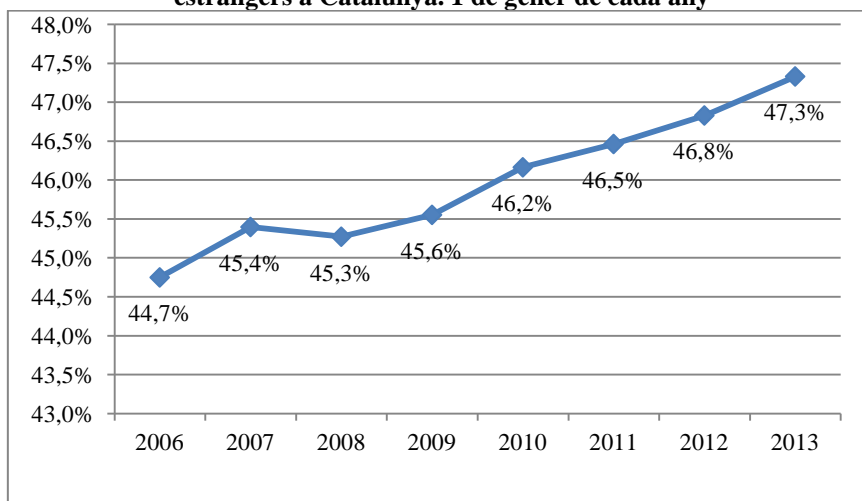

*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

En el període que va de l'any 2006 al 2013, es passa d'una presència del 44,7% de dones, a l'actual del 47,3%. Així doncs, al llarg d'aquests sis anys i de forma ininterrompuda, el percentatge de dones ha augmentat en 2,6 punts percentuals. Malgrat aquesta tendència a l'alça en la proporció de dones dins del col·lectiu immigrant, no cal oblidar que la seva presència en el total de residents, encara és inferior a la dels homes.

**Gràfic 1.7. Evolució de la proporció de dones estrangeres residents sobre el total de residents
estrangers a Catalunya. 1 de gener de cada any**

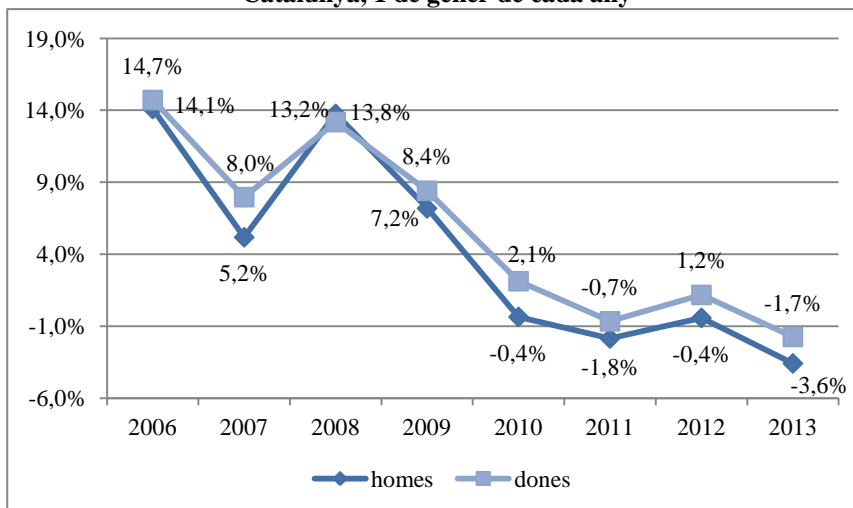
*Les dades del 2013 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

El gràfic següent ens mostra per què està creixent el pes de les dones, especialment en aquests darrers anys. Aquest creixement és fruit de 3 factors que es poden observar al gràfic. El primer que observem és que des del 2006 l'increment de dones empadronades és superior a l'increment d'homes. El segon que cal destacar, és que els homes inicien la reducció d'efectius un any abans que ho facin les dones. Finalment, i més important, la

reducció d'efectius masculins durant els darrers tres anys és sempre superior al de les dones, de manera que en 4 anys els homes han vist reduir els seu efectius en un 6,2%, mentre que les dones s'han reduït en un 1,2%. Podem dir doncs que l'augment del pes de les dones en el total de la població estrangera empadronada es deu a la superior pèrdua de població masculina.

Gràfic 1.8. Variació relativa de la població estrangera empadronada. Catalunya, 1 de gener de cada any

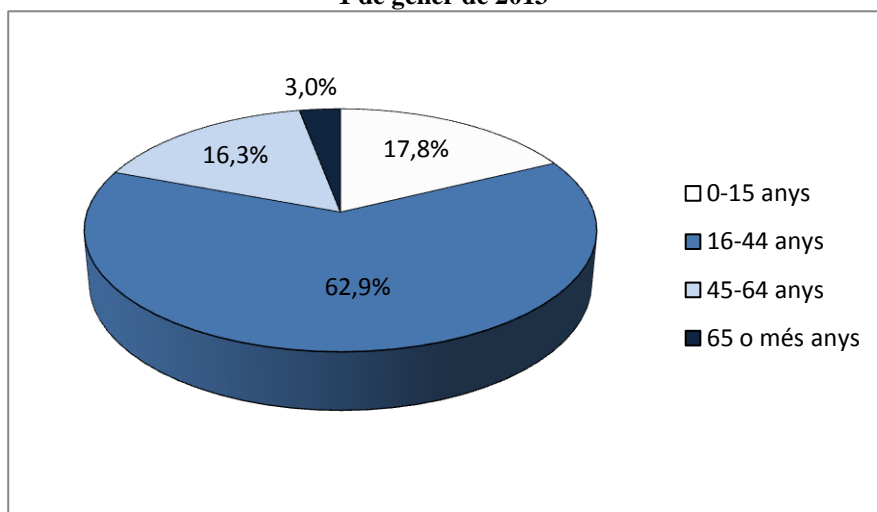

*Les dades del 2013 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

Pel que fa a les edats, el gràfic 1.9 mostra que, si sumem els dos trams d'edat centrals, tenim que gairebé el 80% dels estrangers empadronats estan en edat de treballar. El pes dels majors de 64 anys és molt baix.

Gràfic 1.9. Distribució per edats dels estrangers empadronats a Catalunya 1 de gener de 2013*

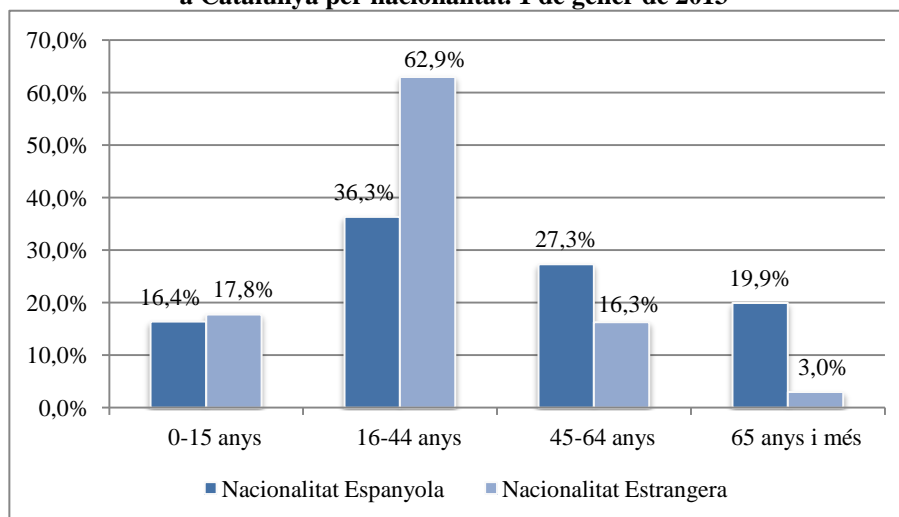

*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

Aquesta estructura d'edats contrasta amb la de la població de nacionalitat espanyola. Com es pot observar al Gràfic 1.10 la població estrangera és més jove. La major part dels estrangers es concentren en la franja d'edat dels 16 als 44 anys, on presenten un percentatge de població gairebé 27 punts superior al que presenta la població espanyola. El seu percentatge en el tram de més de 64 anys és entre una sisena i una setena part del que presenten els autòctons, mentre que mostren un percentatge lleugerament superior en el grup més jove.

Gràfic 1.10. Distribució comparada de l'estructura d'edats dels empadronats a Catalunya per nacionalitat. 1 de gener de 2013*

*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

Tal com ja hem vist a l'inici del capítol, entre principis del 2012 i principis del 2013 hi ha hagut una reducció de població estrangera empadronada. Si analitzem aquesta reducció pels mateixos trams d'edat que acabem de veure, observem que la pèrdua d'estrangers s'ha centrat en els dos trams més joves, mentre que en els dos trams de més edat es produeix un increment.

Taula 1.1. Variació interanual d'empadronats estrangers per grups d'edat. 1 de gener de cada any*

	2012	2013	Variació	%
0-15 anys	209.575	205.119	-4.456	-2,1%
16-44 anys	757.497	726.684	-30.813	-4,1%
45-64 anys	183.688	188.280	4.592	2,5%
65 anys i més	33.147	34.394	1.247	3,8%
Total	1.183.907	1.154.477	-29.430	-2,5%

*Les dades del 2013 són una estimació provisional.

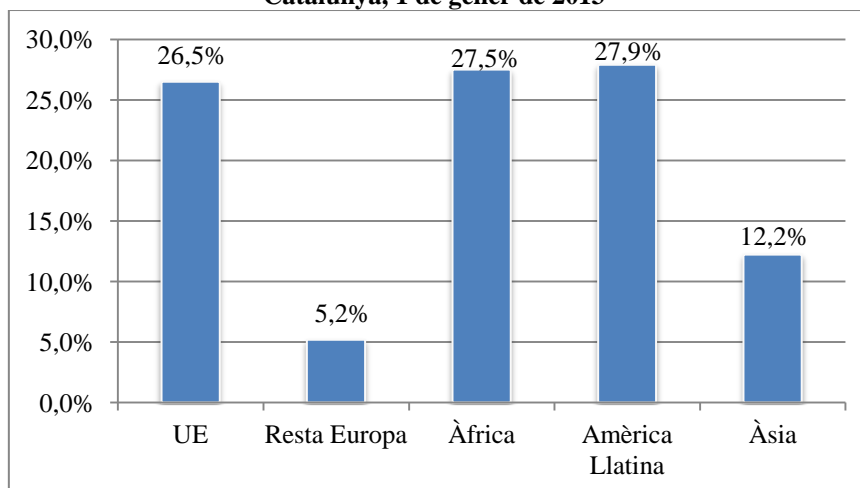
Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

L'explicació més plausible d'aquesta tendència a l'increment, te a veure amb la important reducció de l'entrada de nous estrangers. D'una banda s'incrementa l'edat dels qui romanen al país, i d'una altra no hi ha noves entrades de població jove, la conseqüència és una tendència a l'increment dels grups de més edat i una reducció dels més joves.

1.1.2. EMPADRONATS SEGONS L'ORIGEN

Per zones d'origen dels estrangers, els llatinoamericans i els africans són els grups més nombrosos a Catalunya. Els segueixen de prop els comunitaris.

Gràfic 1.11. Distribució dels empadronats estrangers per zones d'origen. Catalunya, 1 de gener de 2013*

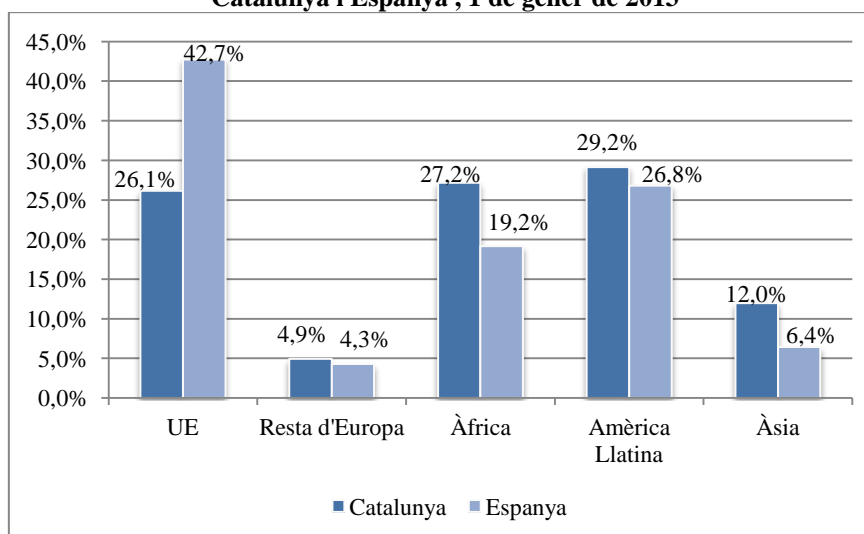

*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

Si comparem aquests percentatges amb els que presenta la mitjana espanyola, veiem que, proporcionalment parlant, a Catalunya la presència de comunitaris és molt inferior a la que tenen a Espanya i per tant la resta, és a dir, els extracomunitaris, tenen en conjunt una presència molt superior a Catalunya (el 74,3% pel 58,3% a Espanya).

Gràfic 1.12. Distribució dels empadronats estrangers per zones d'origen a Catalunya i Espanya, 1 de gener de 2013

*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

Dels extracomunitaris, la diferència més important la trobem en els africans i els asiàtics, això és deu a la diferent presència de marroquins, els quals, formen el col·lectiu més important a Catalunya, i també en la proporció de pakistanesos, molt superior a la que hi ha en cap altre comunitat autònoma.

En la següent taula es pot observar com a principis del 2013 i en termes interanuals el col·lectiu llatinoamericà s'ha reduït, una reducció que es produeix per tercer any consecutiu. Només s'incrementa el nombre d'empadronats originaris de l'Europa no Comunitària, la resta de col·lectius es redueixen.

Taula 1.2. Variació interanual d'empadronats estrangers per zones d'origen. 1 de gener de 2013*

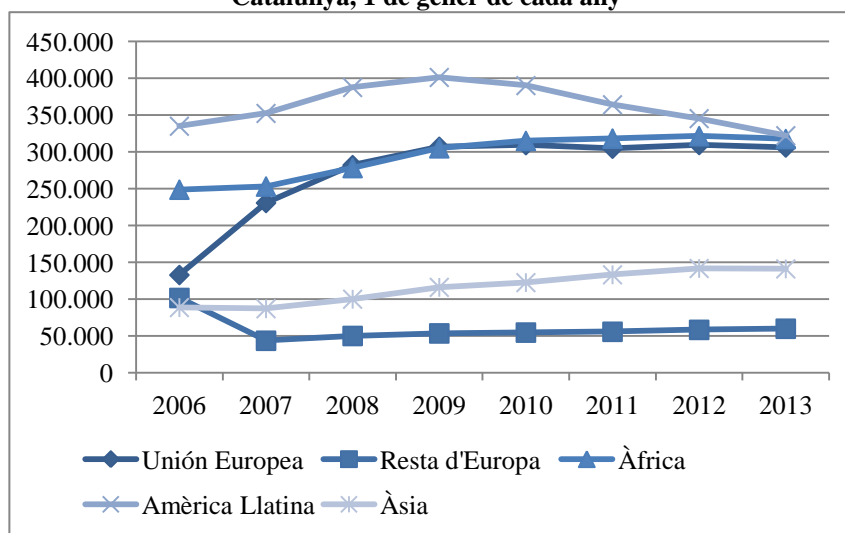
	UE	Resta d'Europa	Àfrica	Amèrica Llatina	Àsia
Variació interanual	-3.387	1.541	-3.918	-23.173	-606
% de variació	-1,1%	2,6%	-1,2%	-6,7%	-0,4%

*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

El Gràfic 1.13 ens mostra la tendència dels darrers 8 anys. Podem veure que la reducció dels llatinoamericans comença en l'inici del 2010 i continua tres anys després. Els comunitaris, mostren oscil·lacions amb pèrdues i creixements reduïts.

Gràfic 1.13. Evolució dels empadronats estrangers per zones d'origen. Catalunya, 1 de gener de cada any*

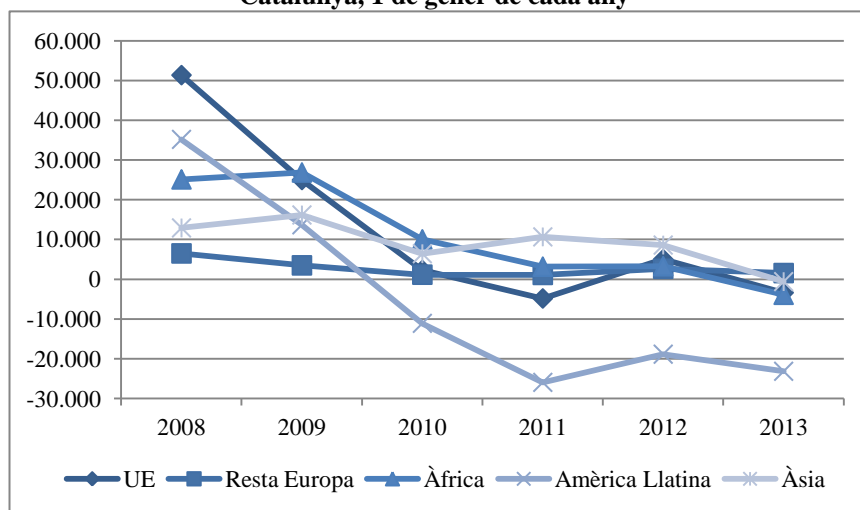

*Les dades del 2013 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

Només els asiàtics experimenten un creixement sostingut del 2008 al 2012, fins que en el 2013 presenten la primera reducció (Gràfic 1.14). En el 2012 tots els col·lectius semblen recuperar-se excepte els llatinoamericans, però a l'inici del 2013 tots, excepte els europeus no comunitaris, presenten reduccions d'empadronats.

Gràfic 1.14. Variació interanual d'empadronats estrangera per zones d'origen. Catalunya, 1 de gener de cada any*

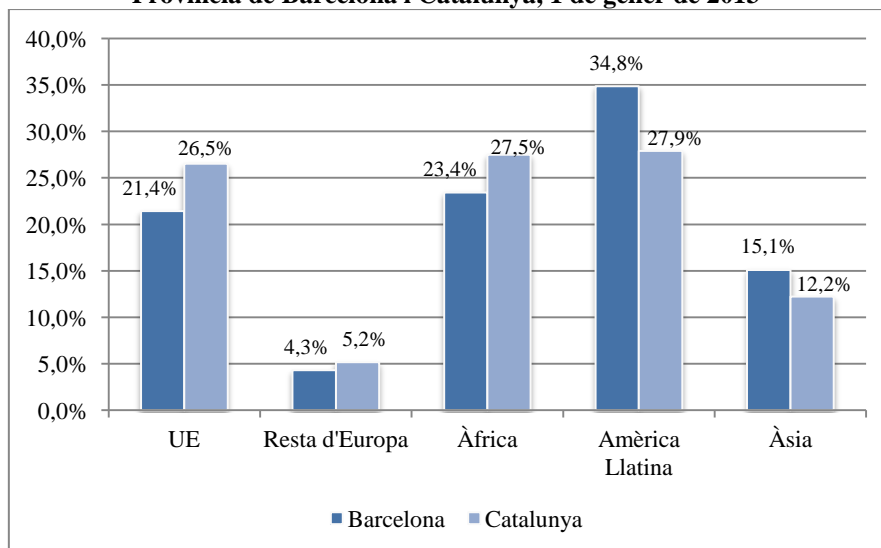

*Les dades del 2012 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

D'altra banda es constaten diferències territorials substancials en la distribució dels col·lectius estrangers. A la província de Barcelona el col·lectiu més important amb diferència és el llatinoamericà, amb gairebé 7 punts per sobre del seu pes en el total de Catalunya (27,9%). Proporcionalment la província de Barcelona té menys africans i comunitaris, i més asiàtics que la mitjana catalana.

Gràfic 1.15. Distribució dels empadronats estrangers per zones d'origen. Província de Barcelona i Catalunya, 1 de gener de 2013*

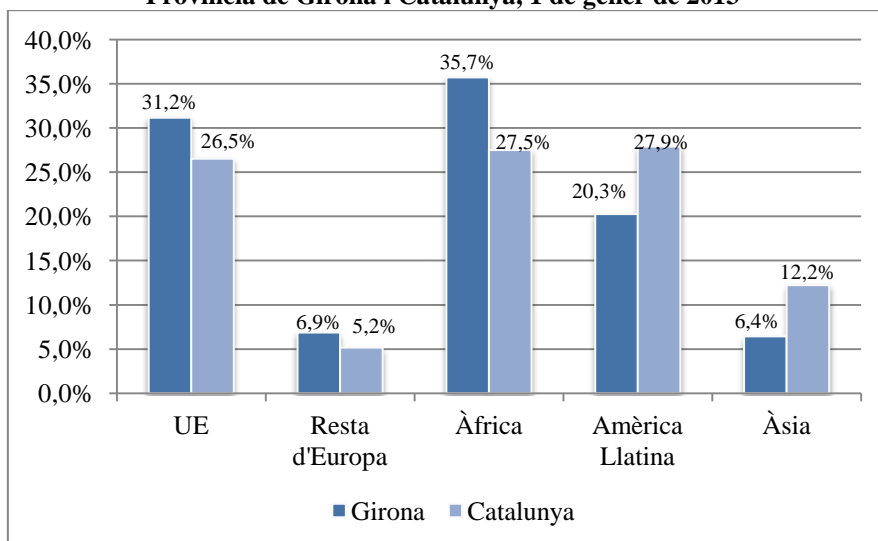

*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

A Girona es dona gairebé la situació contrària. En relació a la mitjana catalana, la província de Girona té més africans i menys llatinoamericans i asiàtics, en canvi el seu percentatge d'europaus, comunitaris i no comunitaris, és superior.

Gràfic 1.16. Distribució dels empadronats estrangers per zones d'origen. Província de Girona i Catalunya, 1 de gener de 2013*

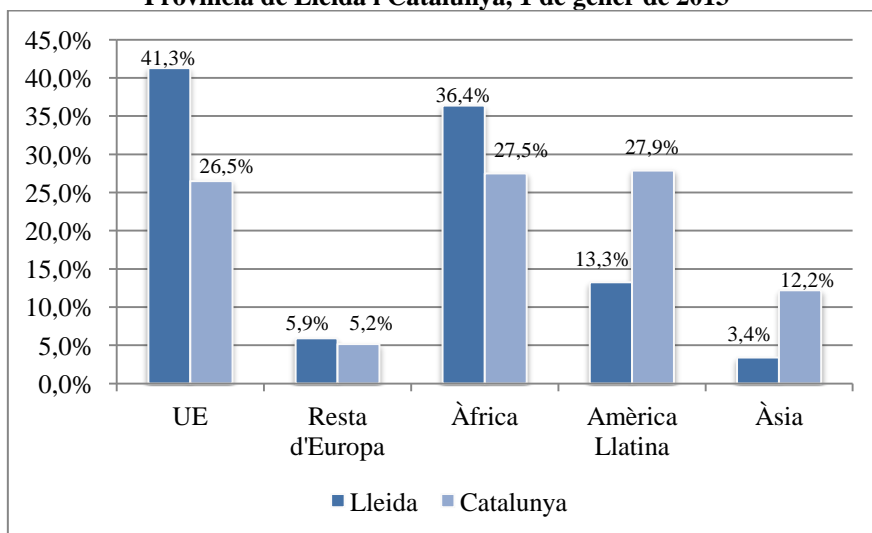

*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

A Lleida, destaca el molt alt percentatge de comunitaris, prop de 15 punts per sobre de la mitjana, l'alt percentatge d'africans i el molt baix percentatge de llatinoamericans (menys de la meitat que en el total de Catalunya) i asiàtics (4 vegades menys).

Gràfic 1.17. Distribució dels empadronats estrangers per zones d'origen. Província de Lleida i Catalunya, 1 de gener de 2013*

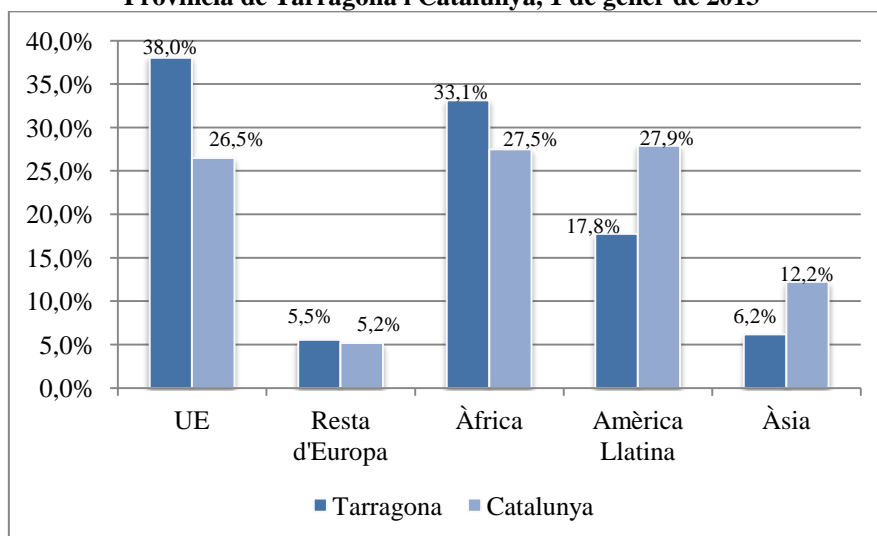

*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

El cas de Tarragona és molt semblant al de Lleida, amb un protagonisme clar de comunitaris i africans d'una banda, i un baix percentatge de llatinoamericans i asiàtics en comparació amb la mitjana catalana.

Gràfic 1.18. Distribució dels empadronats estrangers per zones d'origen. Província de Tarragona i Catalunya, 1 de gener de 2013*

*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

1.1.3. NACIONALITZACIONS I FLUXOS MIGRATORIS

Des de l'any 2007 es comença a observar, en les dades del padró, una tendència a la reducció de l'arribada de nous estrangers, que coincideix amb una reducció dels creixement anual d'estrangers amb permís de residència. A partir del 2011 aquesta tendència es converteix ja en creixement negatiu del padró, és a dir, s'inicia una tendència de pèrdua de població estrangera empadronada, mentre que els residents continuen en creixement però en percentatges molt baixos.

A la llum d'aquestes dades es començava a plantejar la possibilitat que estiguéssim assistint, no només a una reducció en l'arribada d'immigrants, sinó a una marxa d'estrangers. Per altra banda, a aquest plantejament s'objectava que, més que una marxa d'estrangers, el que s'estava produint era una combinació entre la reducció de l'arribada de nous estrangers i la nacionalització d'una part dels que portaven més temps residint legalment al país.

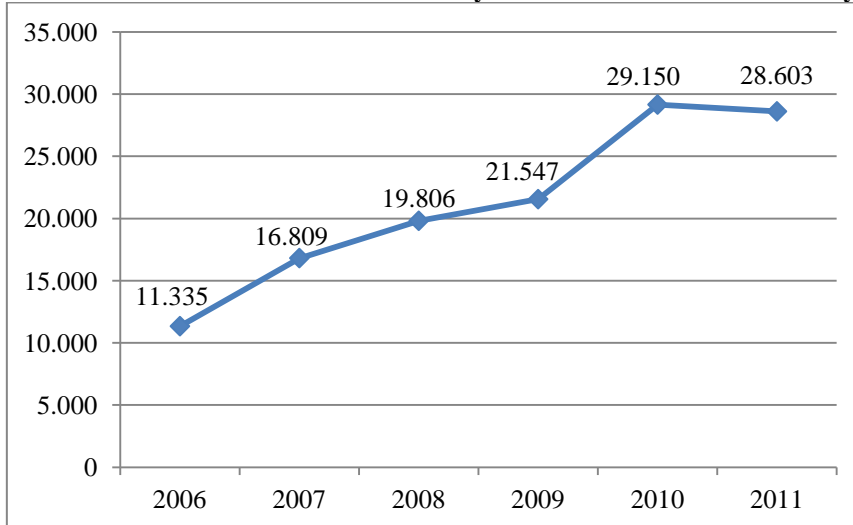
És per això que en l'informe del 2010 ja varem incloure l'anàlisi del fenomen de les nacionalitzacions, per tal de valorar fins a quin punt aquestes estaven influint en la tendència a la disminució en l'arribada d'estrangers primer, i en la disminució de la seva presència en els dos darrers anys. Aquesta línia d'anàlisi va continuar en l'informe del 2011. En el present informe teníem la intenció d'aprofundir en aquesta línia de recerca amb les dades de nacionalitzacions del 2012. Per desgràcia, a la data de tancament de la recerca, aquestes dades encara no estaven disponibles, la darrera actualització és del 24 d'abril de 2012.

El que farem doncs en aquest informe és aprofundir en la comparació de diverses fonts oficials que aporten dades sobre els fluxos migratoris, que en conjunt, per acumulació de coincidències, entenem que són prou indicatives.

Per començar, recuperem les dades més significatives que sobre nacionalitzacions ja vam comentar en l'informe anterior.

El gràfic següent ens mostra l'evolució de les nacionalitzacions en el període que va del 2006 al 2011. Podem observar com, des del 2006 i fins el 2010, el nombre de nacionalitzacions no va parar de créixer. En el 2011 però es produeix la primera reducció del nombre de nacionalitzacions en 6 anys. Cal recordar que la principal forma d'accés a la nacionalització és l'acumulació d'anys de residència legal al país, per això l'augment de nacionalitzacions està relacionat amb l'augment de residents estrangers a mitjà i llarg termini. Aquest pot ser el motiu pel qual es va començar a reduir el nombre de nacionalitzacions. Com veurem més endavant (Gràfic 2.2), el nombre de nous residents es va anar reduint de manera accelerada des del 2008 fins el 2010, i això va suposar una disminució del nombre de nous estrangers generant dret a sol·licitar la nacionalitat que, en el cas dels llatinoamericans, és al cap de dos anys de residència legal a Espanya.

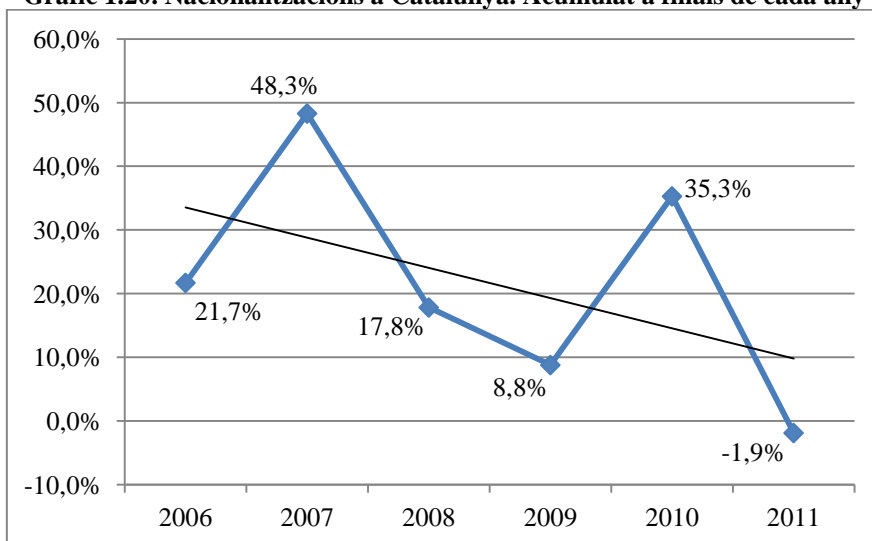
Gràfic 1.19. Nacionalitzacions a Catalunya. Acumulat a finals de cada any

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración*

D'altra banda, si observem el percentatge de variació interanual del 2006 al 2011, observem dos moments d'acceleració del ritme del creixement (2007 i 2010) i una tendència general a la disminució d'aquest ritme, que culmina el 2011 amb la reducció interanual ja comentada.

Gràfic 1.20. Nacionalitzacions a Catalunya. Acumulat a finals de cada any

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración*

El primer moment (2007) és 2 anys després de l'inici del procés extraordinari de regularització d'estrangers, l'any 2005, que provoca un creixement de residents molt superior al dels anys anteriors. El segon moment (2010) es pot relacionar amb l'altre creixement extraordinari de residents que es dona el 2007 i que té a veure amb un increment del reagrupament familiar realitzat en bona part pels estrangers que van ser regularitzats dos anys abans.

La Taula 1.3 ens mostra el nombre de nacionalitzacions en el període de 2006 a 2011 segons la zona d'origen. Com es pot observar, el comportament entre les dues col·lectivitats més presents al nostre país (llatinoamericans i africans) pel que fa a nacionalitzar-se és diferent. Els africans presenten un nombre de nacionalitzacions relativament estable durant tot el període, mentre que el nombre de nacionalitzacions de llatinoamericans no para de créixer fins el 2010. En el 2011, per primer cop, hi ha una reducció de nacionalitzacions de llatinoamericans, que marca la reducció general de nacionalitzacions.

Taula 1.3. Nombre de nacionalitzacions per zones d'origen. Catalunya. Anys 2006-2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
UE	95	176	185	154	198	243
Resta Europa	178	162	221	198	239	235
Àfrica	2.332	3.980	4.296	3.640	5.103	6.672
Amèrica Llatina	8.148	11.592	14.195	14.873	22.755	20.457
Àsia	562	863	866	673	833	970
Altres					22	26
Total	11.335	16.809	19.806	21.547	29.150	28.603
Total Extracomunitaris	11.240	16.633	19.621	21.393	28.952	28.360

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración*

Per saber fins a quin punt l'evolució de les nacionalitzacions incideix en la reducció de població estrangera hem comparat l'evolució dels empadronats estrangers amb la dels empadronats nascuts a l'estranger. Amb aquest objectiu, la Taula 1.4 i el Gràfic 1.21, ens mostren com l'evolució dels empadronats nascuts fora d'Espanya és paral·lela a la dels empadronats amb nacionalitat estrangera durant la major part del període. Òbviament, el contingent de nascuts fora d'Espanya ofereix sempre unes xifres superiors, perquè inclou els nacionalitzats, però l'evolució és pràcticament idèntica fins el 2010. En el 2011 es produeix una caiguda més important dels estrangers que de la totalitat dels nascuts fora d'Espanya tot i que la tendència segueix sent la mateixa, és a dir, la població nascuda fora d'Espanya també creix menys que l'any anterior i continua la tendència de reducció del creixement que comparteix amb el nombre d'estrangers, però encara no ha entrat en creixement negatiu com sí que ha fet en canvi la població de nacionalitat estrangera. L'any 2013 però, els empadronats nascuts a l'estranger es redueixen per primer cop.

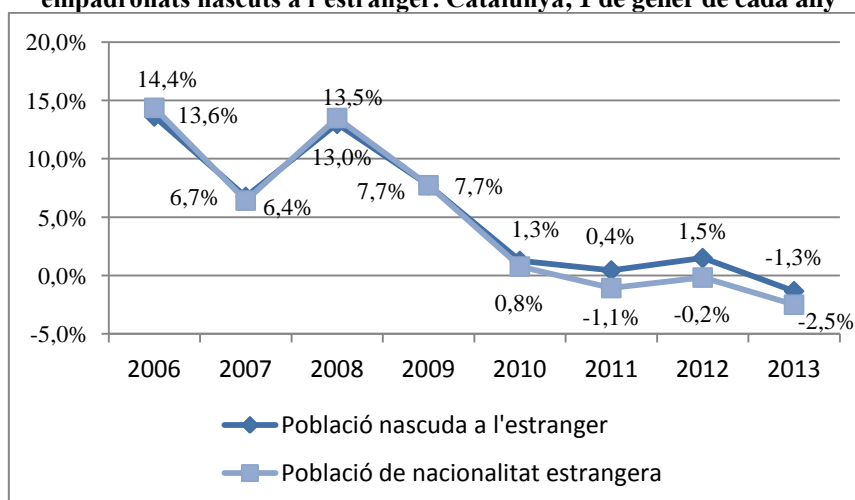
Taula 1.4. Empadronats nascuts a l'estranger i empadronats estrangers. Catalunya, 1 de gener de cada any

	Nascuts a l'estranger	Estrangers
2006	998.642	913.757
2007	1.065.996	972.507
2008	1.204.627	1.103.790
2009	1.297.899	1.189.279
2010	1.314.272	1.198.538
2011	1.320.156	1.185.852
2012	1.340.037	1.183.907
2013	1.322.238	1.154.477

*Les dades del 2013 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

Gràfic 1.21. Variació comparada del creixement anual dels empadronats estrangers i els empadronats nascuts a l'estranger. Catalunya, 1 de gener de cada any

*Les dades del 2013 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

Aquesta disminució no pot ser per efecte de les nacionalitzacions, perquè en el total de població que disminueix està inclosa la població nacionalitzada i, com veurem més endavant, això és així no només per efectes de comptabilitat estadística, sinó perquè hi ha indicis fonamentats que hi ha immigrants nacionalitzats espanyols que marxen

L'Enquesta de Població Activa, la qual té un important paper en els següents capítols d'aquest informe, també aporta informació sobre les variacions generals de població que ens poden servir per contrastar amb el padró i altres fonts derivades, tenint en compte que es tracte d'una font que té un certa capacitat de detectar població i situacions de la població que no apareixen en els registres. En aquest sentit, la Taula 1.5 i el Gràfic 1.22 mostren l'evolució absoluta i relativa de la població estrangera i de la població nascuda a l'estranger que detecta l'enquesta a finals de cada any.

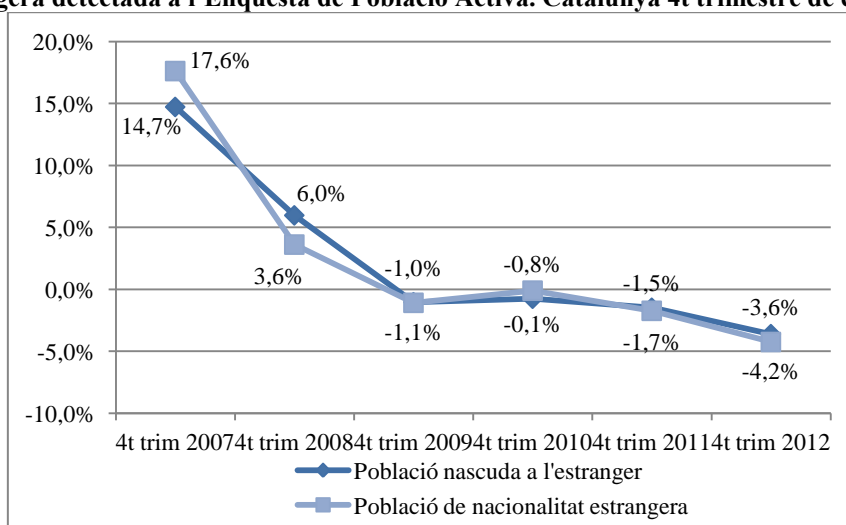
Taula 1.5. Població nascuda a l'estranger i població de nacionalitat estrangera detectada a l'Enquesta de Població Activa. Catalunya 4t trimestre de cada any

	Població nascuda a l'estranger	Població de nacionalitat Estrangers
2006	993.700	893.400
2007	1.140.000	1.050.800
2008	1.208.100	1.088.800
2009	1.195.600	1.077.000
2010	1.186.600	1.075.900
2011	1.169.000	1.057.300
2012	1.126.800	1.012.400

Font: Idescat a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

El que les dades de l'EPA mostren és una reducció de població nascuda a l'estranger, paral·lela a la reducció de la població estrangera. La reducció s'inicia a finals del 2009 i s'agreuja especialment a finals del 2012. Segons aquestes dades s'estaria perdent població d'origen estranger, tant si s'ha nacionalitzat com si no.

Gràfic 1.22. Variació comparada de la Població nascuda a l'estranger i població de nacionalitat estrangera detectada a l'Enquesta de Població Activa. Catalunya 4t trimestre de cada any

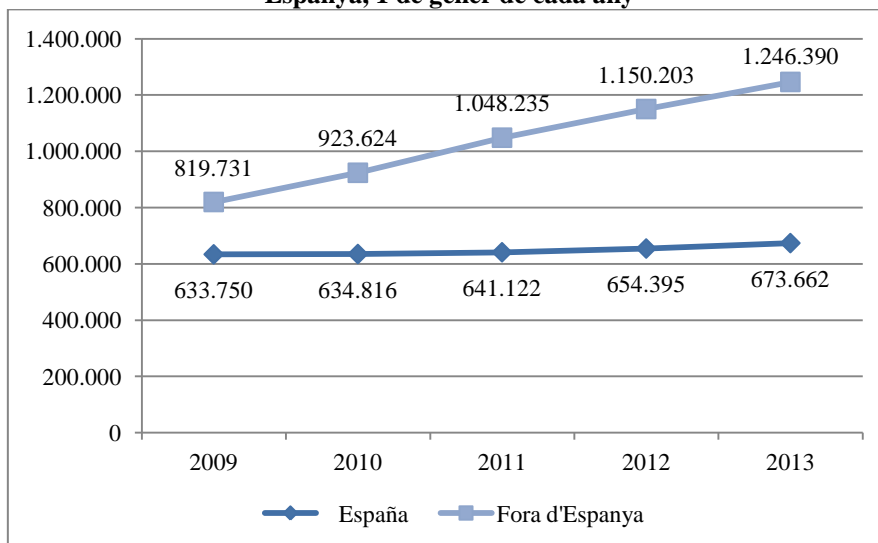

Font: Idescat a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Una altra font que ens dóna informació de moviments de població d'origen estranger és el *Padrón de Españoles Residentes en el Extranjero*. Aquesta font és un fitxer on s'inscriuen les persones de nacionalitat espanyola (també amb doble nacionalitat) que resideixen habitualment fora d'Espanya, amb les dades remeses per les oficines i seccions consulars de les missions diplomàtiques d'Espanya. Per desgràcia, les dades més antigues disponibles són del 2009, any de màxima pèrdua d'ocupació fins ara, això impedeix fer la comparació amb els anys de màxima creació d'ocupació. Una altra mancança d'aquesta font és que les dades són del conjunt d'Espanya i, per tant, no podem tenir dades específiques per a Catalunya. En aquest aspecte, pensem que no hi ha motius per pensar que les dades per a Catalunya siguin gaire diferents que per a Espanya. Malgrat tot aquests matisos, creiem que les dades i sobretot la seva evolució en el temps poden ser un indicador d'interès.

Podem observar en el Gràfic 1.23 que el nombre d'espanyols residents a l'estranger nascuts a Espanya és força estable en el temps, amb un molt modest creixement del 6,3% en 4 anys. Per la seva banda, els nacionals espanyols nascuts fora d'Espanya que resideixen a l'estranger, presenten un fort i sostingut creixement al llarg d'aquests anys que en termes relatius representa un increment del 52% en quatre anys.

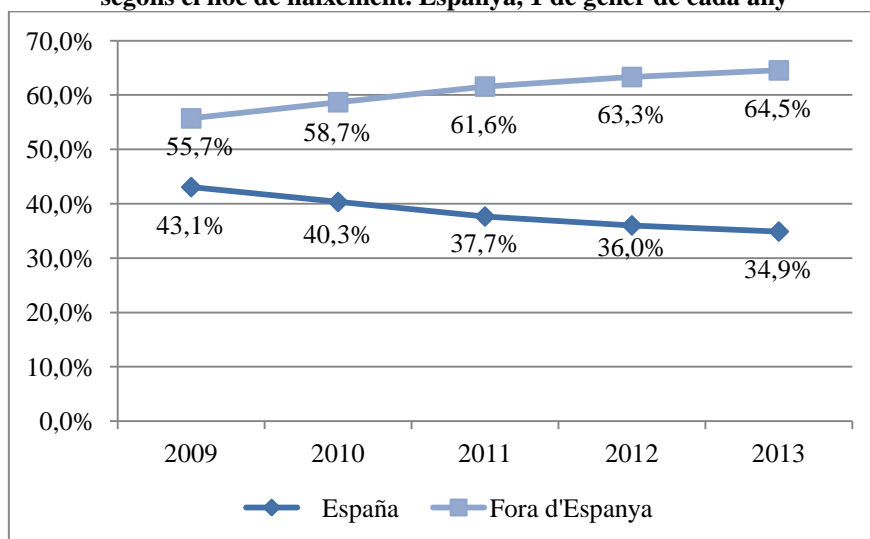
Gràfic 1.23. Espanyols residents a l'estranger segons el lloc de naixement. Espanya, 1 de gener de cada any

Font: Padrón de Españoles Residentes en el Extranjero. Instituto Nacional de Estadística

El Gràfic 1.24 ens mostra la distribució de la població de nacionalitat espanyola resident a l'estranger segons el lloc de naixement. Hi podem veure que ja al 2009 els nascuts fora d'Espanya superaven als nascuts a Espanya. La diferència ha augmentat al llarg d'aquests 4 anys i a l'inici del 2013, gairebé 2 de cada 3 espanyols residents a l'estranger ha nascut fora d'Espanya.

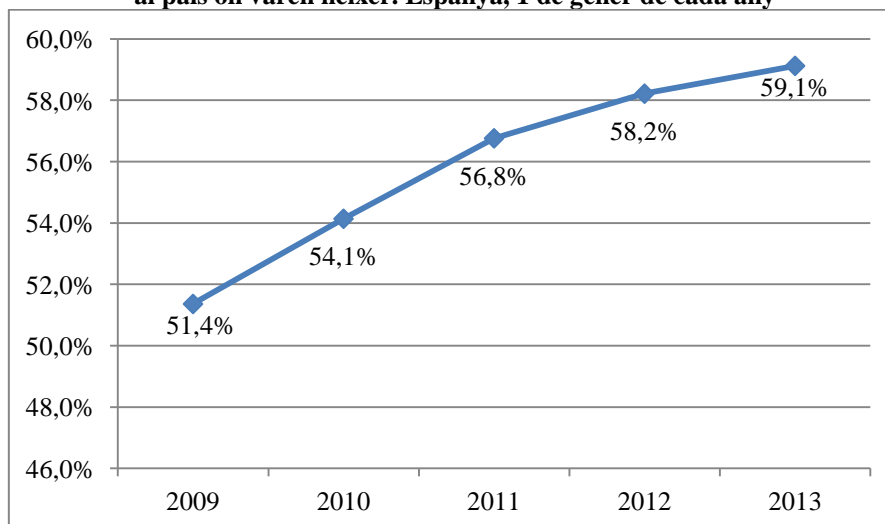
Gràfic 1.24. Distribució relativa de la població espanyola resident a l'estranger segons el lloc de naixement. Espanya, 1 de gener de cada any

Font: Padrón de Españoles Residentes en el Extranjero. Instituto Nacional de Estadística

Però aquesta residència a l'estranger no es reparteix de manera aleatòria pel que fa al lloc on es resideix. Tal com ens mostra el següent gràfic, més de la meitat de la població espanyola resident a l'estranger resideix al país on va néixer. És a dir, no només la majoria dels espanyols i espanyoles que viuen a l'estranger són d'origen estranger, sinó que a més, la majoria d'aquest han tornat al país on van néixer. El percentatge s'ha incrementat en gairebé 8 punts en 4 anys.

Gràfic 1.25. Percentatge d'espanyols residents a l'estranger que resideixen al país on varen néixer. Espanya, 1 de gener de cada any

Font: Padrón de Españoles Residentes en el Extranjero. Instituto Nacional de Estadística

Si prenem com a exemple els dos principals col·lectius d'origen estranger a Catalunya, marroquins i equatorians, podem veure observar algunes diferències interessants. Del col·lectiu d'espanyols i espanyoles resident al Marroc, aproximadament la meitat és nascut al Marroc. Del col·lectiu d'espanyols i espanyoles resident a l'Equador, 2 de cada 3 són nascuts a l'Equador, són 14 punts més de població equatoriana

nacionalitzada espanyola que torna a l'Equador respecte el mateix fenomen en el cas del Marroc.

Taula 1.6. Distribució relativa del nombre d'espanyols residents a l'Equador i al Marroc segons el lloc de naixement

	Residents a l'Equador	Residents al Marroc
Població nascuda a Espanya	31,6%	40,6%
Població nascuda al país on resideixen	65,9%	52,8%
Població nascuda a altres països	2,5%	6,2%

Font: Padrón de Españoles Residentes en el Extranjero. Instituto Nacional de Estadística

Finalment, l'estadística de *Flujos Migratorios Estimados* de la *Estimación de Población Actual* de l'INE, ens aporta informació sobre els moviments exteriors de població, que poden complementar les orientacions que hem extret de les fonts anteriors. Es tracta d'una síntesi de l'anàlisi de fonts primàries diverses com el *Movimiento Natural de Población*, el Cens i el Padró Continu d'Habitants, que treballa a partir de resultats agregats. Aquesta agregació implica també una agregació d'error estadística i, per tant, un error estadístic acumulat per sobre de l'habitual. Tot i així, ens pot aportar acumulació de coneixement si relacionem les seves dades amb les de les altres fonts ja presentades. A més té l'avantatge que ens ofereix dades per a Catalunya. Les darreres són del 2011.

La Taula 1.7 relaciona la població que s'estima que ha canviat la seva residència a fora d'Espanya, segons el lloc de naixement, amb el lloc de destí d'aquesta mateixa població. La Taula 1.8 relaciona la població que s'estima que ha canviat la seva residència a fora d'Espanya, segons la seva nacionalitat agrupada per grans zones, amb el lloc de destí d'aquesta mateixa població.

A Catalunya, un 46,7% de la població que marxa a països de la Unió Europea, no hi ha nascut i un 30,9% dels qui han nascut a l'Àfrica no marxen a l'Àfrica. En canvi, els nascuts a Amèrica Llatina i els que s'hi traslladen són pràcticament el mateix número de persones.

Taula 1. 7. Població que va traslladar la seva residència fora d'Espanya segons el lloc de naixement i el lloc de destí. Catalunya, any 2011

	Lloc naixement	Lloc de destí	Diferència %
Unió Europea	24.619	46.200	46,7%
Resta d'Europa	5.866	6.843	14,3%
Àfrica	33.961	25.950	-30,9%
Amèrica Llatina	45.337	45.298	-0,1%

Font: Flujos Migratorios Estimados. Instituto Nacional de Estadística

A Catalunya, un 37,2% dels qui es traslladen a la Unió Europea no tenen la nacionalitat d'un país comunitari. El 37,4% dels nacionals de països africans no van a viure a l'Àfrica i, atès que són més que els nascuts a l'Àfrica sembla força probable que una part d'aquest africans, hagin nascut a Espanya, però mantinguin la nacionalitat dels seus pares. Un 6% dels nacionals de països llatinoamericans que marxen fora d'Espanya, no tenen la nacionalitat d'un país llatinoamericà, en contrast amb el fet que pràcticament tots els qui se'n van a Amèrica Llatina hi han nascut. Això pot tenir relació amb les dades de residents a l'estranger segons les quals una part de la població espanyola que se'n va és d'origen llatinoamericà.

Taula 1. 8. Població que va traslladar la seva residència fora d'Espanya segons el lloc de nacionalitat i el lloc de destí. Catalunya, any 2011

	Lloc de nacionalitat	Lloc de destí	Diferència %
Unió Europea	28.991	46.200	37,2%
Resta d'Europa	5.860	6.843	14,4%
Àfrica	35.652	25.950	-37,4%
Amèrica Llatina	42.598	45.298	6,0%

Font: Flujos Migratorios Estimados. Instituto Nacional de Estadística

Pensem que a la llum d'aquestes dades, es poden deduir algunes tendències encara que més aviat en forma d'hipòtesi que caldria confirmar amb estudis de primera mà. Són les següents:

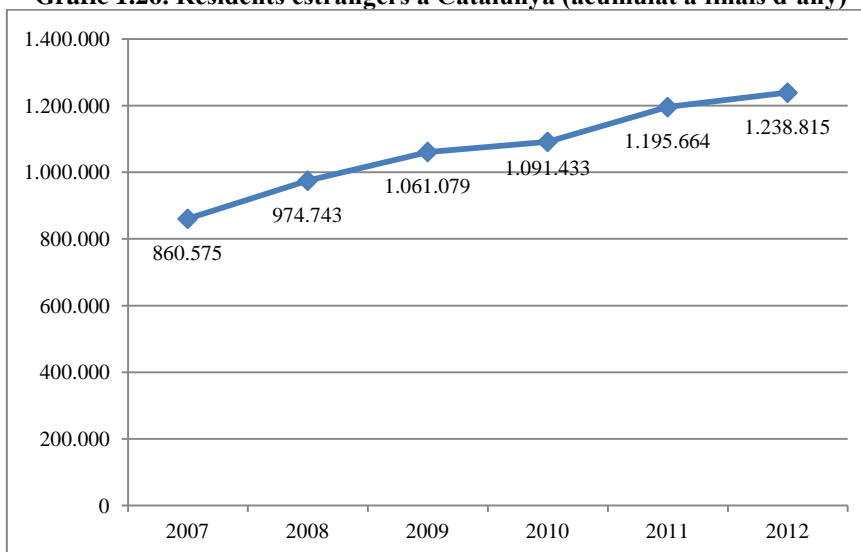
Prop de les dues tercers parts de la població nascuda a l'Àfrica que deixa Catalunya per marxar fora d'Espanya, se'n va a l'Àfrica, però una part important, més d'un 37% segurament va a països comunitaris. La població d'origen llatinoamericà que marxa, se'n va quasi exclusivament a l'Amèrica Llatina, una part tenen la nacionalitat espanyola.

1.2. ELS RESIDENTS ESTRANGERS A CATALUNYA

1.2.1. EVOLUCIÓ GENERAL

Un cop acabat l'any 2012, el nombre d'estrangers amb certificat de registre o targeta de residència en vigor a Catalunya és de 1.238.815 persones, cosa que suposa un creixement de 43.151 residents estrangers en relació a l'any 2011, la meitat del que hi va haver entre el 2010 i el 2011. El Gràfic 1.26 ens permet veure en perspectiva l'evolució dels residents estrangers a Catalunya entre els anys 2007 i 2012. Es pot constatar que hi ha un creixement sostingut en el temps, de la mateixa manera que la tendència a la desacceleració que s'inicià l'any 2008 canvia en el 2011 quan sembla que es pot recuperar, però en el 2012 torna a caure.

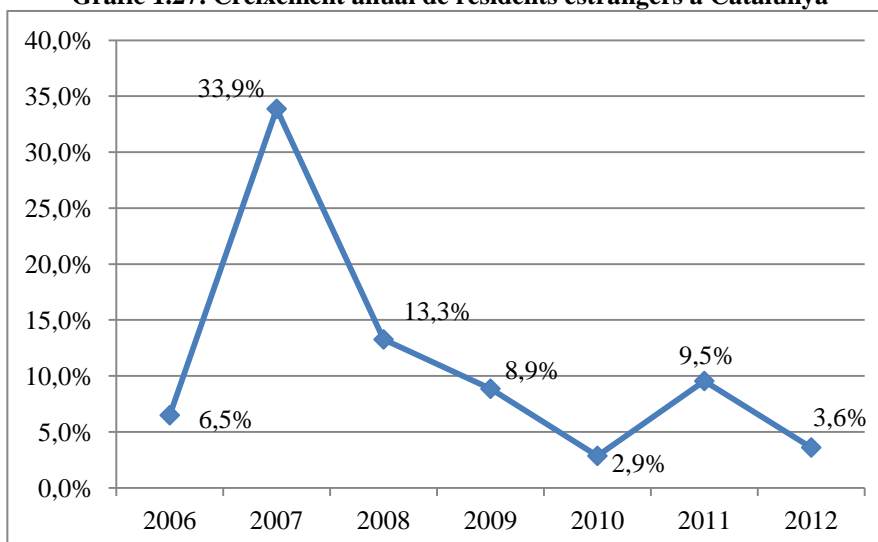
Gràfic 1.26. Residents estrangers a Catalunya (acumulat a finals d'any)

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración*

En aquest sentit, el Gràfic 1.27 ens mostra com el 2010 va presentar el creixement més baix, des del 2004, fins i tot per sota de l'any 2006. Si tenim en compte que el 2006 va tenir un comportament marcat per la concentració de permisos de residència en el 2005 a causa del procés extraordinari de regularització², encara és més significativa la reducció de creixement que presenta el 2010. En el 2012 el creixement és el més baix després del 2010.

Gràfic 1.27. Creixement anual de residents estrangers a Catalunya

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración*

²- Garrell Ballester, D. (dir.). *Inserció laboral de la població immigrada a Catalunya: informe 2007*. Barcelona: CERES, 2008. Com es diu en aquest estudi, la major part de permisos es concentren al 2005 i principis del 2006, quan en condicions normals s'hauria d'haver repartit entre el 2005, tot el 2006 i part del 2007. D'aquí aquesta caiguda de la variació interanual.

Els motius d'atorgament del permís ens donen una idea dels processos d'assentament que està seguint la població estrangera. En aquest sentit, la Taula 1.9 presenta la distribució dels residents extracomunitaris per motiu de l'atorgament del permís.

Taula 1.9. Residents del règim general segons motiu d'atorgament del permís de residència. Any 2012

	Residents 2012	% Sobre el total	% Variació interanual
Treball per compte d'altri	91.634	11,6%	-9,66%
Treball per compte propi	782	0,1%	10,45%
Residència no lucrativa	16.970	2,1%	-43,36%
Reagrupament familiar	74.230	9,4%	-2,79%
Arrelament	11.153	1,4%	-46,84%
Residència de llarga durada	593.182	75,1%	9,63%
Total	789.791	100,0%	2,27%

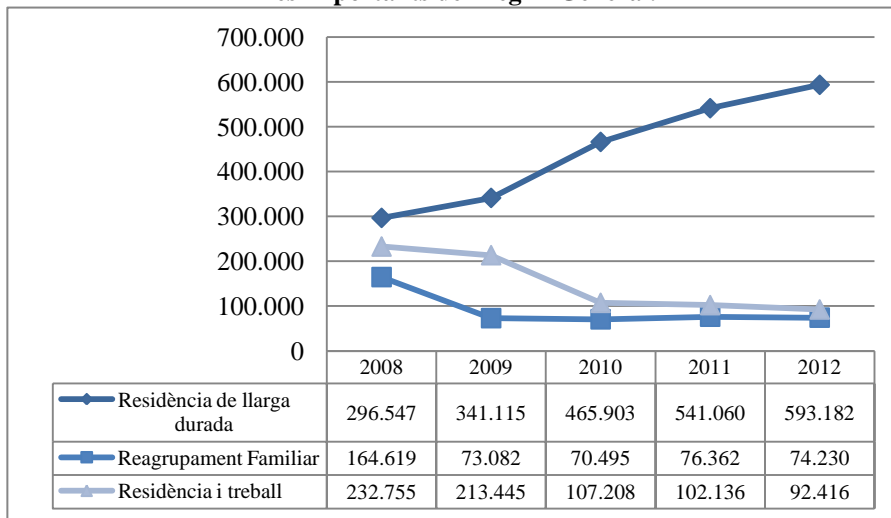
Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración*

Tres quartes parts dels residents tenen un permís de llarga durada. En el 2008, aquest permís només representava el 30,4% del total. El permís de llarga durada es pot sol·licitar després de 5 anys de residència legal ininterrompuda a Espanya. Això significa que tres quartes parts dels actuals estrangers amb permís de residència que viuen a Catalunya, fa més de 5 anys que hi són. A més, també observem que els residents de llarga durada, continuen augmentant tal i com ho van fer l'any anterior, tot i que no és l'únic permís en augmentar.

Excepte els de llarga durada i els de treball per compte propi, els altres tipus de permís disminueixen. Els residents per treball no fa 5 anys que tenen residència legal i, per tant, hem d'entendre que porten menys temps al país. Aquest grup és un dels que es redueix, juntament amb els permisos per residència no lucrativa, els quals tenen un pes molt inferior.

El següent gràfic ens mostra l'evolució recent d'aquests 3 tipus de motiu per obtenir el permís de residència. Observem com la residència de llarga durada porta 4 anys creixent mentre que els altres dos tipus de permís es mantenen amb tendència a la baixa.

Gràfic 1.28. Comparació de l'evolució recent dels tres motius d'atorgament més importants del Règim General.

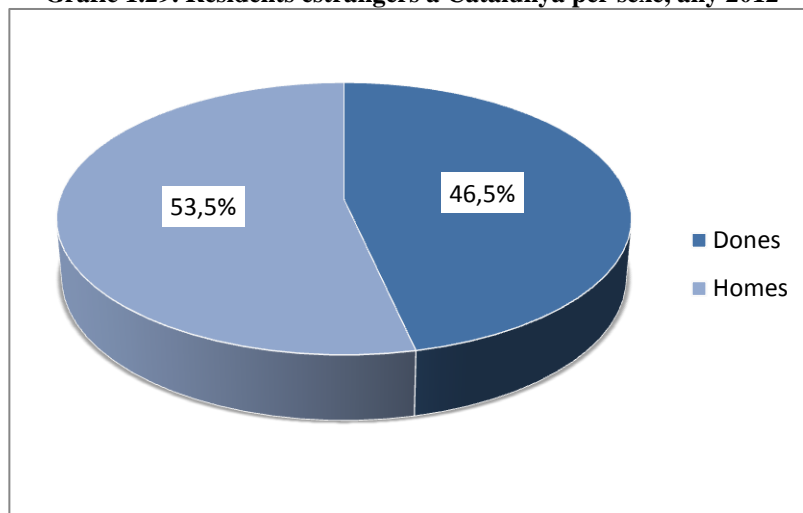

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración*

1.2.2 EL PERFIL DELS RESIDENTS

El Gràfic 1.29, ens mostra la distribució dels residents estrangers a Catalunya per sexes. les dones representen el 46,5% en front del 53,5% dels homes, en nombres absoluts estem parlant de 662.620 homes i 576.195 dones.

Gràfic 1.29. Residents estrangers a Catalunya per sexe, any 2012

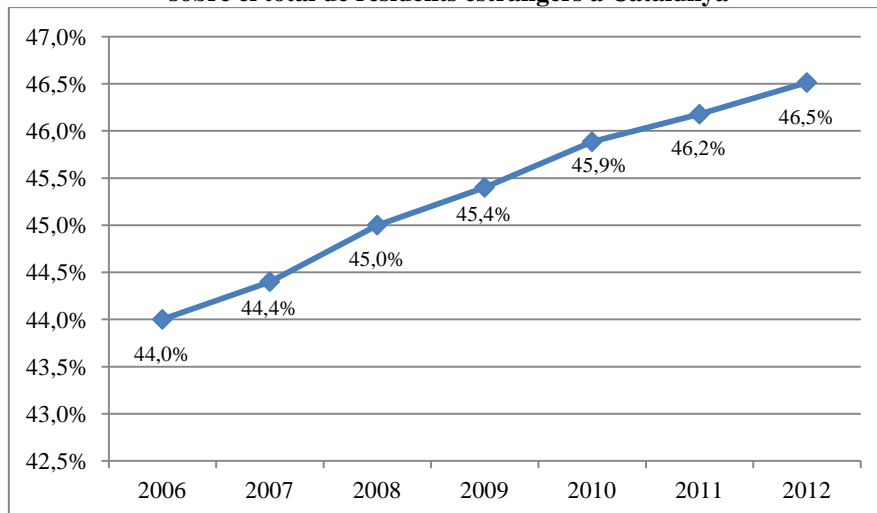

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración*

Això no obstant, cal contextualitzar aquesta diferència de 7 punts a favor dels homes, tot observant el Gràfic 1.30. Entre els anys 2006 i 2012, es passa d'una presència del 44,0% de dones a l'actual, del 46,5%. Així doncs, al llarg d'aquests sis anys i de forma

ininterrompuda, el percentatge de dones ha augmentat 2,5 punts percentuals. Malgrat aquesta tendència a l'alça en la proporció de dones dins del col·lectiu immigrant, no cal oblidar que la seva presència en el total de residents, encara és inferior a la dels homes.

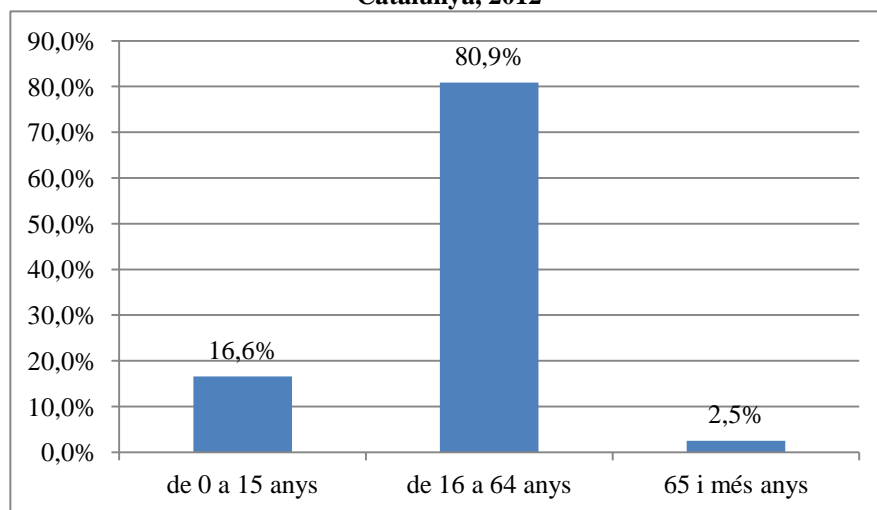
Gràfic 1.30. Evolució de la proporció de dones estrangeres residents sobre el total de residents estrangers a Catalunya

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración*

En quant a les edats, el Gràfic 1.31 ens mostra una molt alta concentració en el tram d'edats normalment actives (16 a 64 anys) amb un percentatge del 80,9%. Recordem que en el cas dels empadronats aquest percentatge és molt semblant (79,2%).

Gràfic 1.31. Distribució dels residents estrangera per edats, en relació a l'activitat. Catalunya, 2012

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración*

La Taula 1.10, ens presenta la distribució dels residents estrangers a Catalunya per grans zones geogràfiques d'origen. Com podem observar, els africans són el col·lectiu majoritari seguit de prop pels originaris de països comunitaris i els llatinoamericans. Tots els col·lectius de residents experimenten increments. Dels 4 més importants, el que més creix és el col·lectiu asiàtic.

Taula 1.10. Residents per zones d'origen. Catalunya, 2012

	Residents	% total	% Variació
UE	345.795	27,9%	5,1%
Resta d'Europa	42.194	3,4%	4,5%
Àfrica	362.569	29,3%	4,0%
Amèrica Llatina	338.134	27,3%	0,8%
Àsia	144.619	11,7%	5,4%
Amèrica del Nord	4.671	0,4%	5,2%
Oceania	513	0,0%	12,5%
No consta	320	0,0%	0,3%
Total	1.238.815	100,0%	3,6%

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración*

Aquestes variacions per zones no responen a moviments generals de cada zona sinó als de col·lectius de països diversos dins de cada zona. A l'hora de fer l'anàlisi dels residents estrangers per nacionalitats, hem seleccionat els deu països amb major població en edat de treballar a Catalunya, independentment que siguin o no extracomunitaris. L'aplicació d'aquest criteri es deu, com ja hem comentat a la presentació d'aquest informe, a la voluntat de centrar el nostre anàlisi en el mercat de treball real. Les dades que més s'acosten a aquesta realitat són les de l'Enquesta de Població Activa del INE, en concret les dades de població en edat de treballar (de 16 i més anys) que, des del punt de vista del mercat de treball, és la població que representa l'oferta potencial de mà d'obra.

És per això que l'ordre dels països segons la població potencialment activa pot patir modificacions a l'hora d'analitzar els residents estrangers, és a dir, pot diferir l'ordre dels països segons el nombre de potencialment actius respecte l'ordre dels països segons el nombre de residents estrangers. Tot i això, l'estructura de les taules i els gràfics es mantindran inamovibles ja que aquest informe té com a objecte central la situació de la població immigrant en el mercat laboral de Catalunya.

Una vegada fetes aquestes consideracions metodològiques, la Taula 1.11 ens mostra el nombre de residents en funció del país d'origen. S'hi observa que, en un context de creixement general moderat, inferior al de l'any anterior, destaca l'increment de població resident italiana i pakistanesa i la reducció de població resident boliviana. El col·lectiu italià passa a ser el quart col·lectiu més nombrós darrere del marroquí, el romanès i l'equatorià. La població marroquina creix, cosa que explica l'increment general de la població africana, mentre que tots els principals col·lectius llatinoamericans, excepte els dominicans, es redueixen.

La taula també recull les dades per règim de residència. Com podem veure, l'augment de residents de règim comunitari creix més del doble dels residents de règim general. Cal tenir en compte que hi ha estrangers originaris de països extracomunitaris que tenen

permís de residència de règim comunitari, és el cas de molts argentins, colombians i dominicans.

**Taula 1.11. Residents estrangers per règims i principals països d'origen.
Catalunya, any 2012**

	Residents	Percentatge sobre el total	Taxa creixement interanual
Romania	118.795	9,6%	2,0%
Itàlia	56.578	4,6%	6,3%
Marroc	280.034	22,6%	3,5%
Equador	78.769	6,4%	-1,6%
Colòmbia	46.207	3,7%	-1,1%
Pakistan	41.448	3,3%	6,7%
Bolívia	40.206	3,2%	-4,0%
Perú	39.758	3,2%	-1,1%
Rep Dominicana	27.018	2,2%	4,2%
Argentina	23.291	1,9%	-1,1%
Règim Comunitari	449.024	36,2%	6,0%
Règim General	789.791	63,8%	2,3%
Total	1.238.815	100,0%	3,6%

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración*

La irregularitat de residència

En l'informe anterior ja vam plantejar la impossibilitat de tractar estadísticament el tema de la irregularitat de residència. La causa és que el Padró Continu d'Habitants no reflecteix la totalitat dels moviments i, com ja comentàvem a l'inici del capítol, presenta alguns problemes de gestió de les dades.

En el cas de la medició de la irregularitat de residència, aquests problemes rauen bàsicament en la desaparició del padró i, per tant, de la comptabilitat padronal, d'aquells empadronats estrangers no comunitaris als quals se'ls aplica els criteris administratius de *Baixa per Caducitat* i *Inscripció Indeguda* ja comentats a l'inici d'aquest capítol. Això significa que una persona pot tenir permís de residència i, per tant, estar inclosa en la comptabilitat de residents i, en canvi, no aparèixer en el padró perquè ha estat donada de baixa. Si això es generalitza, en un context en què no hi ha nous estrangers, pot provocar que la comparació de les dues comptabilitats doni com a resultat un nombre superior de residents que d'empadronats, amb la qual cosa la taxa d'irregularitat esdevé negativa, resultat que en un principi sembla conceptualment absurd. Aquest resultat ja es va donar en el 2009 i en el 2010 amb el col·lectiu marroquí. En el 2011 i en el 2012 es produeix amb el total dels estrangers.

Hi ha un motiu afegit per a què succeeixi això. Una anàlisi acurada de les dades de la *Estadística de Flujos Migratorios Estimados* de l'INE del 2011 ens indica que hi ha estrangers amb permís de residència que estan marxant a l'estranger. Això succeeix especialment en el cas dels africans, però també en altres col·lectius com els llatinoamericans. És a dir que, més enllà de les distorsions per la gestió de les dades del Padró, es pot estar donant la situació que realment hi hagi més residents que

empadronats. Dit d'una altra manera, hi ha ciutadans estrangers que mantenen el permís de residència però no resideixen en territori espanyol. I d'altra banda, això no impedeix que hi hagi en territori català estrangers sense permís de residència, sobre els quals no podem fer una estimació. En tot cas, per raons obvies de manca de demanda de treballadors/res, creiem que la irregularitat de residència no pot tenir avui la dimensió que havia arribat a tenir en els moments de màxima arribada d'immigració.

2. ELS ESTRANGERS EN EL MERCAT DE TREBALL

2.1. PANORAMA GENERAL

La crisi que s'inicia a finals de l'any 2007 i que comença a tenir efectes sobre el mercat de treball en la segona meitat del 2008, produeix durant el 2009 les pitjors dades de mercat de treball dels darrers 10 anys, que afecten especialment a la població estrangera. Una de les característiques diferenciadores d'aquest període respecte a etapes anteriors és la reducció de població estrangera en edat de treballar.

Durant el 2010 l'ocupació neta gairebé s'atura, i continua augmentant el nombre d'aturats a causa principalment de l'augment de la població activa. Aquest inici de canvi en el mercat de treball es manifesta de manera molt clara en el cas dels estrangers, els quals presenten, en conjunt, unes dades interanuals pitjors que les de la població de nacionalitat espanyola, especialment en el cas de l'ocupació. En el 2012 continua la reducció de la població estrangera en edat de treballar, en un context laboral encara més negatiu que l'any anterior.

Les taules 2.1 i 2.2 ens mostren les variacions interanuals de les diferents variables estructurals del mercat de treball³ en el darrer trimestre del 2012. Hi podem veure que, la reducció de població estrangera de 16 i més anys és sobretot una reducció de població activa, tot i que també es redueix una part de població inactiva.

En el cas de la població de nacionalitat espanyola observem, per primer cop en molts anys, una lleugera reducció de població en edat de treballar. Com ja hem comentat, en el primer capítol, en aquesta reducció de població espanyola hi té un pes molt important la població immigrant nacionalitzada.

La segona dada més important en el cas dels estrangers és la pèrdua d'ocupats (-13,6%). A diferència de l'any anterior però, aquesta pèrdua d'ocupats no està relacionada amb un augment dels aturats. La pèrdua de població estrangera en edat de treballar afecta a totes les situacions respecte el mercat de treball, ja que també es redueix la població aturada. Així doncs la dada determinant és la pèrdua de població de 16 i més anys.

**Taula 2.1. Variació interanual de població estrangera.
Catalunya, 4t trimestre 2012**

	Variació absoluta	Variació relativa
Població ocupada	-59.037	-13,6%
Població aturada	-4.241*	-1,6%
Població inactiva	-5.010*	-2,6%
Població activa	-63.278	-9,1%
Total 16 i més	-68.288	-7,7%

*Aquestes dades no són estadísticament fiables per ser valors excessivament baixos que incorporen marges d'error no acceptables.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

³.- Població de 16 i més anys (o població potencialment activa): població en edat legal de treballar.

Població inactiva: població de 16 i més anys que no vol treballar.

Població activa: població de 16 i més anys que vol treballar.

Població ocupada: població activa que treballa.

Població aturada: població activa que no treballa i que està buscant feina.

Taula 2.2. Variació interanual de població de nacionalitat espanyola. Catalunya, 4t trimestre 2012

	Variació absoluta	Variació relativa
Població ocupada	-136.336	-5,3%
Població aturada	113.942	22,2%
Població inactiva	18.963	0,9%
Població activa	-22.394	-0,7%
Total 16 i més	-3.431*	-0,1%

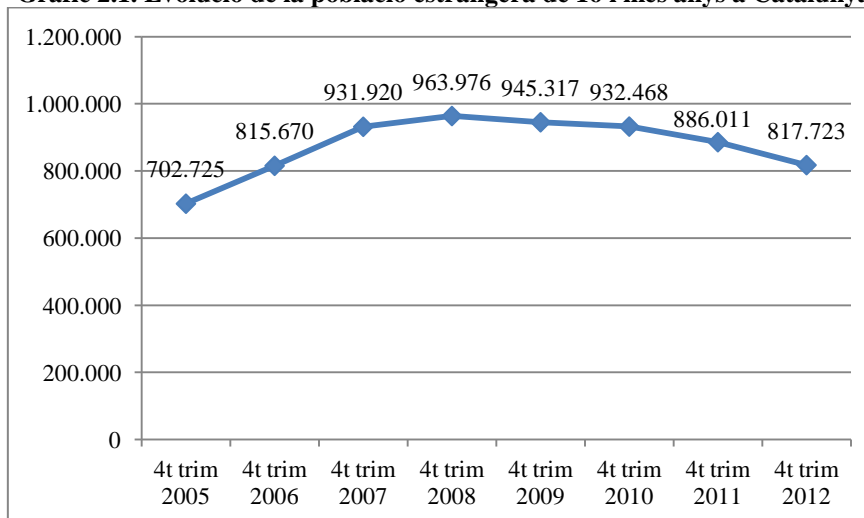
*Aquesta dada no és estadísticament fiable pel seu valor excessivament baix que incorpora un marge d'error no acceptable.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Des del punt de vista dels efectes d'aquestes variacions sobre el mercat de treball de Catalunya, podem dir que continua augmentant la pèrdua d'efectius pel que fa a l'oferta potencial de mà d'obra, així com també continua reduint-se l'oferta efectiva de mà d'obra estrangera a causa de la pèrdua de població activa tant nacional com, molt especialment, estrangera.

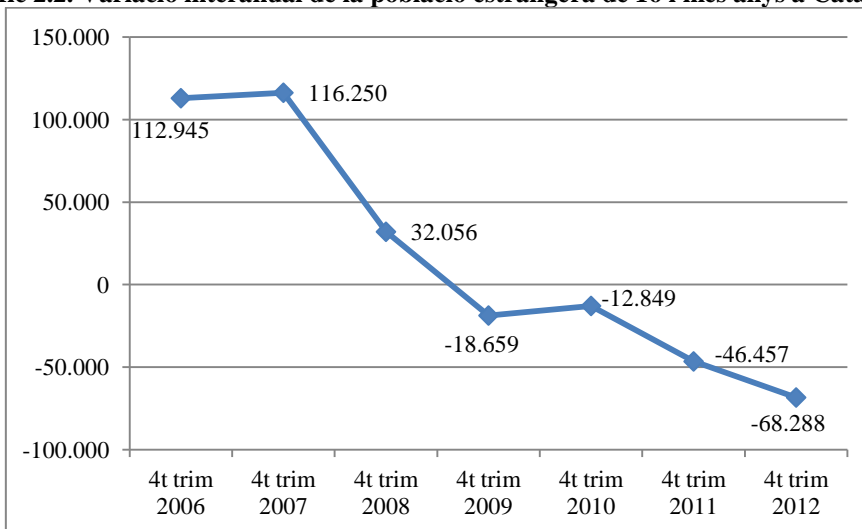
Els següents dos gràfics ens mostren l'evolució de la població potencialment activa a Catalunya entre el 2005 i el 2012. A partir del 2009, s'inicia una reducció de la població estrangera en edat de treballar, coincidint amb el període de màxima pèrdua de llocs de treball. Aquesta tendència s'accelera, i en el 2012 es produeix la pèrdua més important de tot el període. Entre el 2008 i el 2012 la població estrangera de 16 i més anys es redueix en més de 146.000 persones, un 15,2 % en termes relatius.

Gràfic 2.1. Evolució de la població estrangera de 16 i més anys a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

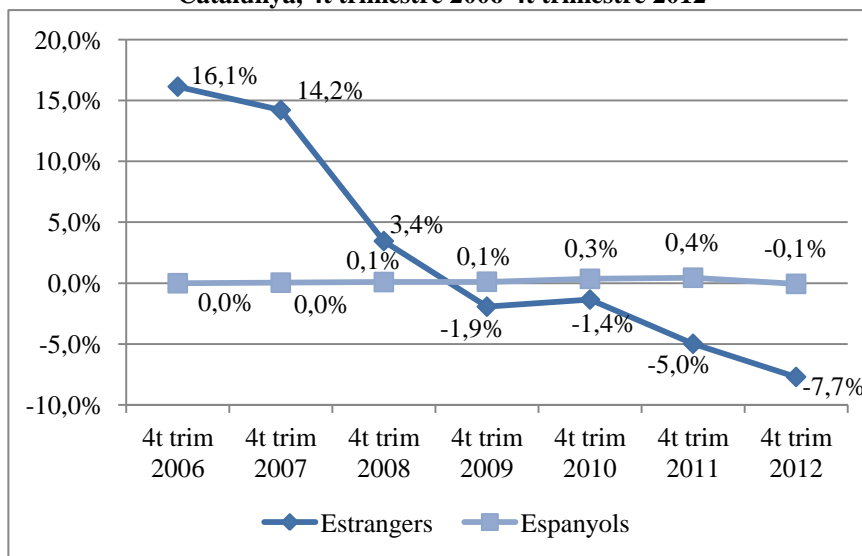
Gràfic 2.2. Variació interanual de la població estrangera de 16 i més anys a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

El següent gràfic compara la taxa de creixement de la població de 16 i més anys dels estrangers amb la de la població de nacionalitat espanyola i ens permet veure el canvi que es produeix en aquest darrer període.

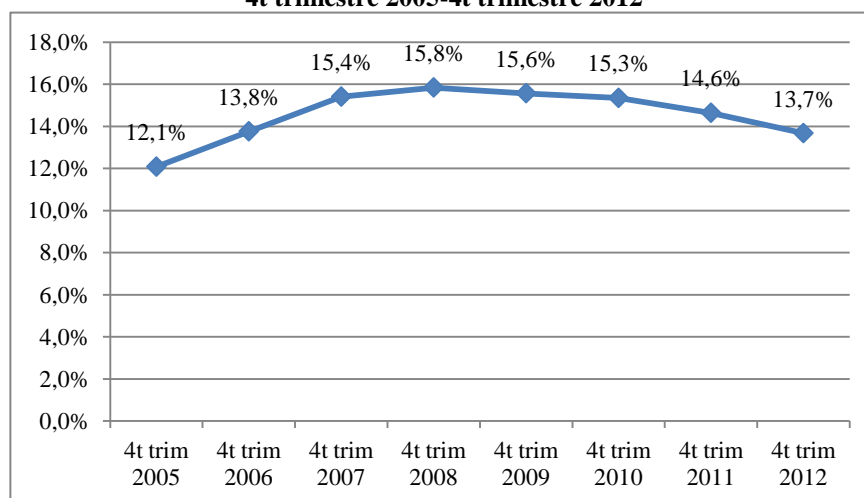
Gràfic 2.3. Evolució de la taxa de creixement de la població de 16 i més anys per nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2006-4t trimestre 2012

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Finalment, el Gràfic 2.4 mostra com, arran d'aquesta disminució de població estrangera en edat de treballar, el pes dels estrangers en el total de la població potencialment activa tendeix a reduir-se, i se situa ja en el 2012 per sota del pes que tenien al 2006.

Gràfic 2.4. Percentatge de població estrangera de 16 i més anys a Catalunya. 4t trimestre 2005-4t trimestre 2012

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Seguidament realitzarem el mateix tipus d'anàlisi global per sexes, per trams d'edat i zona d'origen.

La població estrangera en edat de treballar està força equilibrada des del punt de vista dels sexes. Les dones representen el 50,8% de la població estrangera de 16 i més anys, el que suposa una reducció de dues dècimes respecte el mateix període de l'any anterior. Les taules 2.3 i 2.4 ens mostren el diferent comportament interanual de les variables estructurals segons el sexe. Hi podem observar que la reducció de població estrangera de 16 i més anys es continua repartint de manera força equilibrada entre ambdós sexes, tal com ja va succeir a finals del 2011. Cal tenir en compte que en el 2009 es va produir una reducció d'homes molt superior a la de les dones.

Taula 2.3. Dones estrangeres, 4t trimestre 2012

	Variació absoluta	Variació relativa
Població ocupada	-23.444	-11,8%
Població aturada	3.156	2,9%
Població inactiva	-15.602	-10,9%
Població activa	-20.288	-6,6%
Total 16 i +	-35.890	-7,9%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Taula 2.4. Homes estrangers, 4t trimestre 2012

	Variació absoluta	Variació relativa
Població ocupada	-35.593	-15,1%
Població aturada	-7.397	-4,9%
Població inactiva	10.592	23,0%
Població activa	-42.990	-11,1%
Total 16 i +	-32.398	-7,5%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Aquesta pèrdua d'efectius potencialment actius tenen característiques diferents segons cada sexe. La diferència que crida més l'atenció és l'important increment de població inactiva en el cas dels homes. En el cas de les dones en canvi, la reducció de població en edat de treballar es tradueix tant en pèrdua de població activa com inactiva. També destaca el creixement de la població femenina aturada, en contrast amb la reducció d'homes en situació d'atur.

Pel que fa a les edats, cal destacar la pèrdua d'efectius dels joves i del tram de 31 a 44 anys que és el que perd més població. Aquesta pèrdua de població del grup d'edat més nombrós (31 a 44), és majoritàriament de població ocupada i coincideix amb un augment de la població aturada, la qual cosa significa que, a banda de la població que desapareix (se'n va o es nacionalitza), la situació dels que romanen empitjora.

Taula 2.5. Variació interanual per edats de la població estrangera a Catalunya segons la relació amb el mercat de treball. 4t trimestre 2012

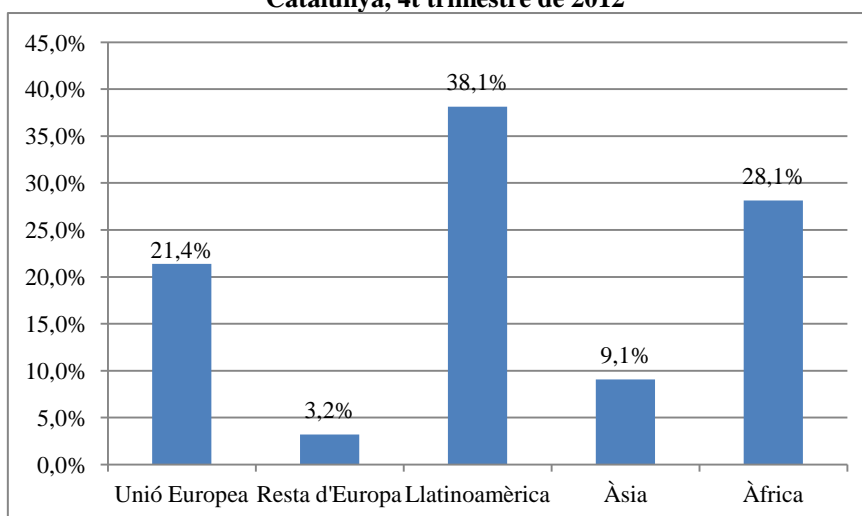
	Població 16 i més	Població Inactiva	Població Activa	Població Ocupada	Població Aturada
16 a 19 anys	-10,2%	-9,0%	-13,4%	-2,4%	-15,2%
20 a 30 anys	-9,0%	-0,2%	-10,9%	-13,3%	-7,6%
31 a 44 anys	-10,4%	-9,6%	-10,6%	-18,1%	4,8%
45 a 54 anys	8,8%	77,7%	1,8%	1,1%	3,0%
55 a 64 anys	-0,1%	26,4%	-8,8%	-2,8%	-16,7%
Total	-7,7%	-2,6%	-9,1%	-13,6%	-1,6%

*El tram de més de 64 anys no es pot prendre en consideració perquè els valors que ofereix l'exploració de la EPA tenen un marge d'error excessiu.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

El Gràfic 2.5, ens mostra la distribució dels estrangers en edat de treballar per zones d'origen. Els llatinoamericans segueixen sent el col·lectiu més nombrós seguit dels africans. Entre llatinoamericans i africans, sumen més del 66% del total de la població estrangera en edat de treballar.

Gràfic 2.5. Distribució de la població estrangera de 16 i més anys per zones d'origen. Catalunya, 4t trimestre de 2012

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

la Taula 2.6 ens mostra la variació interanual de la població estrangera en termes relatius, segon la seva relació amb el mercat de treball, per zones d'origen.

Taula 2.6. Variació interanual per zones d'origen de la població estrangera segons la relació amb el mercat de treball a Catalunya. 4t trimestre 2012

	Població de 16 i més anys	Població inactiva	Població Activa	Població Ocupada	Població aturada
Unió Europea	-5,7%	-5,9%	-5,6%	-6,6%	-2,5%
Resta d'Europa	-8,4%	*	-26,5%	-14,4%	*
Amèrica Llatina	-14,2%	3,9%	-17,1%	-25,1%	0,7%
Àsia	39,0%	24,7%	45,1%	68,6%	-9,4%
Àfrica	-8,7%	-17,4%	-5,0%	-19,3%	4,3%

*les dades originals sobre les que s'elabora el càlcul d'aquestes cel·les ofereixen xifres que pel seu baix volum presenten marges d'error excessius, per aquest motiu no es presenten les seves variacions interanuals.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

El primer que cal destacar és que tots els col·lectius perden població en edat de treballar excepte els asiàtics que en guanyen. La reducció de llatinoamericans està protagonitzada sobretot per la població activa i la població ocupada. Els asiàtics guanyen població activa i el que és més important, guanyen població ocupada, i perden població aturada. En el cas dels africans, es produeix una important reducció d'ocupats, superior a la pèrdua de població i molt superior a la reducció d'actius i, en conseqüència, presenten el major creixement de població aturada.

La següent taula ens mostra com es distribueix la població estrangera en edat de treballar per països. La taula recull els 10 països amb més població de 16 i més anys i la seva variació interanual. Com podem veure, el col·lectiu marroquí és el més nombrós, seguit ja a molta distància per la població equatoriana. Els primers set col·lectius perden població de 16 i més anys respecte l'any anterior, mentre que els col·lectius italià, dominicà i pakistaní en guanyen.

Taula 2.7. Població estrangera en edat de treballar per països d'origen Catalunya. 4t trimestre 2012

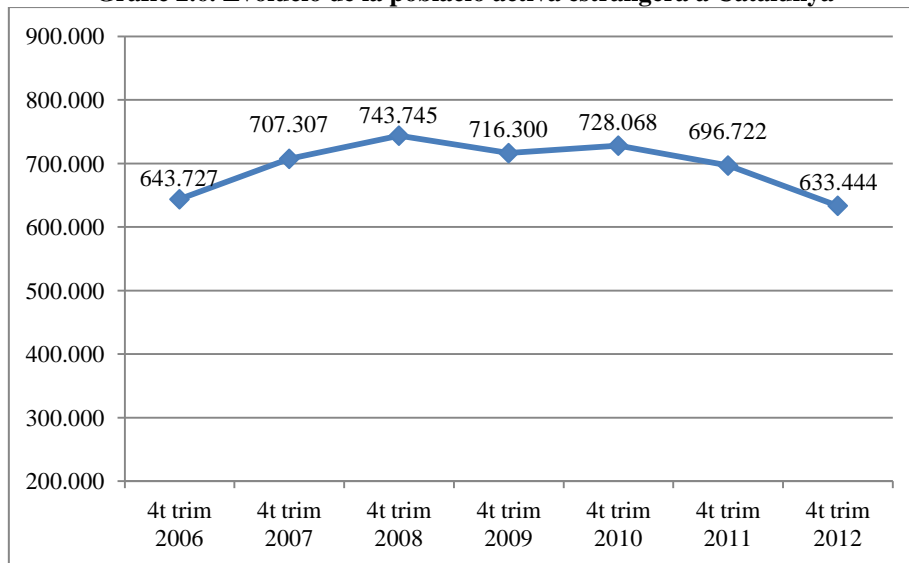
	Població de 16 i més anys	Pes en el Total	Variació interanual
Marroc	188.703	23,1%	-12,8%
Equador	75.551	9,2%	-7,0%
Romania	59.146	7,2%	-23,8%
Colòmbia	34.610	4,2%	-22,6%
Argentina	33.665	4,1%	-15,4%
Perú	32.799	4,0%	-14,1%
Bolívia	29.967	3,7%	-43,5%
Itàlia	29.634	3,6%	40,3%
Rep Dominicana	20.649	2,5%	64,5%
Pakistan	18.796	2,3%	14,5%
10 primers col·lectius	523.520	64,0%	-12,9%
Resta col·lectius	294.203	36,0%	3,2%
Total	817.723	100,0%	-7,7%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

2.2. L'ACTIVITAT DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA

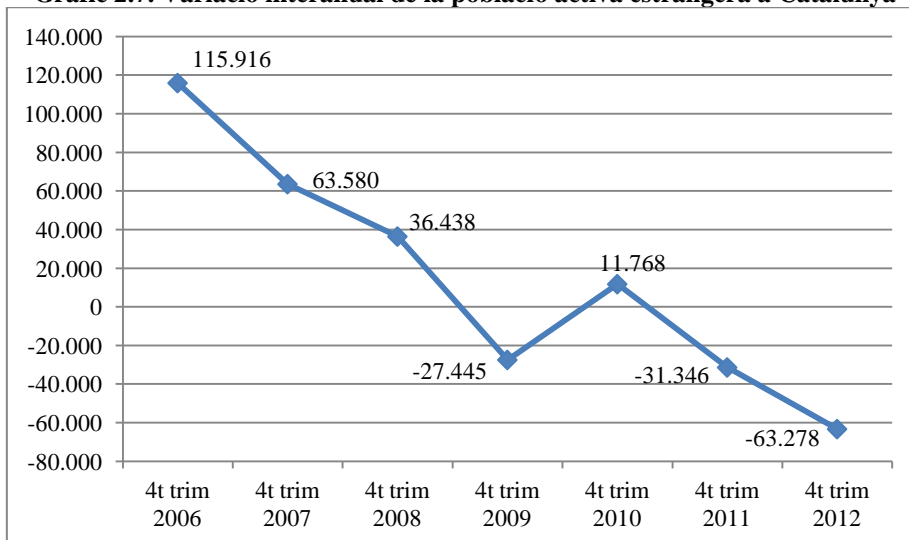
Durant l'any 2009 es produeix, per primer cop en els darrers anys, una davallada de la població activa estrangera. En el 2010 es produeix una lleugera recuperació però en el 2011 continua la reducció d'actius estrangers. Aquesta tendència s'agreuja a finals del 2012 quan es produeix la més important pèrdua de població activa estrangera, tal com ens mostren els gràfics 2.6 i 2.7.

Gràfic 2.6. Evolució de la població activa estrangera a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Gràfic 2.7. Variació interanual de la població activa estrangera a Catalunya

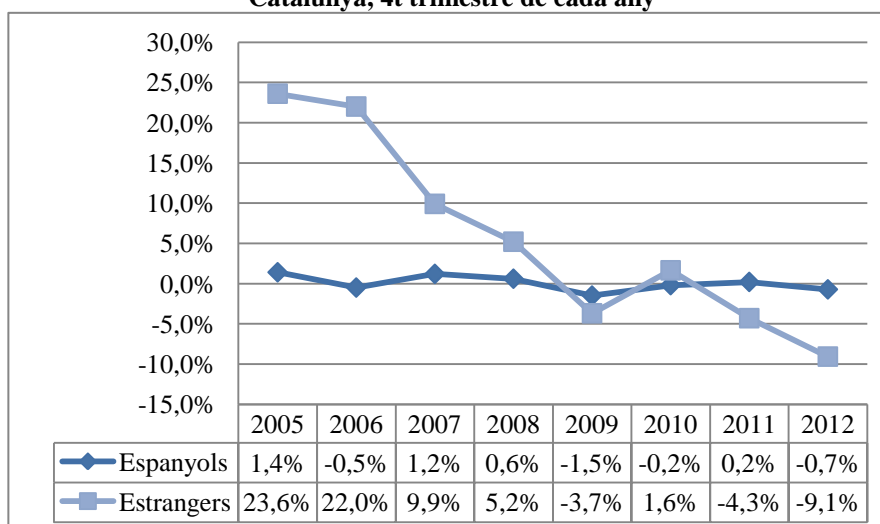
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Pel que fa al ritme de creixement, tal com veiem al Gràfic 2.8, en el 2007 es produeix una caiguda important de la taxa de creixement que continua fins el 2012 amb un parèntesi en el 2010. En el 2011, el creixement esdevé negatiu i en el 2012 es produeix la major pèrdua d'actius estrangers fins el moment (-9,1%).

S'observa també una diferència notable entre el ritme de creixement dels actius estrangers i els actius de nacionalitat espanyola. En aquest període els actius espanyols presenten 4 moments de creixement negatiu, el més acusat el del 2009 (-1,5%), coincidint amb el període de més pèrdua d'ocupació a l'inici de la crisi. Tot i així les variacions dels espanyols són minses comparades amb les dels estrangers.

La desacceleració continuada, des del darrer trimestre del 2006, del creixement dels actius estrangers, que va culminar amb la dada negativa del 2009, va produir un acostament de les dades de creixement d'ambdós col·lectius. En el 2011, però, es tornen a distanciar i aquesta distància creix en el 2012 perquè els actius estrangers pateixen la reducció més important del període.

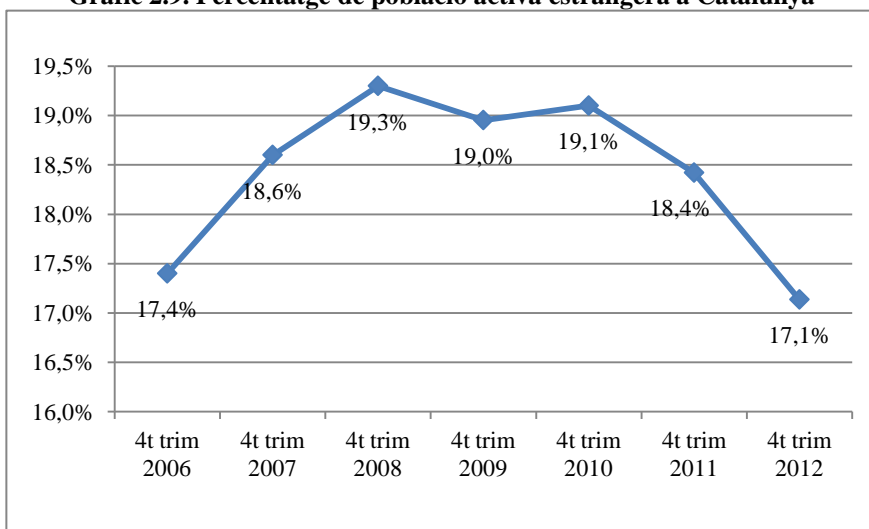
Gràfic 2.8. Evolució de la taxa de creixement de la població activa. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Com a conseqüència d'aquesta reducció d'actius estrangers, el pes d'aquests en el total de la població activa continua la reducció iniciada el 2009 i arriba a un percentatge inferior al del 2006.

Gràfic 2.9. Percentatge de població activa estrangera a Catalunya

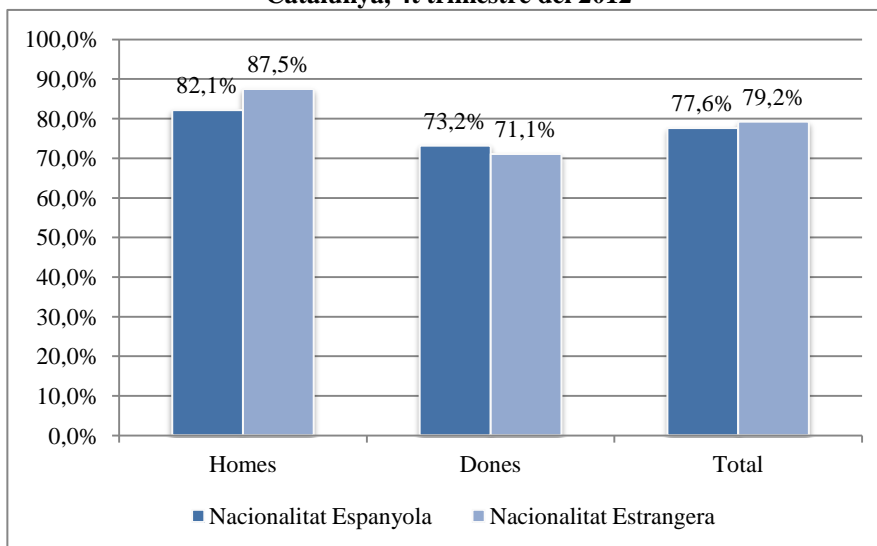
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

La taxa d'activitat

El Gràfic 2.10 ens mostra que la població estrangera presenta una taxa d'activitat 1,7 punts percentuals superior a la de la població de nacionalitat espanyola.

Per sexes, les dones estrangeres mostren una taxa d'activitat inferior a la de les dones de nacionalitat espanyola. En el cas dels homes, en canvi, els de nacionalitat estrangera presenten una taxa d'activitat més de 5 punts superior a la dels homes autòctons.

Gràfic 2.10. Taxes d'activitat de 16 a 64 anys per nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre del 2012

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

S'ha produït una reducció de la taxa d'activitat dels estrangers de 1,7 punts percentuals respecte l'any anterior (80,9%), mentre que la dels ciutadans espanyols ha augmentat en 1 dècima respecte el 2011 (77,5%).

Els motius d'aquesta major reducció de la taxa d'activitat dels estrangers ens els mostren les dues taules següents. Podem observar que tant espanyols com estrangers presenten una reducció proporcionalment superior de la població activa respecte la població en edat de treballar, però en el cas dels estrangers la diferència és d'1,4 punts percentuals mentre que en el cas de la població de nacionalitat espanyola és només de 6 dècimes.

Taula 2.8. Variació interanual de població de nacionalitat estrangera, activa i inactiva. Catalunya, 4t trimestre 2012

	Variació absoluta	Variació relativa
Població inactiva	-5.010	-2,6%
Població activa	-63.278	-9,1%
Població en edat de treballar	-68.288	-7,7%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

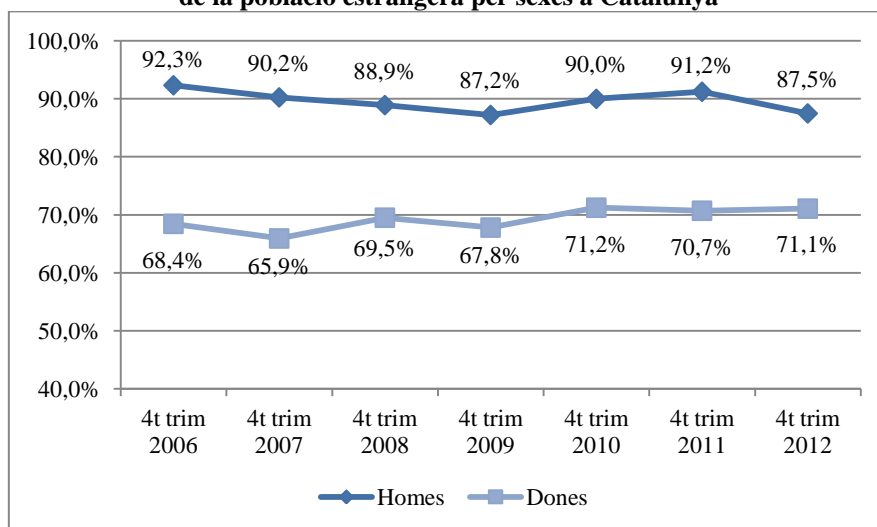
Taula 2.9. Variació interanual de població de nacionalitat espanyola, activa i inactiva. Catalunya, 4t trimestre 2012

	Variació absoluta	Variació relativa
Població inactiva	18.963	0,9%
Població activa	-22.394	-0,7%
Població en edat de treballar	-3.431	-0,1%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

El Gràfic 2.11 compara l'evolució de la taxa d'activitat de la població estrangera per sexes. Hi podem observar que, en ambdós casos, en el 2010 hi ha una recuperació de la taxa en relació a l'any anterior. En el 2011, la taxa masculina continua la seva recuperació, mentre que la de les dones pateix un lleuger retrocés. En el 2012 la situació és la contrària, hi ha una reducció de gairebé 4 punts de la taxa masculina. Això és així perquè dins el conjunt de la població estrangera, tot i produir-se una pèrdua general de població, els homes perden més població activa que població en edat de treballar, mentre que en el cas de les dones succeeix el contrari (taules 2.10 i 2.11).

Gràfic 2.11. Evolució de la taxa d'activitat de 16 a 64 anys de la població estrangera per sexes a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Taula 2.10. Variació interanual dels homes nacionalitat estrangera en relació a l'activitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

	Variació absoluta	Variació relativa
Població inactiva	10.592	23,0%
Població activa	-42.990	-11,1%
Població en edat de treballar	-32.398	-7,5%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

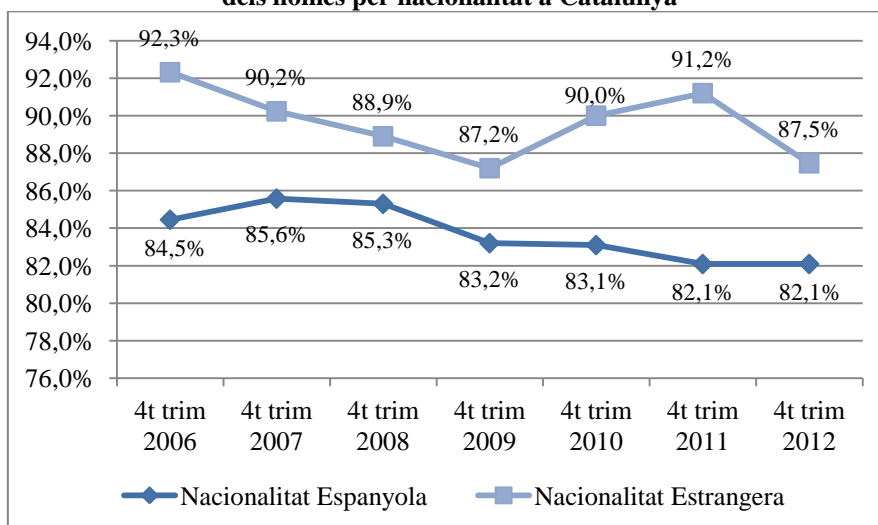
Taula 2.11. Variació interanual de les dones de nacionalitat estrangera en relació a l'activitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

	Variació absoluta	Variació relativa
Població inactiva	-15.602	-10,9%
Població activa	-20.288	-6,6%
Població en edat de treballar	-35.890	-7,9%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

En comparació amb els homes de nacionalitat espanyola, els homes estrangers van començar la seva reducció de la taxa d'activitat molt abans, però presenten un període de recuperació entre el 2010 i el 2011 que no s'observa en la població espanyola. La causa d'aquesta diferència és l'evolució de la població en edat de treballar dels homes estrangers que es va reduint de forma constant des del 2009 per sobre de la pèrdua d'actius fins que en el 2012 s'inverteix la relació i es perden proporcionalment més actius que potencialment actius.

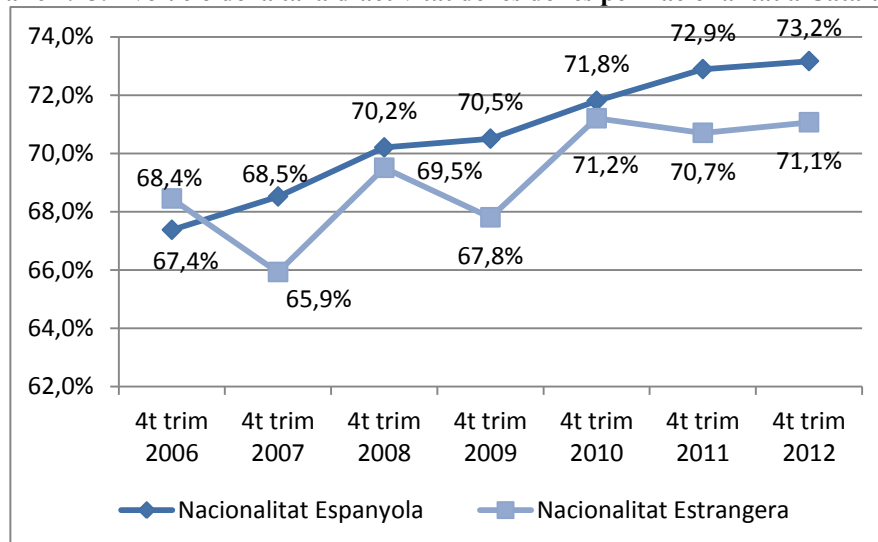
Gràfic 2.12. Evolució de la taxa d'activitat de 16 a 64 anys dels homes per nacionalitat a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

En el cas de les dones observem (Gràfic 2.13) que, així com les dones espanyoles presenten una tendència a augmentar la seva taxa d'activitat de manera sostinguda des del 2006, les dones estrangeres segueixen una evolució en dents de serra, amb tendència a l'alça però amb episodis de reducció de la taxa. Aquesta diferència també té relació amb les oscil·lacions de la població de dones estrangeres en edat de treballar.

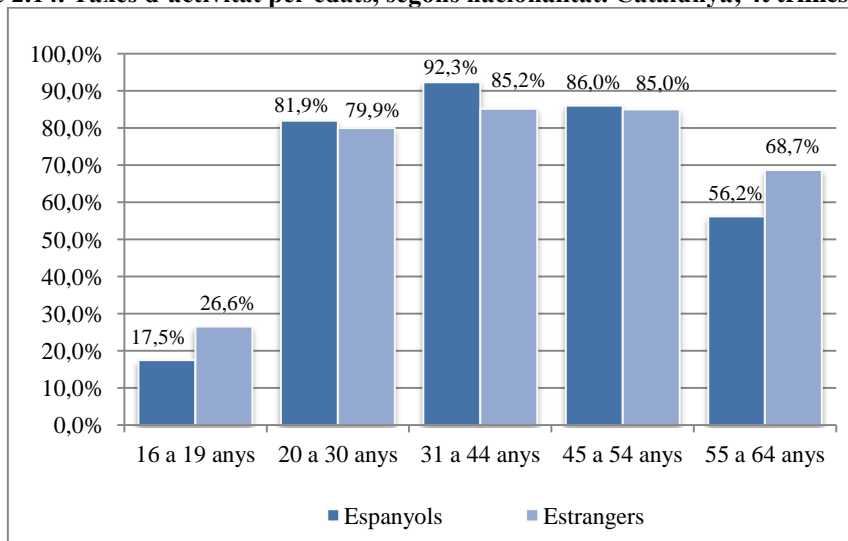
Gràfic 2.13. Evolució de la taxa d'activitat de les dones per nacionalitat a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Pel que fa a l'edat, el Gràfic 2.14 compara les taxes d'activitats per edats dels estrangers, amb la població de nacionalitat espanyola. Les diferències més significatives entre les taxes d'ambdós col·lectius es produeix en el grup de més edat (55 a 64 anys) i en el dels més joves, on els estrangers presenten una taxa molt superior.

Gràfic 2.14. Taxes d'activitat per edats, segons nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

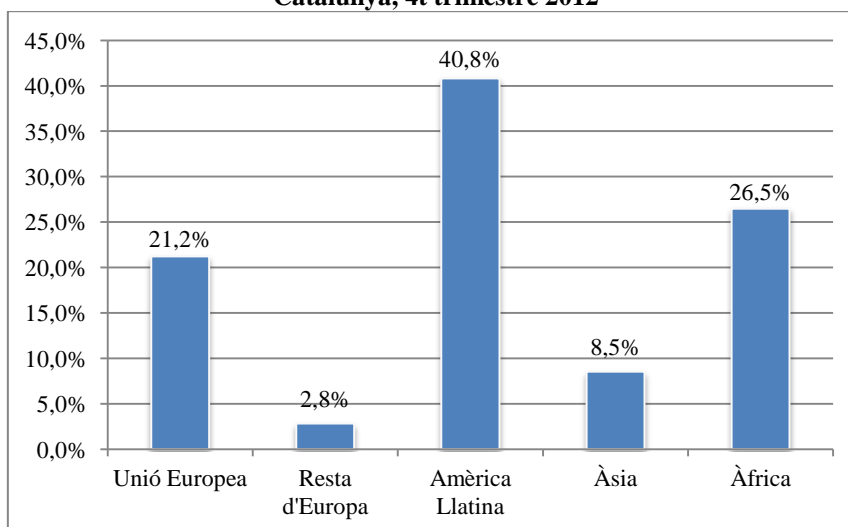
*El tram de més de 64 anys no es pot prendre en consideració perquè els valors que ofereix l'explotació de la EPA tenen un marge d'error excessiu.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

L'activitat segons l'origen

D'altra banda, l'activitat de la població estrangera és una variable que presenta una diversitat de valors segons l'origen geogràfic i la nacionalitat d'aquesta població. Presentem a continuació un seguit de dades que ens permeten fer-nos una idea de com es distribueix aquesta variable segon l'origen de la població estrangera. En aquest sentit el Gràfic 2.15 ens mostra el pes dels actius estrangers segons grans zones d'origen geogràfic. Com podem observar els llatinoamericans són el col·lectiu amb més pes en la població activa estrangera seguits pels africans i els europeus.

Gràfic 2.15. Distribució de la població activa estrangera per grans zones geogràfiques. Catalunya, 4t trimestre 2012

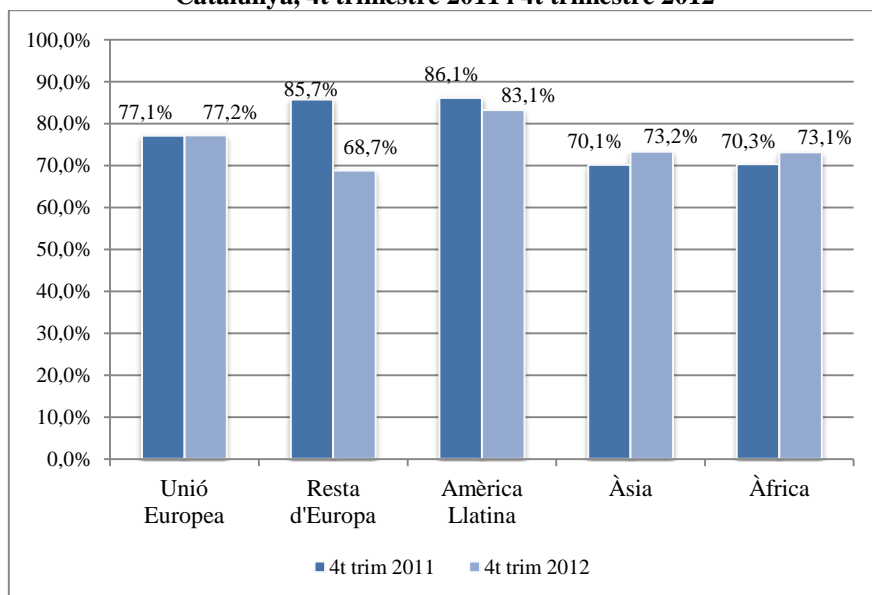

*No reflectim les dades d' Amèrica del Nord i Oceania , perquè estan afectades per un marge d'error no acceptable en termes de validesa estadística.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Les taxes d'activitat per zones d'origen recollides en el Gràfic 2.16, ens mostren descensos, increments i estabilització segons l'origen. Es produeix un descens interanual de la taxa d'activitat en dos dels col·lectius: europeus no comunitaris i llatinoamericans; descens especialment important en el cas dels primers. Asiàtics i africans incrementen la seva activitat relativa, mentre que els ciutadans comunitaris mantenen la seva taxa en uns valors pràcticament idèntics als de l'any anterior.

Gràfic 2.16. Taxa d'Activitat de la població estrangera de 16 i més anys per grans zones d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2011 i 4t trimestre 2012

No reflectim les dades d' Amèrica del Nord, Oceania i Resta d'Europa perquè estan afectades per un marge d'error no acceptable en termes de validesa estadística.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Aquestes diferències de comportament de la taxa d'activitat s'expliquen pel diferent comportament, segons el col·lectiu, de les variables poblacionals que la determinen, la població en edat de treballar i la població activa.

Com podem veure a la següent taula, els 2 casos en què l'activitat relativa es redueix (Resta d'Europa i Amèrica Llatina) responen a una reducció de la població activa, superior (en diferent grau) a la reducció de la població en edat de treballar.

En canvi, els dos casos en què es produeix increment de la taxa d'activitat, les causes estadístiques són diferents. Mentre que la taxa dels africans creix perquè el descens de la seva població activa és proporcionalment inferior al descens de la seva població en edat de treballar, el creixement de la taxa dels asiàtics es deu a un increment de la població activa que protagonitza l'increment general de la població asiàtica de 16 i més anys. És a dir, la taxa dels africans creix però disminueixen els africans actius, mentre que els actius asiàtics creixen.

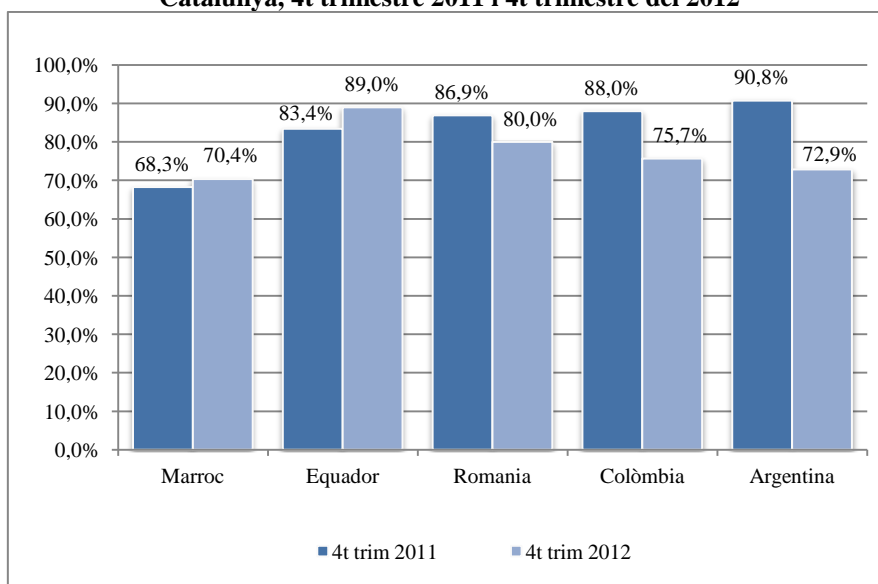
Taula 2.12. Variació interanual per zones d'origen. Població en edat de treballar i població activa. Catalunya, 4t trimestre 2012

	Població de 16 i més anys		Població Activa	
	Variació absoluta	Variació relativa	Variació absoluta	Variació relativa
Unió Europea	-10.405	-5,7%	-7.917	-5,6%
Resta d'Europa	-2.377	-8,4%	-6.470	-26,5%
Amèrica Llatina	-51.321	-14,2%	-53.260	-17,1%
Àsia	20.630	39,0%	16.735	45,1%
Àfrica	-21.712	-8,7%	-8.796	-5,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Aquest comportament és pot reconèixer també si analitzem la taxa d'activitat dels 5 col·lectius d'estrangers per nacionalitat amb més població de 16 i més anys. D'aquests 5 col·lectius, els equatorians, amb una taxa del 89,0%, són els més actius en termes relatius, després d'haver vist créixer la seva taxa d'activitat en gairebé 6 punts. Però tant els equatorians com els marroquins, no veuen augmentar la seva activitat relativa per un creixement de la població activa, sinó per una superior disminució de la població en edat de treballar, atès que la població activa disminueix en ambdós casos. De fet, es produeix una pèrdua de població en edat de treballar en tots cinc col·lectius, i també una pèrdua de població activa. La diferència en el comportament de la taxa rau en que, en el cas de Colòmbia, Argentina i Romania, la pèrdua de població activa és superior a la pèrdua general de població tal com ens mostra la Taula 2.13.

Gràfic 2.17. Taxa d'activitat dels cinc països amb més població de 16 i més anys. Catalunya, 4t trimestre 2011 i 4t trimestre del 2012

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Taula 2.13. Variació interanual dels 5 col·lectius més nombrosos segons el país de nacionalitat. Població en edat de treballar i població activa. Catalunya, 4t trimestre 2012

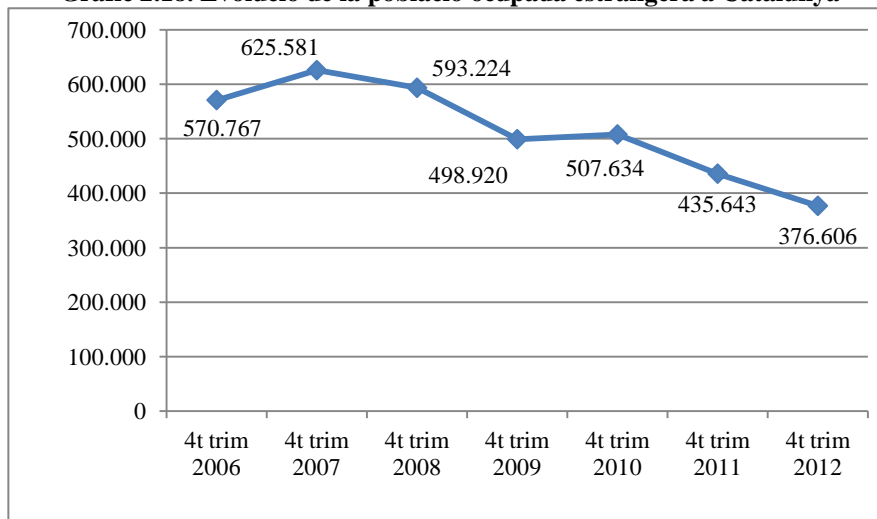
	Població de 16 i més anys		Població Activa	
	Variació absoluta	Variació relativa	Variació absoluta	Variació relativa
Marroc	-27.579	-12,8%	-14.807	-10,0%
Equador	-5.682	-7,0%	-487	-0,7%
Romania	-18.449	-23,8%	-20.127	-29,8%
Colòmbia	-10.104	-22,6%	-13.127	-33,4%
Argentina	-6.114	-15,4%	-11.582	-32,1%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

2.3. L'OCUPACIÓ DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA

La tendència a la reducció de la població ocupada estrangera, que s'inicia el darrer trimestre del 2008 i que sembla aturar-se el 4t trimestre del 2010, continua a finals del 2012.

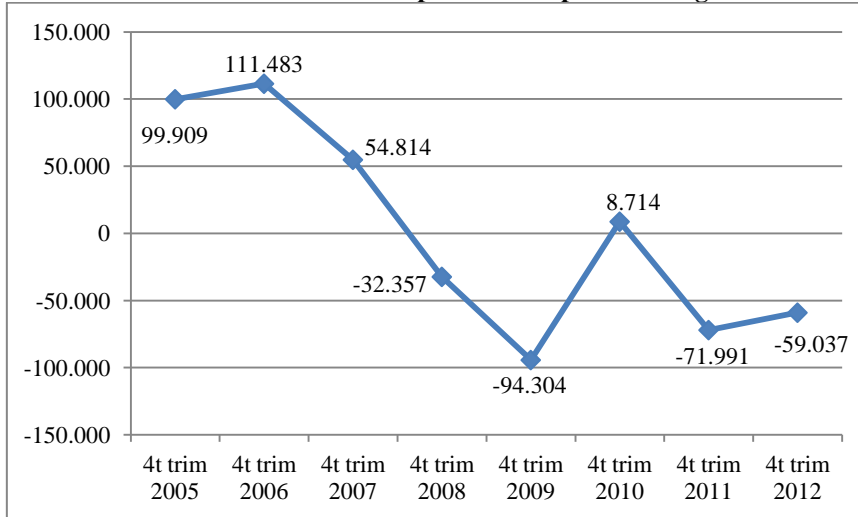
Gràfic 2.18. Evolució de la població ocupada estrangera a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Tal com mostra el Gràfic 2.19, a finals del 2012 es produeix un important descens de 59.037 persones estrangeres ocupades respecte el mateix període del 2011. Tot i així es tracte d'una reducció inferior a la de l'any anterior.

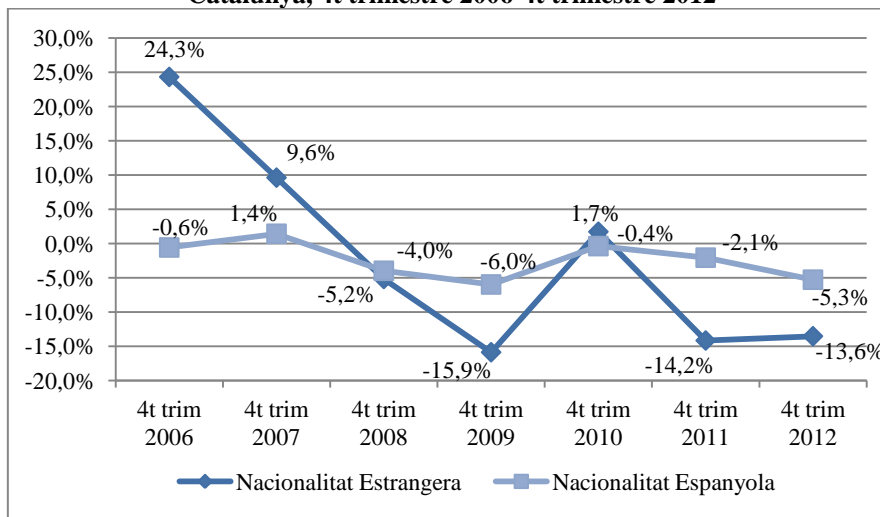
Gràfic 2.19. Variació interanual de la població ocupada estrangera a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Pel que fa al ritme de variació, el Gràfic 2.20 ens mostra com el creixement de l'ocupació estrangera no va parar de disminuir, especialment des del 2006, fins a esdevenir negatiu a finals del 2008. El percentatge de pèrdua d'ocupació del 2009 triplicava el del mateix període de l'any anterior i era dues vegades i mitja superior al percentatge de pèrdua d'ocupats de nacionalitat espanyola que també estaven en clara disminució des del 2008. Després d'una aparent recuperació durant el 2010, el 4t trimestre del 2011 torna a presentar una pèrdua d'ocupats estrangers de proporcions similars a les del 2009. El 2012 continua presentant una taxa negativa. La pèrdua acumulada respecte el 4t trimestre del 2007 és de 248.975 ocupats i ocupades, el que suposa una reducció del 39,8% en termes relatius. La reducció de població ocupada de nacionalitat espanyola en el mateix període és del 17,8%.

Gràfic 2.20. Evolució de la taxa de creixement de la població ocupada. Catalunya, 4t trimestre 2006-4t trimestre 2012

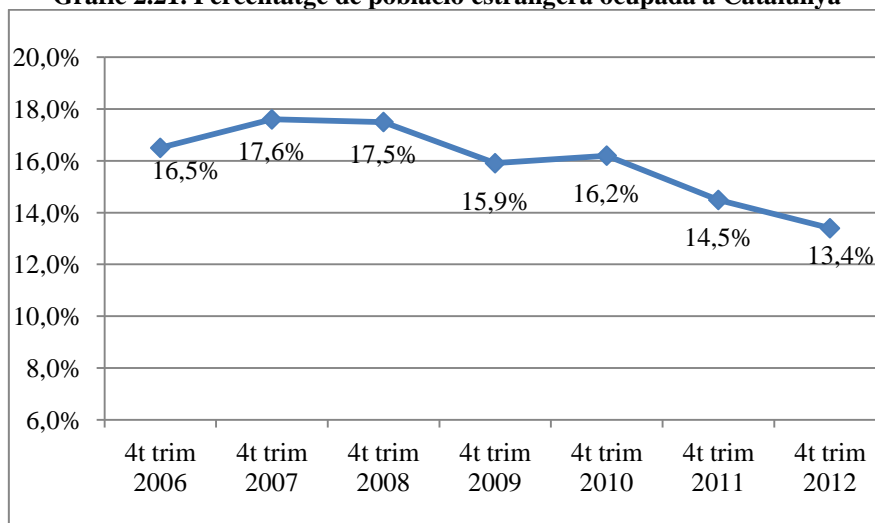

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Com a conseqüència del manteniment de la tendència negativa en l'ocupació estrangera, molt superior a la dels autòctons, es torna a reduir el pes dels ocupats estrangers en el

total de l'ocupació. A finals del 2012, el percentatge d'estrangers sobre el total de la població ocupada (13,4%) és més de 4 punts inferior al del 2007.

Gràfic 2.21. Percentatge de població estrangera ocupada a Catalunya

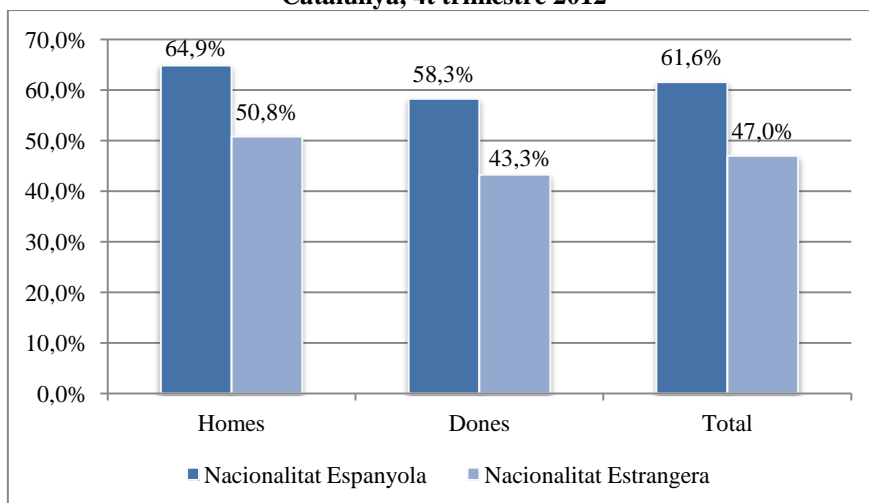
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

La taxa d'ocupació

El Gràfic 2.22 mostra quina és la taxa d'ocupació, de la població de 16 a 64 anys, per nacionalitats i sexes.

Com es pot veure en el gràfic la taxa dels estrangers és molt inferior a la dels autòctons. En el cas dels homes, la diferència és de 14 punts. En el cas de les dones, la diferència és de 15 punts.

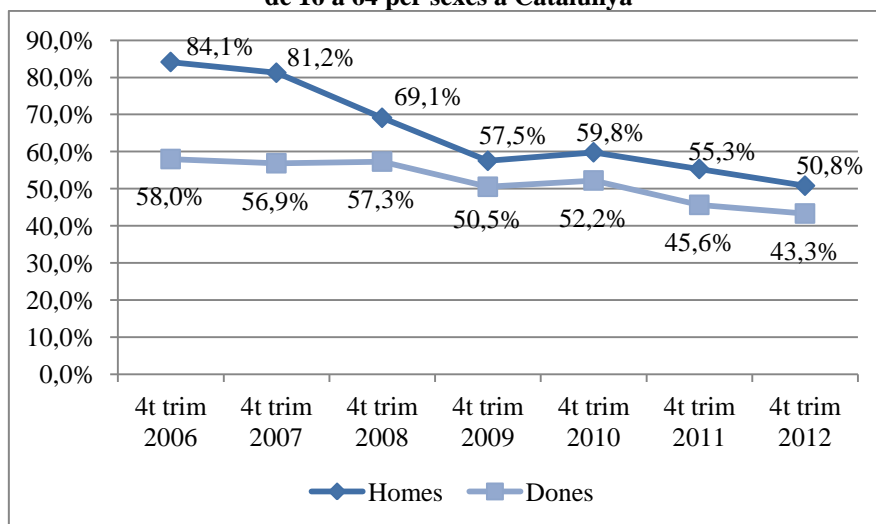
Gràfic 2.22. Taxes d'ocupació de 16 a 64 anys per nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Si ens fixem en l'evolució de les taxes d'ocupació dels estrangers per sexes, observem la forta caiguda de la taxa masculina fins el 2009, mentre que l'evolució de la taxa femenina presenta també una tendència negativa però menys acusada. A partir del 4t trimestre del 2010 les tendències són similars, sempre amb taxes femenines inferiors a les masculines.

Gràfic 2.23. Evolució de la taxa d'ocupació de la població estrangera de 16 a 64 per sexes a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Entre el 2011 i el 2012 la reducció de la taxa d'ocupació dels homes estrangers (-4,5 punts percentuals) ha doblat la reducció de la taxa femenina (-2,3 punts percentuals). Les següents taules ens mostren el motiu. Com podem veure, els homes han patit el doble de pèrdua de població ocupada que de població en edat de treballar. En el cas de les dones aquesta diferència és molt menor.

Taula 2.14 Variació interanual dels homes ocupats de nacionalitat estrangera. Catalunya, 4t trimestre 2012

	Variació absoluta	Variació relativa
Població ocupada	-35.593	-15,1%
Població en edat de treballar	-32.398	-7,5%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Taula 2.15 Variació interanual de les dones ocupades de nacionalitat estrangera. Catalunya, 4t trimestre 2012

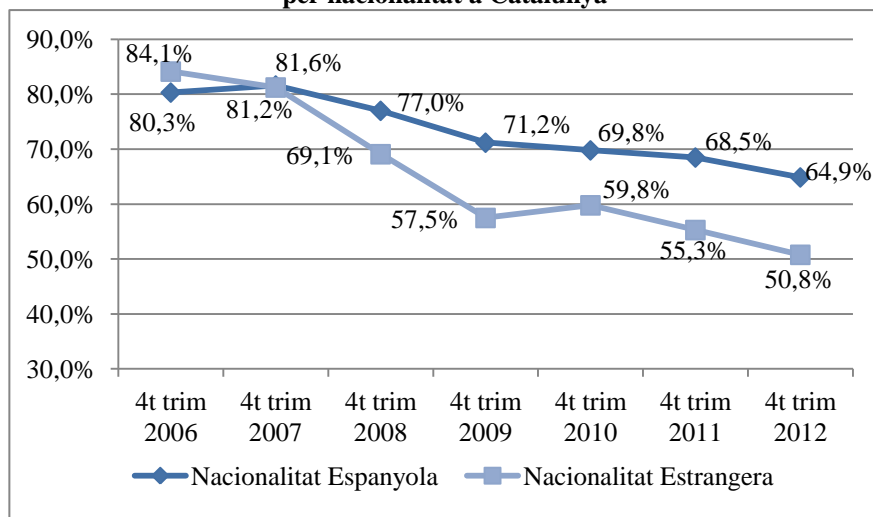
	Variació absoluta	Variació relativa
Població ocupada	-23.444	-11,8%
Població en edat de treballar	-35.890	-7,9%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Si comparem les taxes dels homes estrangers amb la dels espanyols, observem que la taxa d'ocupació dels estrangers comença a reduir-se abans que en el cas dels espanyols, que la reducció és força més pronunciada i que a finals del 2010 es comença a recuperar, mentre que la taxa d'ocupació dels espanyols encara es continua reduint. A

finals del 2011 en canvi, la pèrdua d'ocupats estrangers és superior a la reducció d'homes estrangers en edat de treballar, aquest és el motiu pel qual la taxa d'ocupació d'aquest col·lectiu torna a caure. Aquesta dinàmica continua en el 2012.

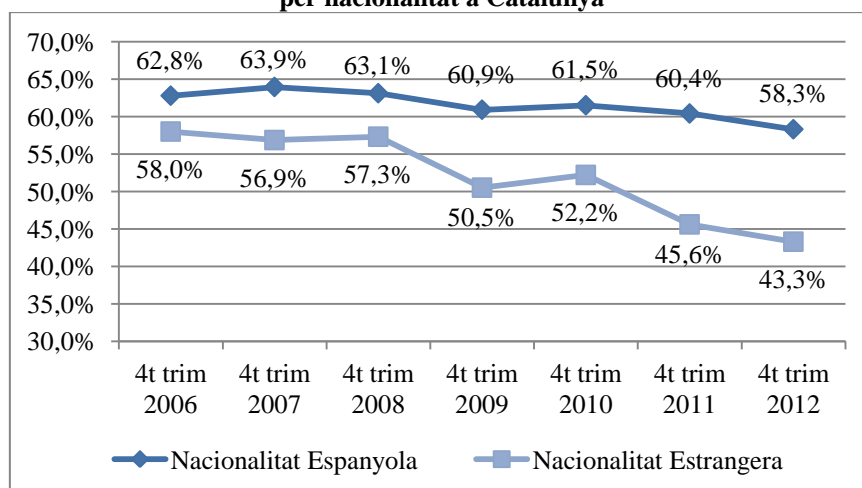
Gràfic 2.24. Evolució de la taxa d'ocupació de 16 a 64 anys dels homes per nacionalitat a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

En el cas de les dones, l'evolució de la taxa de les dones estrangeres es força estable fins al 2008. En el 2009 es produeix una caiguda important que, després d'un episodi de lleugera recuperació a finals del 2010, té continuïtat fins el 2012. En canvi, les dones de nacionalitat espanyola, continuen la tendència a la reducció de la seva ocupació, però a un ritme moderat en comparació amb les estrangeres.

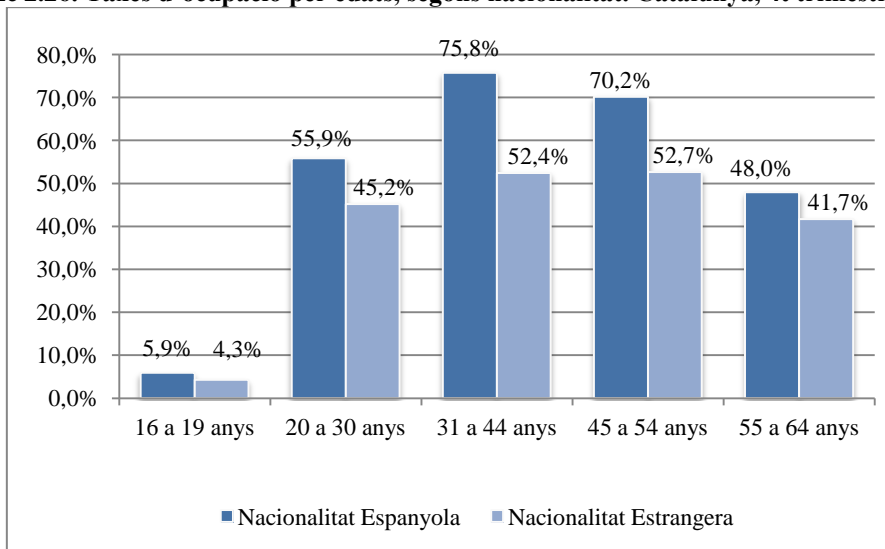
Gràfic 2.25. Evolució de la taxa d'ocupació de 16 a 64 anys de les dones per nacionalitat a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Pel que fa a les edats, podem veure (Gràfic 2.26) que la taxa d'ocupació de la població de nacionalitat espanyola és clarament superior a la dels estrangers en totes les edats, especialment en els trams de 31 a 54 anys.

Gràfic 2.26. Taxes d'ocupació per edats, segons nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

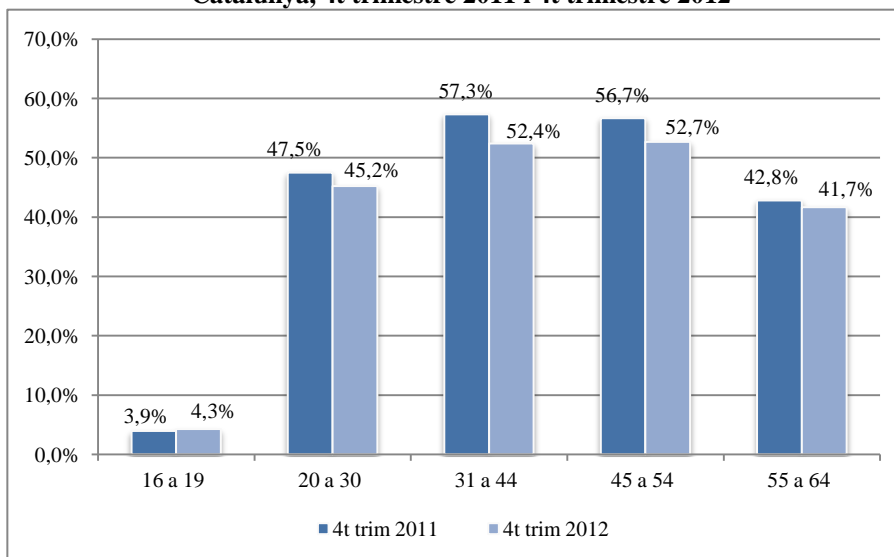

*El tram de més de 64 anys no es pot prendre en consideració perquè els valors que ofereix l'exploració de la EPA tenen un marge no acceptable.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Excepte el grup de 16 a 19 anys, la resta de grups han vist reduir-se la seva taxa d'ocupació respecte el mateix trimestre de l'any anterior. La reducció més important es dona en els grups de 31 a 44 i de 45 a 54.

Gràfic 2.27. Taxes d'ocupació de la població estrangera per edats. Catalunya, 4t trimestre 2011 i 4t trimestre 2012

*El tram de més de 64 anys no es pot prendre en consideració perquè els valors que ofereix l'exploració de la EPA tenen un marge no acceptable.

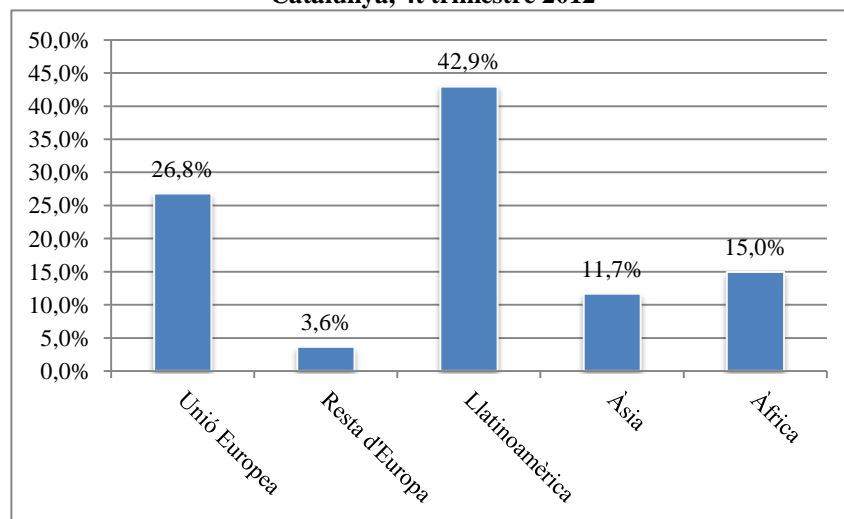
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

L'ocupació segons l'origen

D'altra banda, l'ocupació de la població estrangera presenta una diversitat de valors segons l'origen geogràfic i la nacionalitat d'aquesta població. Tal com fèiem amb l'activitat, presentem a continuació un seguit de dades que permeten fer-nos una idea de com es distribueix aquesta variable segons l'origen de la població estrangera.

El Gràfic 2.28 ens mostra el pes dels ocupats estrangers segons grans zones d'origen geogràfic. Els ocupats llatinoamericans són el principal col·lectiu d'ocupats estrangers, a molta distància els segueixen els ciutadans comunitaris i després els africans. Tot i així, cal dir que el pes dels llatinoamericans disminueix més de 6 punts respecte el 4t trimestre del 2011 (49,5%). L'únic col·lectiu que augmenta el seu pes és l'asiàtic, que és l'únic en què augmenta la població ocupada.

Gràfic 2.28. Distribució de la població ocupada estrangera per grans zones d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2012

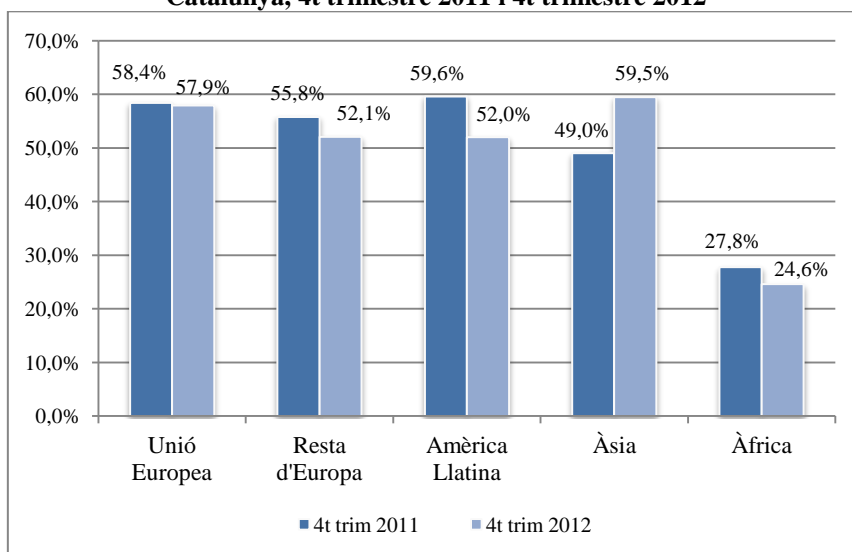
*No reflectim les dades d' Amèrica del Nord ni d'Oceania perquè estan afectades per un marge d'error no acceptable.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

El Gràfic 2.29 ens mostra la taxa d'ocupació de la població estrangera de 16 i més anys segons les mateixes zones geogràfiques a finals del 2011 i del 2012.

Excepte els asiàtics, la taxa dels quals creix 10 punts, en la resta de col·lectius es redueix. Els llatinoamericans són els qui presenten la reducció més important, més de 7 punts percentuals.

Gràfic 2.29. Taxa d'ocupació per grans zones d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2011 i 4t trimestre 2012

*No reflectim la taxa d'Amèrica del Nord ni d'Oceania perquè estan afectades per un marge d'error no acceptable.
 Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Tal com veiem a la Taula 2.16, només la població ocupada asiàtica augmenta i ho fa més que la població asiàtica en edat de treballar. En tots els altres casos, tot i que la població en edat de treballar disminueix, la població ocupada pateix una reducció proporcionalment superior i això provoca la reducció de la taxa. On la diferència entre el descens dels potencialment actius i els ocupats és més gran, la reducció de la taxa és superior.

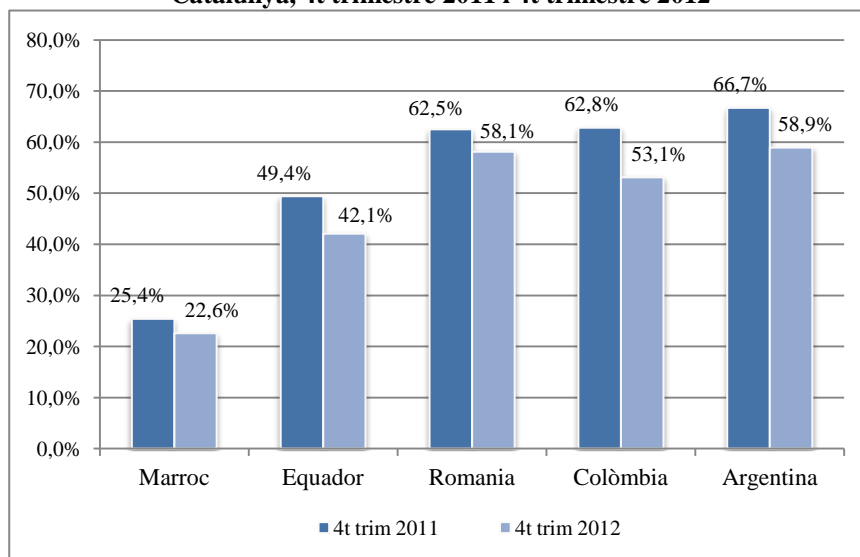
Taula 2.16. Variació interanual d'ocupats i potencialment actius dels 5 col·lectius més nombrosos segons el país de nacionalitat. 4t trimestre 2012

	Població de 16 i més anys		Població Ocupada	
	Variació absoluta	Variació relativa	Variació absoluta	Variació relativa
Unió Europea	-10.405	-5,7%	-7.070	-6,6%
Resta d'Europa	-2.377	-8,4%	-2.283	-14,4%
Amèrica Llatina	-51.321	-14,2%	-53.910	-25,1%
Àsia	20.630	39,0%	17.790	68,6%
Àfrica	-21.712	-8,7%	-13.379	-19,3%

*No reflectim la taxa d'Amèrica del Nord ni d'Oceania perquè estan afectades per un marge d'error no acceptable.
 Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

En el següent gràfic observem la variació interanual de la taxa d'ocupació dels cinc col·lectius amb més població segons el país de nacionalitat.

Gràfic 2.30. Taxa d'ocupació dels cinc països amb més població de 16 i més anys. Catalunya, 4t trimestre 2011 i 4t trimestre 2012

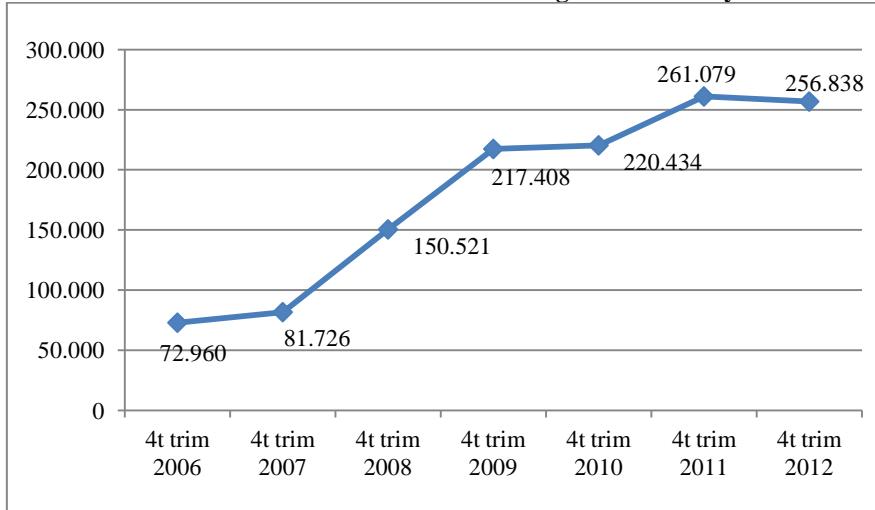
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Tots els col·lectius considerats presenten reduccions de la taxa d'ocupació. És així perquè, malgrat que tots ells perden població en edat de treballar, tots presenten pèrdues de població ocupada en proporcions superiors a la reducció de població de 16 i més anys.

2.4. L'ATUR DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA

Després d'un llarg període de fort creixement de la població aturada estrangera, es produeix el primer descens des que tenim dades d'aquesta variable. Com veurem però aquest descens no significa una millora de la situació de la població estrangera en relació al mercat de treball català. De fet, es tracta d'un component més de la davallada general de població estrangera en edat de treballar que afecta com hem vist a l'inici del capítol a totes les dimensions de la situació laboral de la població estrangera.

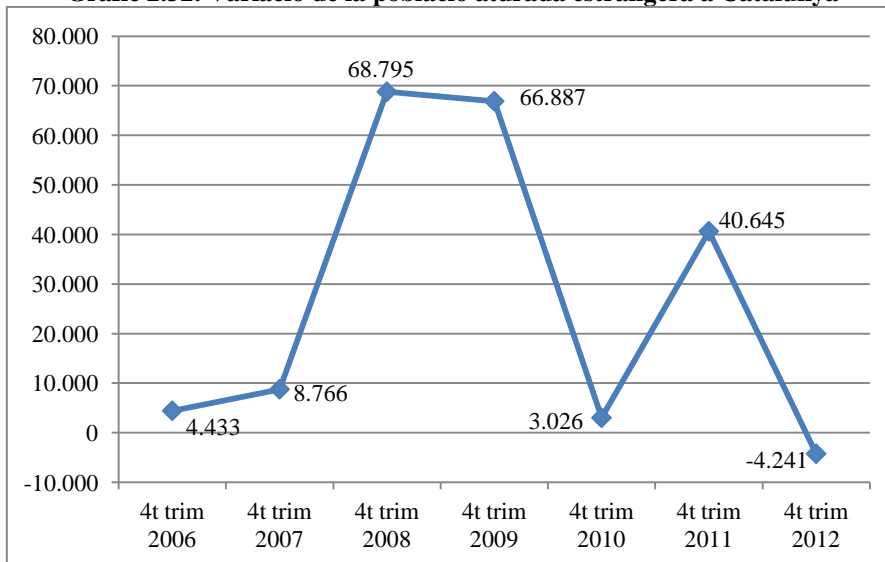
Gràfic 2.31. Població aturada estrangera a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

El Gràfic 2.32. mostra la variació de població estrangera aturada durant els darrers 7 anys. Hi podem veure com, després de 2 anys (2008 i 2009) d'altíssim creixement, les xifres de nous aturats passen a situar-se, en el 2010, a nivells anteriors a la crisi, per presentar de nou, en el 2011 un important increment de població aturada. En canvi a finals del 2012 es produeix una pèrdua de 4.241 aturats i aturades, el que representa una reducció del 1,6% en termes relatius.

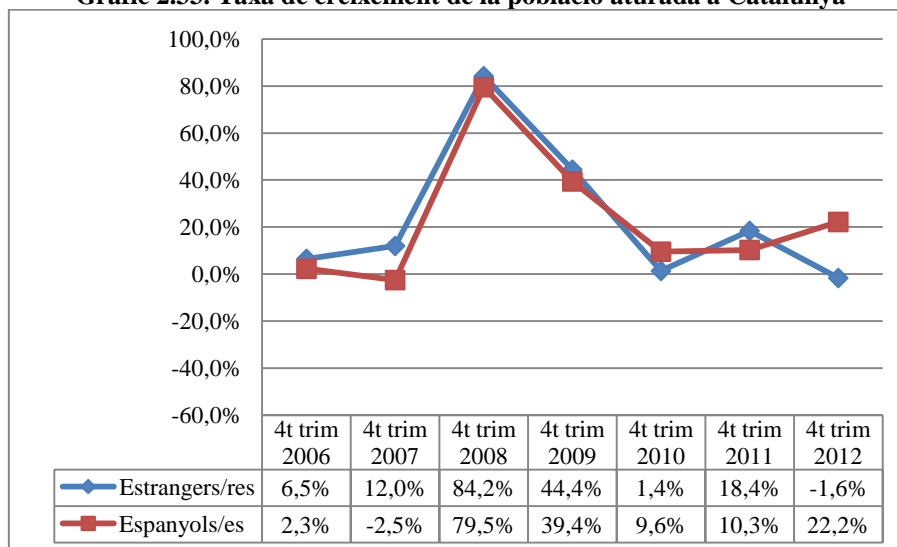
Gràfic 2.32. Variació de la població aturada estrangera a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

En el Gràfic 2.33, es pot comparar la taxa de creixement de la població aturada estrangera i autòctona de Catalunya durant el període 2006-2012.

Gràfic 2.33. Taxa de creixement de la població aturada a Catalunya

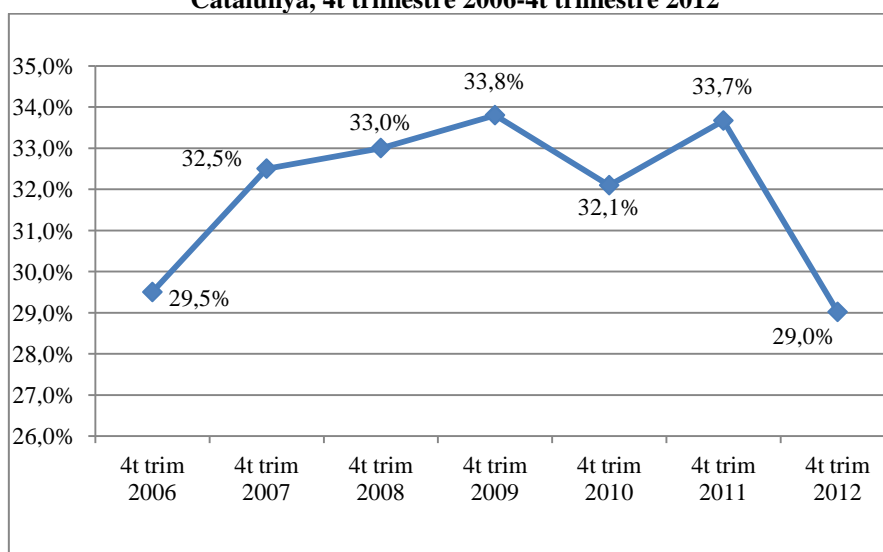

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Com es pot veure, després d'un període amb comportaments diferenciats, en el 2008, en una conjuntura de desacceleració econòmica i de pèrdua d'ocupació, tots dos grups es veuen afectats de manera força similar i experimenten un fort creixement de les xifres d'aturats. Aquesta similitud en el ritme de creixement de l'atur es manté el 2009, quan s'inicia una tendència a l'alentiment del creixement dels aturats. A finals del 2012 les tendències són oposades, els aturats de nacionalitat espanyola augmenten, i els de nacionalitat estrangera disminueixen.

Com a conseqüència d'aquesta diferència en la taxa de creixement de la població aturada, en el 2012 el pes dels estrangers en el total dels aturats pateix una reducció de gairebé 4 punts i se situa per sota del percentatge del 2006, el més baix de la sèrie.

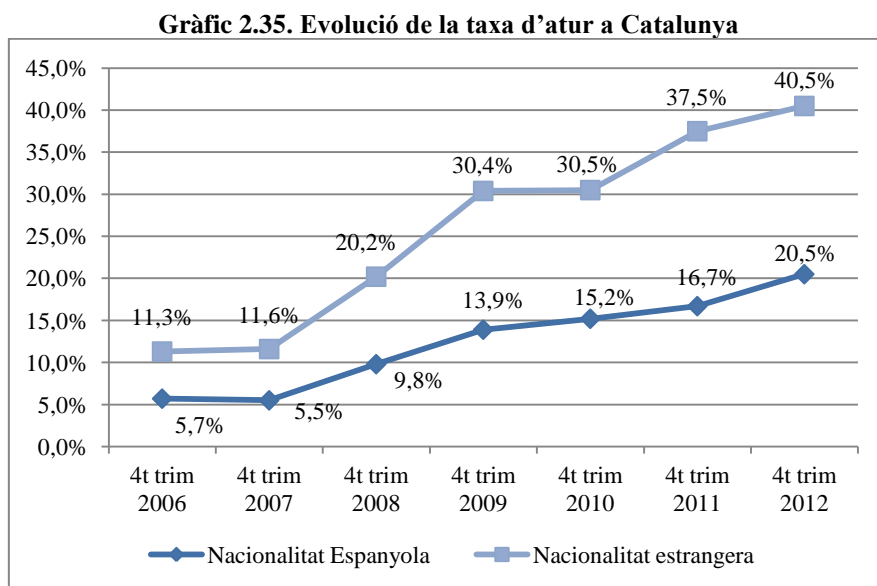
Gràfic 2.34. Percentatge de població estrangera aturada sobre el total d'aturats. Catalunya, 4t trimestre 2006-4t trimestre 2012

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

La taxa d'atur

L'anàlisi de la taxa d'atur ens indica el que comentàvem a l'inici d'aquest apartat, el descens de la població aturada no significa una millora de la situació de la població estrangera, atès que la taxa d'atur s'incrementa i ho fa gairebé tant com la de la població de nacionalitat espanyola. De fet, la distància entre les taxes d'ambdós col·lectius (20 punts) és la més gran de la sèrie.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Les dues taules següents ens mostren les diferents combinacions, entre espanyols i estrangers, de les variacions de població que afecten a la variació de la taxa d'atur.

Taula 2.17. Variació interanual de població de nacionalitat estrangera, aturada i activa. Catalunya, 4t trimestre 2012

	Variació absoluta	Variació relativa
Població aturada	-4.241	-1,6%
Població activa	-63.278	-9,1%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Taula 2.18. Variació interanual de població de nacionalitat espanyola, aturada i activa. Catalunya, 4t trimestre 2012

	Variació absoluta	Variació relativa
Població aturada	113.942	22,2%
Població activa	-22.394	-0,7%

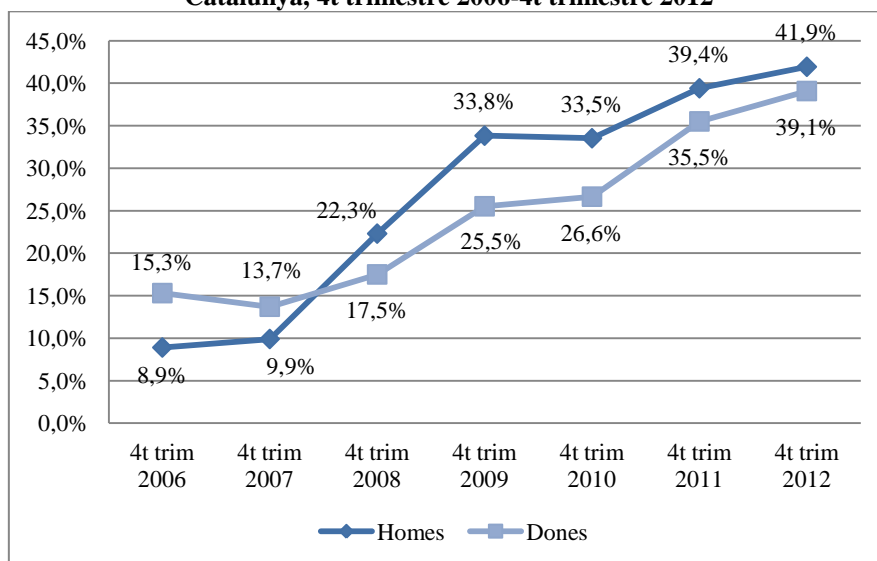
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

La taxa dels estrangers creix perquè en la important pèrdua de població activa, la reducció de la població aturada hi té un paper menor, o el que és el mateix, la pèrdua d'ocupats és més important que la d'aturats. En canvi, la taxa dels espanyols creix perquè durant l'any 2012 s'ha produït un enorme creixement de la població aturada. Per

tant el creixement de la taxa dels espanyols té a veure amb un empitjorament absolut de la situació del col·lectiu, mentre que l'augment de la taxa del estrangers té més a veure amb una pèrdua general de població.

Pel que fa als sexes (Gràfic 2.36), després d'un període en què la taxa d'atur masculina ha crescut més que la femenina, en els darrers 3 anys les taxes s'han anat aproximant perquè la taxa de les dones ha anat creixent més. Tot i així la taxa d'atur dels homes encara és superior.

Gràfic 2.36. Evolució de la taxa d'atur de la població estrangers de 16 a 64 anys per sexes. Catalunya, 4t trimestre 2006-4t trimestre 2012

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

La diferència entre la variació de la taxa femenina i la masculina és que la segona es producte d'una important reducció de població activa, atès que la població aturada també es redueix però en menor proporció. En canvi, la taxa d'atur femenina creix perquè, encara que la reducció de població activa femenina és molt inferior a la de la població activa masculina, les dones aturades augmenten.

Taula 2.19. Variació interanual dels homes aturats i actius de nacionalitat estrangera. Catalunya, 4t trimestre 2012

	Variació absoluta	Variació relativa
Població aturada	-7.397	-4,9%
Població activa	-42.990	-11,1%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

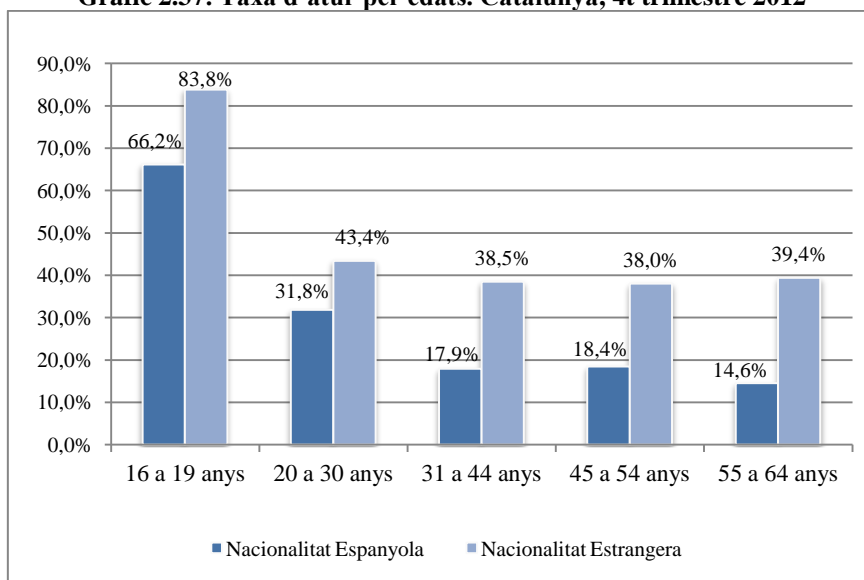
Taula 2.20. Variació interanual de les dones aturades i actives de nacionalitat estrangera. Catalunya, 4t trimestre 2012

	Variació absoluta	Variació relativa
Població aturada	3.156	2,9%
Població activa	-20.288	-6,6%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

D'altra banda, en el Gràfic 2.37 observem quina és la taxa d'atur per edats segons la nacionalitat. S'hi observa una estructura d'atur per edats dels estrangers similar a la dels aturats de nacionalitat espanyola, tot i que les taxes dels estrangers són més altes. La diferència més important està en el tram dels més grans (de 55 a 64 anys), on la taxa dels estrangers és gairebé de 25 punts superior a la dels més grans de nacionalitat espanyola. S'ha de tenir en compte que la taxa d'activitat dels estrangers en aquest tram d'edat supera en més de 12 punts la dels autòctons (veure Gràfic 2.14).

Gràfic 2.37. Taxa d'atur per edats. Catalunya, 4t trimestre 2012

*No s'inclouen les dades de la franja d'edat de més de 64 ja que les xifres de la EPA per a aquesta franja són excessivament baixes i presenten marges d'error no acceptables.
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

La Taula 2.21 ens mostra que, respecte el mateix trimestre de l'any anterior, hi ha hagut un reducció de la taxa d'atur dels més joves i dels més grans, mentre que s'incrementa la de la resta de trams, especialment en el de 31 a 44.

Taula 2.21. Variació interanual de la taxa d'atur de la població estrangera per trams d'edat Catalunya, 4t trimestre 2011 i 4t trimestre 2012

	4t trimestre 2011	4t trimestre 2012	Variació (punts percentuals)
16 a 19 anys	85,7%	83,8%	-1,8
20 a 30 anys	41,9%	43,4%	1,5
31 a 44 anys	32,8%	38,5%	5,6
45 a 54 anys	37,6%	38,0%	0,4
55 a 64 anys	43,1%	39,4%	-3,8
Total	37,5%	40,5%	3,1

*No s'inclouen les dades de la franja d'edat de més de 64 anys perquè les xifres de la EPA per a aquesta franja són excessivament baixes i presenten marges d'error no acceptables.
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Les variacions de la Taula 2.22 mostren que dels tres casos en què augmenta la taxa d'atur, un (tram de 20 a 30 anys) es deu principalment a la reducció d'actius que és superior a la reducció d'aturats, mentre que en els altres dos casos la taxa d'atur creix perquè augmenta la població aturada.

Taula 2.22. Variació interanual de la població estrangera per trams d'edat. Població Activa i Població aturada. Catalunya, 4t trimestre 2012

	Població Activa		Població Aturada	
	Variació Absoluta	Variació Relativa	Variació Absoluta	Variació Relativa
16 a 19 anys	-1.995	-13,4%	-1.944	-15,2%
20 a 30 anys	-19.809	-10,9%	-5.812	-7,6%
31 a 44 anys	-37.156	-10,6%	5.533	4,8%
45 a 54 anys	1.908	1,8%	1.171	3,0%
55 a 64 anys	-3.414	-8,8%	-2.800	-16,7%
Total	-63.277	-9,1%	-4.241	-1,6%

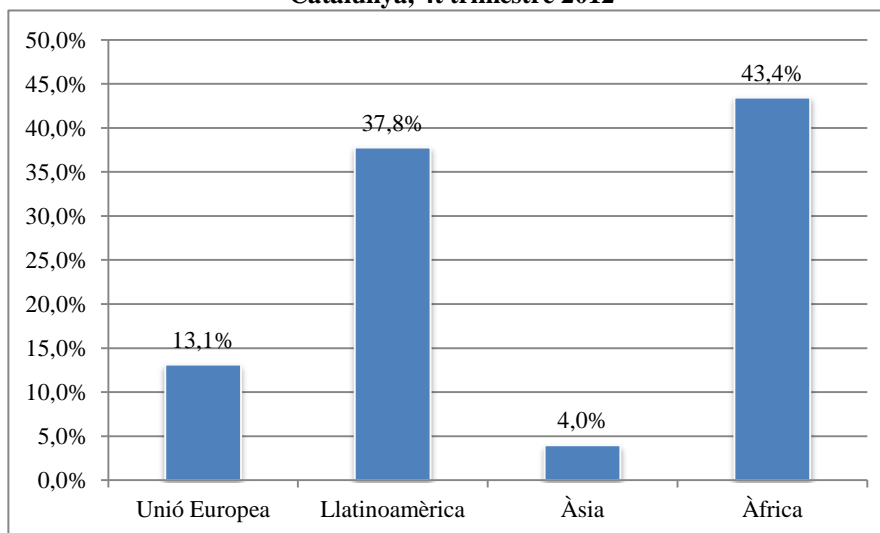
*No s'inclouen les dades de la franja d'edat de més de 64 anys perquè les xifres de la EPA per a aquesta franja són excessivament baixes i presenten marges d'error no acceptables.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

D'altra banda, la taxa d'atur de la població estrangera és una variable que, com les d'activitat i d'ocupació, presenta resultats diversos segons l'origen geogràfic i la nacionalitat d'aquesta població.

Abans d'entrar en les taxes creiem que és interessant destacar la desigual distribució per zones d'origen de la població estrangera aturada que ens mostra el següent gràfic. Destaca la desproporció del pes dels africans en el total de la població estrangera en edat de treballar (gràfic 2.5), on representen el 28,1%, amb el 43,4% que representen en el total de la població aturada que ens mostra el Gràfic 2.38.

Gràfic 2.38. Distribució de la població estrangera aturada per grans zones d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2012

*No reflectim les dades de Resta d'Europa, d'Amèrica del Nord ni d'Oceania perquè pel seu baix volum, estan afectades per un marge d'error no acceptable.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

La taxa d'atur dels africans (66,4%), que és la segona que més creix, suposa que dos terços de la població activa d'origen africà no treballa. L'únic col·lectiu que presenta una reducció de la taxa d'atur és l'asiàtic.

Taula 2.23. Variació interanual de la taxa d'atur segons grans zones d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2012

	4t trimestre 2011	4t trimestre 2012	Variació (punts percentuals)
Unió Europea	24,2	25,0	0,8
Amèrica Llatina	30,8	37,4	6,6
Àsia	30,1	18,8	-11,3
Àfrica	60,5	66,4	5,9

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Com podem observar a la Taula 2.24, dels tres casos en què creix la taxa d'atur, en dos, africans i llatinoamericans, el factor més important és la reducció de la població activa, especialment en el cas dels llatinoamericans, atès que l'increment de població aturada és mínim. Els africans combinen una reducció de la població activa amb un increment proporcionalment semblant de població aturada.

Per la seva banda, la reducció de la taxa d'atur dels asiàtics respon a una situació que té una lectura especialment positiva. La població activa augmenta, és a dir, hi ha més població que vol treballar i en un context difícil, i la població aturada es redueix.

Taula 2.24. Variació interanual de població activa i població aturada segons grans zones d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2012

	Població Activa		Població Aturada	
	Variació Absoluta	Variació Relativa	Variació Absoluta	Variació Relativa
Unió Europea	-7.917	-5,6%	-847	-2,5%
Llatinoamèrica	-53.260	-17,1%	650	0,7%
Àsia	16.735	45,1%	-1.055	-9,4%
Àfrica	-8.796	-5,0%	4.583	4,3%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Si observem el comportament de la taxa d'atur en els cinc col·lectius amb més població en edat de treballar, el que crida l'atenció és la reducció dels argentins. La resta de col·lectius presenten augments de la taxa més o menys importants.

Taula 2.25. Taxa d'atur dels cinc països amb més població de 16 i més anys. Catalunya, 4t trimestre 2011 i 4t trimestre 2012

	4t trimestre 2011	4t trimestre 2012	Variació (punts percentuals)
Marroc	62,8	68,0	5,1
Equador	40,7	52,6	11,9
Romania	28,1	27,4	-0,7
Colòmbia	28,6	29,8	1,2
Argentina	26,6	19,2	-7,4

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

En la següent taula observem que, excepte en el cas dels equatorians, la resta de col·lectius presenten reduccions de la població aturada, importants en la majoria dels casos i poc importants en el cas dels marroquins. El que fa que la taxa d'atur dels argentins disminueixi és que la reducció de població aturada és proporcionalment força superior a la reducció de la població activa. En contrast amb això, els marroquins i els colombians presenten augments de la taxa on el factor determinant és la reducció de població activa, que és superior a la d'aturats. L'únic col·lectiu que presenta una variació marcada per la variació de la població aturada és l'equatorià, en el qual observem un important increment de la població aturada.

Taula 2.26. Variació interanual de població activa i població aturada dels 5 col·lectius més nombrosos segons el país de nacionalitat. 4t trimestre 2012

	Població Activa		Població Aturada	
	Variació absoluta	Variació relativa	Variació absoluta	Variació relativa
Marroc	-14.807	-10,0%	-2.516	-2,7%
Equador	-487	-0,7%	7.816	28,3%
Romania	-20.127	-29,8%	-5.988	-31,6%
Colòmbia	-13.127	-33,4%	-3.448	-30,6%
Argentina	-11.582	-32,1%	-4.901	-50,9%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

3. ELS LLOCS DE TREBALL DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA

3.1. L'OCUPACIÓ ESTRANGERA PER BRANQUES D'ACTIVITAT

La població ocupada estrangera s'ocupa majoritàriament en unes determinades branques d'activitat. Aquesta distribució no s'ha correspost històricament amb la distribució en activitats de la població ocupada de nacionalitat espanyola. L'oferta de mà d'obra estrangera ha cobert unes demanda empresarial de mà d'obra específica, especialment en la darrera fase de creixement econòmic que va significar el període 2003/2007. La crisi econòmica i d'ocupació ha afectat més a unes activitats que a unes altres, i aquesta relativa especialització dels immigrants, ha fet que les conseqüències de la crisi els hagi afectat de manera diferent a com ha afectat a la població ocupada autòctona.

A continuació, presentarem un seguit de taules que recullen la distribució de la població estrangera en l'estructura productiva sectorial de Catalunya i la comparen amb la de la població de nacionalitat espanyola. Aquest mètode comparatiu ens permet valorar millor les dades dels ocupats estrangers. El criteri per elaborar les taules és recollir les dades de les 10 branques d'activitat amb més ocupats estrangers.

La Taula 3.1 i el Gràfic 3.1 ens mostren que la població de nacionalitat estrangera, el 4t trimestre del 2012, es concentra principalment, en el *comerç* (17,4%), que passa a ser, per primer cop, la branca d'activitat on s'ocupen més estrangers. El segon sector on s'ocupen més estrangers és *l'hostaleria* (16,4%), seguit del *servei domèstic* (16,1%). Destaca la dada de la *construcció* (8,7%) que ha passat del primer al cinquè lloc en quatre anys.

Si comparem aquestes dades amb les de la població ocupada de nacionalitat espanyola veiem que, en aquest cas, hi ha més diversificació. Només cal mirar la dada de *resta de branques*, amb un 24,2%, mentre que en la població amb nacionalitat estrangera, el percentatge és del 8,9%. Per contra, més del 60% de la mà d'obra estrangera es concentra en quatre branques d'activitat.

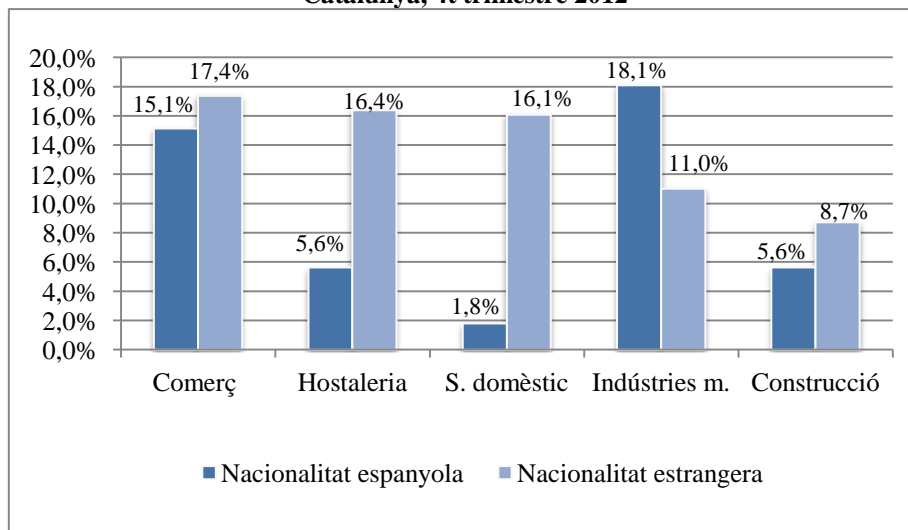
Taula 3.1. Comparació de la distribució de la població ocupada per branques d'activitat i nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

Branques d'Activitat (CNAE 2009. 1 dígit)	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera
Comerç	15,1%	17,4%
Hostaleria	5,6%	16,4%
Servei domèstic	1,8%	16,1%
Indústries manufactureres	18,1%	11,0%
Construcció	5,6%	8,7%
Activitats administratives i serveis auxiliars	4,8%	7,4%
Activitats sanitàries i serveis socials	9,7%	4,1%
Transport i emmagatzematge	5,6%	4,0%
Activitats professionals científiques i tècniques	6,2%	3,1%
Informació i comunicacions	3,0%	2,9%
10 primeres branques	75,8%	91,1%
Resta Branques	24,2%	8,9%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Si comparem gràficament branca per branca segons la nacionalitat, tal com mostra el gràfic, observem com la distribució entre les 5 branques d'activitat amb major presència d'estrangers, és força diferent segons la nacionalitat. El percentatge de població estrangera que s'ocupa a l'hostaleria, i el servei domèstic, és molt superior al percentatge de la població espanyola en aquestes branques. En canvi, els ciutadans espanyols s'ocupen més a les indústries manufactureres. Crida l'atenció que, per primer cop, els estrangers presenten un percentatge més alt d'ocupats en el comerç que els autòctons.

Gràfic 3.1. Distribució de la població ocupada per branques d'activitat i nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

La Taula 3.2 ens mostra quina és la composició per nacionalitat de cadascuna de les branques analitzades. Destaca el pes dels estrangers en *servei domèstic* (57,9%), el qual multiplica per quatre el seu pes en el total dels ocupats (13,4%), així com la important presència d'immigrants en *hostaleria*.

Taula 3.2. Distribució de la població ocupada per nacionalitat en les principals branques d'activitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

Branques d'Activitat (CNAE 2009 1 dígit)	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera	Total
Comerç	84,9%	15,1%	100%
Hostaleria	69,0%	31,0%	100%
Servei domèstic	42,1%	57,9%	100%
Indústries manufactureres	91,4%	8,6%	100%
Construcció	80,7%	19,3%	100%
Activitats administratives i serveis auxiliars	80,8%	19,2%	100%
Activitats sanitàries i serveis socials	93,9%	6,1%	100%
Transport i emmagatzematge	90,2%	9,8%	100%
Activitats professionals científiques i tècniques	92,8%	7,2%	100%
Informació i comunicacions	87,3%	12,7%	100%
10 primeres branques	84,3%	15,7%	100%
Resta Branques	94,6%	5,4%	100%
Total	86,6%	13,4%	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

D'altra banda, la Taula 3.3, ens permet observar aquesta distribució per zones d'origen. A l'hora d'analitzar la taula però, cal tenir present altre cop que no hem tingut en compte les dades de ciutadans nord-americans, ni de l'Europa no comunitària, els quals ofereixen unes xifres tan baixes que presenten uns marges d'error excessius. Pel mateix motiu, a banda d'aquest cas, tampoc hem incorporat algunes dades de les zones d'origen que s'inclouen a la taula. Tot i així considerem que les dades vàlides donen una informació prou útil.

Taula 3.3. Comparació de la distribució de la població ocupada per branques d'activitat i zones geogràfiques d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2012

Branques d'Activitat (CNAE 2009 1 dígit)	Unió Europea	Amèrica Llatina	Àsia	Àfrica	Total
Comerç	20,6%	14,5%	22,0%	16,3%	17,4%
Hostaleria	9,3%	14,7%	44,2%	15,2%	16,4%
Servei domèstic	*	29,4%	*	7,5%	*
Indústries manufactureres	17,5%	7,1%	*	13,5%	11,0%
Construcció	10,1%	6,6%	*	15,8%	8,8%
Activitats administratives i serveis auxiliars	*	9,3%	*	*	*
Activitats sanitàries i serveis socials	*	5,2%	*	*	*
Transport i emmagatzematge	*	4,1%	*	*	*
Activitats professionals científiques i tècniques	8,2%	*	*	*	*
Informació i comunicacions	*	*	*	*	*
total 10 primeres branques	84,2%	95,1%	97,6%	89,2%	91,3%
Resta Branques	15,8%	*	*	10,8%	8,7%

*Dada que no s'ha incorporat perquè les quantitats no són estadísticament significatives i poden incorporar marges d'error excessius
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Els africans són els que tenen més ocupats a la construcció. Els asiàtics s'ocupen sobretot a l'hostaleria (44,2%). Els ciutadans comunitaris s'ocupen principalment en el comerç i la indústria manufacturera. Finalment, els llatinoamericans tenen la major concentració d'ocupats/des en el servei domèstic, on treballa gairebé el 30% del col·lectiu, també s'ocupen en proporcions importants en el comerç i l'hostaleria.

La Taula 3.4. ens permet comparar la distribució per branques d'activitat dels homes ocupats de nacionalitat estrangera amb els homes ocupats de nacionalitat espanyola.

Taula 3.4. Distribució dels homes ocupats per branques d'activitat segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

Branques d'Activitat (CNAE 2009 1 dígit)	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera
Comerç	12,9%	18,8%
Hostaleria	4,9%	17,0%
Indústries manufactureres	25,2%	16,5%
Construcció	9,7%	16,0%
Transport i emmagatzematge	8,9%	6,8%
Activitats administratives i serveis auxiliars	3,1%	6,1%
Agricultura ramaderia i pesca	2,4%	3,7%
Informació i comunicacions	4,2%	3,7%
Activitats científiques i tècniques	6,1%	3,2%
Educació	3,9%	1,7%
10 primeres branques	81,4%	93,4%
Resta Branques	18,6%	6,6%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Els homes estrangers es concentren, principalment, en el comerç amb un 18,8%, la construcció ha deixat de ser la primera branca d'activitat dels homes estrangers i ocupa ara el quart lloc, amb un percentatge, no obstant això, encara clarament superior al que presenten els espanyols. La segona branca d'activitat que ocupa més homes estrangers és l'hostaleria seguida per la indústria manufacturera. En l'hostaleria el percentatge dels estrangers és més de tres vegades el percentatge dels autòctons, mentre que en la indústria són els espanyols els qui presenten un percentatge molt superior al dels estrangers.

Com en el cas dels homes, la Taula 3.5 ens permet comparar la distribució per branques d'activitat de les dones ocupades de nacionalitat estrangera amb les dones ocupades de nacionalitat espanyola.

Taula 3.5. Distribució de les dones ocupades per branques d'activitat segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

Branques d'Activitat (CNAE 2009 1 dígit)	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera
Servei domèstic	3,2%	33,1%
Comerç	17,6%	15,7%
Hostaleria	6,5%	15,7%
Activitats administratives i serveis auxiliars	6,7%	9,0%
Activitats sanitàries i serveis socials	16,2%	6,9%
Indústries manufactureres	10,3%	4,7%
Educació	11,4%	3,6%
Activitats científiques i tècniques	6,3%	3,0%
Informació i comunicacions	1,8%	1,9%
Altres serveis	3,8%	1,9%
10 primeres branques	83,7%	95,5%
Resta Branques	16,3%	4,5%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Com podem observar, l'activitat on hi ha més dones estrangeres ocupades és *servei domèstic*. Si ho comparem amb les dones autòctones, veiem que aquestes tenen una presència molt baixa en aquesta branca d'activitat. Una relació semblant, però amb menys diferència, es dona en el cas de l'*hostaleria*. En el cas d'*activitats administratives i serveis auxiliars*, tot i que també les dones estrangeres presenten un percentatge superior, la diferència és encara menor. Les dones autòctones presenten percentatges superiors en la resta de les 10 activitats principals excepte en *informació i comunicacions* on s'observen percentatges gairebé idèntics.

Aquesta especial concentració d'homes i dones ocupats de nacionalitat estrangera en unes branques d'activitat, els pot fer més vulnerables a crisis d'ocupació que afectin especialment a algunes d'aquestes branques. Per valorar-ho, la Taula 3.6 ens presenta la variació interanual de les 10 branques on més s'ocupen els treballadors estrangers.

Taula 3.6. Variació interanual de la població ocupada per branques d'activitat segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera	Total
Comerç	-10,8%	50,1%	-5,0%
Hostaleria	-4,0%	-1,3%	-3,2%
Servei domèstic	-15,8%	-19,6%	-18,0%
Indústries manufactureres	-6,3%	-21,5%	-7,9%
Construcció	-20,2%	-34,4%	-23,4%
Activitats administratives i serveis auxiliars	2,7%	3,5%	2,9%
Activitats sanitàries i serveis socials	4,9%	-41,4%	0,1%
Transport i emmagatzematge	-13,4%	-35,2%	-16,1%
Activitats científiques i tècniques	-0,4%	-20,4%	-2,2%
Informació i comunicacions	-2,1%	-39,6%	-9,3%
10 primeres branques	-6,7%	-12,8%	-7,7%
Resta Branques	17,9%	-0,7%	16,7%
Total	-1,0%	-11,7%	-2,6%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

A finals del 2012 la població ocupada estrangera experimenta una reducció interanual del 11,7%, mentre que els ocupats de nacionalitat espanyola presenten una reducció força menor. Per branques d'activitat, *construcció*, que durant 3 anys va ser l'activitat que més ocupats estrangers perdia, a partir del 2011 passa a ocupar el quart lloc pel que fa a pèrdua d'ocupació, posició que continua ocupant un any després. Les pèrdues més importants per part dels estrangers, a banda de la *construcció*, es produeixen en *activitats sanitàries i serveis socials*, *transport i emmagatzematge* i *informació i comunicacions*.

D'altra banda, crida l'atenció l'important increment de l'ocupació estrangera al *comerç*, quan en canvi, es perden ocupats de nacionalitat espanyola en aquesta branca d'activitat. Així mateix, cal subratllar el fet que s'incrementi l'ocupació de nacionalitat espanyola en *activitats sanitàries i serveis socials*, quan la població estrangera ocupada en aquesta branca es redueix de manera molt important.

Finalment la Taula 3.7 presenta la variació de població ocupada per branques d'activitat entre finals del 2008, moment en què s'inicia la crisi d'ocupació i el final del 2012, segons la nacionalitat, i també quin és el percentatge que representen els estrangers sobre el total de llocs de treball perduts.

Taula 3.7. Variació de la població ocupada per branques d'activitat en el període 2008 a 2012 segons la nacionalitat a Catalunya

	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera	Total	Pes dels estrangers en la variació
Construcció	-45,5%	-71,8%	-53,8%	42,1%
Hostaleria	-1,0%	-22,3%	-8,7%	92,9%
Indústries manufactureres	-23,9%	-46,3%	-26,5%	20,5%
Servei domèstic	-10,0%	-11,2%	-10,7%	61,2%
Comerç a l'engròs i al detall	-13,0%	1,1%	-11,1%	-1,3%
Activitats administratives i serveis auxiliars	1,6%	-40,1%	-10,4%	110,9%
Transport i emmagatzematge	-20,4%	-41,1%	-23,1%	22,9%
Agricultura ramaderia i pesca	-2,5%	-64,3%	-23,6%	93,2%
Activitats sanitàries i serveis socials	15,8%	-26,1%	11,9%	-20,3%
Activitats professionals científiques i tècniques	-8,4%	-42,1%	-12,0%	38,2%
Informació i comunicacions	-20,5%	-4,0%	-18,7%	2,3%
Total	-13,2%	-36,6%	-17,3%	36,9%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Observem que la construcció és l'activitat que perd més llocs de treball, i que aquesta pèrdua d'ocupació afecta molt més als estrangers (-71,8%) que als ocupats de nacionalitat espanyola (45,4%). El 42% dels llocs de treball perduts estaven ocupats per estrangers. La segona activitat on els estrangers han perdut més ocupació ha estat *agricultura, ramaderia i pesca*, seguit d'*indústries manufactureres, activitats professionals i científiques, transport i emmagatzematge, i activitats administratives i serveis auxiliars*.

Dels llocs treball perduts a *agricultura, ramaderia i pesca* i a *l'hostaleria*, gairebé tots (93,2% i 92,9% respectivament) eren ocupats per estrangers. Encara crida més l'atenció el pes dels estrangers en la pèrdua de llocs de treball a *activitats administratives i serveis auxiliars* on superen el 100% perquè els ocupats espanyols presenten un increment.

3.2. EL TIPUS D'OCUPACIÓ DELS TREBALLADORS ESTRANGERS

Per poder analitzar quins llocs de treball ocupen els treballadors estrangers, hem realitzat una explotació estadística específica de les dades d'ocupats per grups professionals, que ens ofereix la base de microdades de l'Enquesta de Població Activa. Els primers resultats d'aquesta explotació queden reflectits en la Taula 3.8, la qual ens mostra les diferències en la distribució dels ocupats per grups professionals, segons si els ocupats tenen la nacionalitat espanyola o són estrangers.

Com podem veure a la taula, el percentatge més gran de treballadors estrangers (29,2%) són treballadors d'*ocupacions elementals* (no qualificats), a aquest grup el segueix de molt a prop el de *restauració i comerç* (28,5%), molt per sobre dels estrangers ocupats com a *qualificats de la indústria i la construcció* (11,5%) grup, aquest darrer, que continua reduint la seva importància des del 2009. Aquests tres grups suposen conjuntament prop del 70% del total dels treballadors estrangers, mostrant una concentració que no té correspondència en el cas dels treballadors de nacionalitat espanyola.

Taula 3.8. Distribució de la població ocupada per grups professionals segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

Grups Ocupacionals (CNO-2011)	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera
Directius	5,5%	4,9%
Tècnics superiors	19,5%	6,7%
Tècnics suport	10,3%	5,6%
Empleats administratius	14,5%	4,9%
Restauració i comerç	19,9%	28,5%
Qualificats agraris i pesquers	1,7%	1,5%
Qualificats indústria i construcció	11,1%	11,5%
Operadors maquinària	9,4%	7,2%
Ocupacions elementals (1)	8,1%	29,2%
Total	100,0%	100,0%

(1) Nova denominació de la CNO-2011 que substitueix a la denominació *Treballadors no qualificats* de la CNO 94

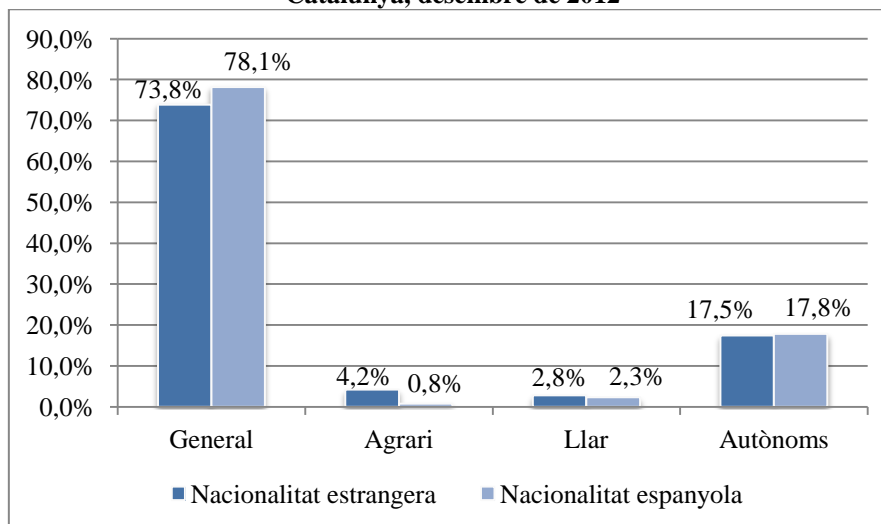
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Les diferències més clares per grup, entre nacionals i estrangers, les trobem en el col·lectiu ocupat en *ocupacions elementals*, on els estrangers presenten 21,1 punts percentuals més que els espanyols i també en els grups de tècnics superiors i de suport on els espanyols doblen sobradament els percentatges dels estrangers. Mentre que en el cas dels ocupats estrangers, els qui treballen en ocupacions elementals són el grup més ampli, en el cas dels ocupats de nacionalitat espanyola aquest grup ocupa el penúltim lloc en pes relatiu.

D'altra banda, les dades d'afiliació a la Seguretat Social ens mostren que els estrangers tenen un percentatge inferior d'afiliats en el Règim General que els autòctons. En la resta de règims els percentatges són similars, amb l'excepció del Règim Agrari, on el percentatge del col·lectiu d'estrangers és molt superior en termes relatius. D'altra

banda, les dades d'afiliació dels estrangers al Règim de la Llar (2,8%), contrasten amb el 16,1% d'estrangers que declaren estar ocupats en el servei domèstic a l'Enquesta de Població Activa (veure taula 3.1.).

Gràfic 3.2. Distribució de l'afiliació a la Seguretat Social per règims i nacionalitat. Catalunya, desembre de 2012

Font : Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya

La Taula 3.9 ens mostra la variació de població ocupada, entre el 4t trimestre del 2011 i el 4t trimestre del 2012, en cada grup ocupacional, segons la nacionalitat. Hi observem que els únics grups que presenten creixement d'ocupats estrangers són el de *treballadors/res de la restauració i comerç*, els *treballador/res agraris* i, molt especialment, el de *directius*, que s'incrementa en un 25%.

Aquest increment dels estrangers en el grup *directius*, contrasta amb la reducció que es produeix en el mateix grup en el cas dels ocupats de nacionalitat espanyola (-27,0%), que fa que en la mitjana d'ocupats en aquest grup es registri també una reducció (-23,1%). Cal tenir en compte que en aquest grup s'inclouen propietaris de negocis i petites empreses, amb i sense assalariats (el 53% del grup). En aquest sentit, creiem que la reducció dels espanyols recollits en aquest grup reflecteix el tancament de petites empreses i microempreses. D'altra banda, pensem que l'increment d'estrangers en aquest mateix grup té una relació directa amb l'increment de població asiàtica ocupada (Taula 2.6), més de la meitat de la qual està ocupada com a treballadors/res de restauració i comerç, com veurem tot seguit (Taula 3.10) i dos terços de la qual (66,2%) es concentren en les branques d'activitat de comerç i hostaleria (Taula 3.3).

D'altra banda, mentre els ocupats de nacionalitat espanyola com a *tècnics superiors* augmenten, els ocupats estrangers d'aquest grup es redueixen.

Taula 3.9. Variació interanual de la població ocupada per grups professionals segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

Grups Ocupacionals (CNO-2011)	Nacionalitat Espanyola	Nacionalitat Estrangera	Total
Directius	-27,0%	25,5%	-23,1%
Tècnics superiors	6,3%	-23,4%	4,3%
Tècnics suport	-0,2%	-22,5%	-2,4%
Empleats administratius	-9,1%	-7,3%	-9,0%
Restauració i comerç	-1,5%	5,4%	-0,3%
Qualificats agraris i pesquers	4,4%	7,2%	4,7%
Qualificats indústria i construcció	-12,9%	-20,4%	-14,0%
Operadors maquinària	-5,0%	-31,1%	-8,7%
Ocupacions elementals	-9,2%	-20,9%	-13,8%
Total	-5,3%	-13,6%	-6,5%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Ocupacions per zones d'origen

Aquesta distribució per grups professionals dels treballadors estrangers, difereix segons les zones d'origen, tal com ens mostra la Taula 3.10.

A l'hora d'analitzar la taula però, cal tenir en compte que, igual que en el cas de les branques d'activitat, hi ha resultats que no tenen validesa estadística. En aquest sentit, indiquem en cadascuna de les caselles pertinents la no-validesa. També hem optat per no incloure els ocupats de l'Amèrica del Nord, d'Oceania i de l'Europa no Comunitària, perquè cap dels seus valors té volum suficient per poder ser tingut en compte.

Malgrat aquestes prevencions, si centrem el nostre anàlisi en quins són els principals grups professionals en què s'ocupen els treballadors estrangers, segons les diferents zones, podem obtenir informació prou significativa tal com veure tot seguit.

Taula 3.10. Població ocupada per grups professionals segons zona d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2012

Grups Ocupacionals (CNO-2011)	Unió Europea	Amèrica Llatina	Àsia	Àfrica
Directius	8,3%	*	*	*
Tècnics superiors	18,7%	3,9%	*	*
Tècnics suport	11,3%	3,3%	*	*
Empleats administratius	8,8%	4,1%	*	*
Restauració i comerç	18,3%	32,0%	52,7%	23,6%
Qualificats agraris i pesquers	*	*	*	*
Qualificats indústria i construcció	15,1%	10,60%	*	21,4%
Operadors maquinària	8,8%	5,50%	*	*
Ocupacions elementals(1)	10,3%	34,60%	26,6%	34,7%
Total	100,0%	100,00%	100,00%	100,00%

*Dada que no ha de ser tinguda en compte perquè incorpora un marge d'error no acceptable.

(1) Nova denominació de la CNO 2011 que substitueix a la denominació *Treballadors no qualificats* de la CNO 94

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Cal destacar l'alt percentatge de treballadors ocupats en *ocupacions elementals* en els col·lectius llatinoamericà i africà, així com l'alt percentatge d'asiàtics que s'ocupen en la *restauració i el comerç*.

El perfil de cada zona, si tenim en compte els principals grups professionals en què s'ocupen més del 70% dels treballadors, es pot sintetitzar de la següent manera.

Els estrangers comunitaris són els que estan presents en més grups i no tenen un perfil clar excepte el fet que, en comparació amb la resta de col·lectius, s'ocupen en un percentatge molt elevat en professions d'alta qualificació (directius i tècnics) (38,3%).

Els llatinoamericans s'ocupen principalment en *ocupacions elementals, treballadors de restauració i comerç, qualificats de la indústria i la construcció*, per aquest ordre.

Els africans s'ocupen principalment en *ocupacions elementals en restauració i comerç* i com a *qualificats de la indústria i la construcció*.

Els ocupats dels països asiàtics presenten el percentatge més alt de població ocupada en *restauració i comerç*. Més de la meitat dels ocupats d'aquest col·lectiu, ho estan en ocupacions compreses dins d'aquest grup professional.

Qualificació de l'ocupació i nivell d'estudis

La Taula 3.11 ens mostra les variacions d'ocupats/des per col·lectiu d'origen segons el grau de qualificació de l'ocupació que realitzen. Per fer-ho hem utilitzat l'agrupació de grups professionals per nivells de qualificació. El resultat són tres nivells de qualificació i un grup de treballadors de *restauració i comerç*, que cal tractar a banda, perquè la desagregació que ens ofereix la EPA no permet distingir nivells de qualificació en el cas d'aquest grup. El nivell *Alta qualificació* inclou els grups de *directius, tècnics superiors i tècnics de suport*. El nivell *Qualificació Mitjana* inclou els grups de *qualificats agraris i pesquers, empleats administratius i qualificats d'indústria i construcció*. El nivell *Sense o Baixa Qualificació* inclou els grups d'*operadors de maquinària i d'ocupacions elementals*.

Taula 3.11. Variació de la població ocupada per grau de qualificació de l'ocupació, segons zona d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2012

	Sens o Baixa Qualificació	Qualificació Mitjana	Alta Qualificació	Restauració i Comerç
Unió Europea	-44,8%	-2,7%	18,0%	22,0%
Amèrica Llatina	-14,0%	-40,2%	-59,1%	-10,5%
Àsia	51,7%	*	*	75,8%
Àfrica	-38,2%	3,1%	*	0,5%
Total	-23,6%	-14,5%	-13,5%	5,4%

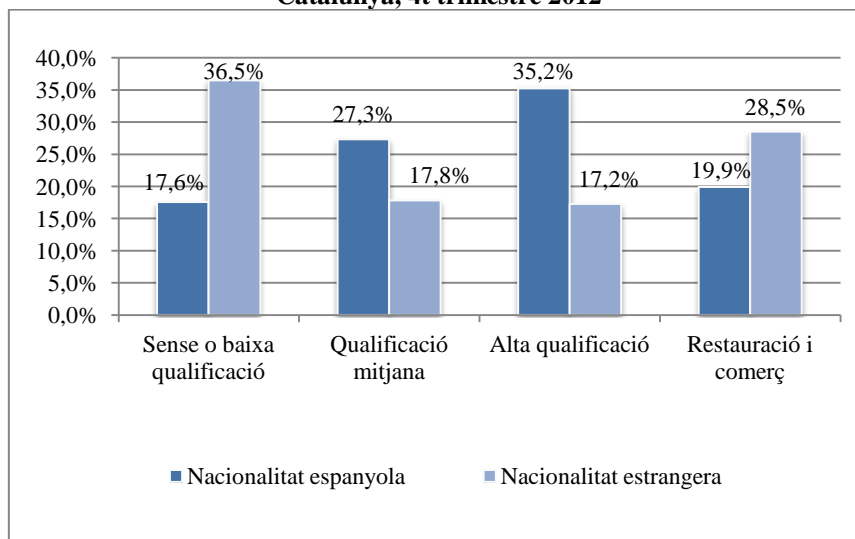
*Dada que no ha de ser tinguda en compte perquè incorpora un marge d'error no acceptable.
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Com podem observar, els comunitaris, que com hem vist en el capítol anterior (Taula 2.16) pateixen una reducció general d'ocupats, experimenten un considerable increment (18%) d'ocupats en feines d'alta qualificació, mentre que mostren una forta reducció d'ocupats de baixa qualificació.

En un context de reducció important (-25,1%) d'ocupats/des llatinoamericans/nes, la reducció més important d'aquest col·lectiu es dona en el grup d'ocupats/des en ocupacions d'alta qualificació, on perden prop del 60% dels seus efectius. L'important creixement general dels asiàtics es concentra sobretot en els grups de baixa qualificació i, especialment, en el de treballadors de la restauració i el comerç. Els africans, els quals també presenten una reducció important en termes generals (-19,3%), concentren aquesta disminució en el grup de baixa qualificació, mentre que experimenten un lleuger creixement en ocupacions de qualificació mitjana.

Si comparem l'estructura ocupacional per nivells de qualificació dels ocupats estrangers amb la dels ocupats de nacionalitat espanyola, tal com ens mostra el Gràfic 3.3, podem observar com, en el cas dels estrangers, els percentatges d'ocupats disminueixen tal com augmenta la qualificació, al contrari del que succeeix en el cas dels treballadors de nacionalitat espanyola, on el percentatge més alt d'ocupats desenvolupa feines d'alta qualificació, i el menor percentatge d'ocupats desenvolupa feines de baixa qualificació. Pel que fa als treballadors dels serveis (restauració, personals i comerç), el percentatge de treballadors estrangers és clarament superior, la diferència és superior a la de l'any anterior.

Gràfic 3.3. La població ocupada per nivell de qualificació de l'ocupació segons nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

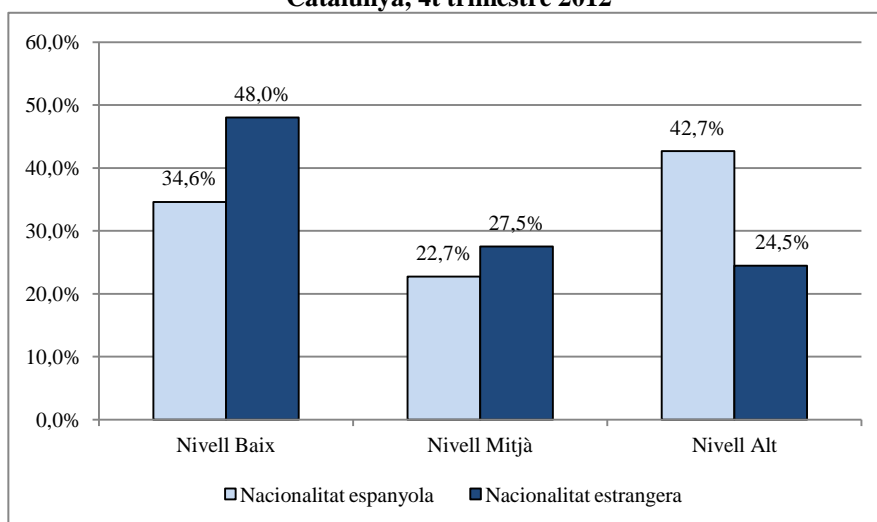
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

El Gràfic 3.4 ens permet comparar els nivells de qualificació de les ocupacions, mostrat en el gràfic anterior, amb els nivells d'estudis segons la nacionalitat dels ocupats. En el *Nivell Baix* hem agrupat els ocupats sense titulació i els que tenen la titulació bàsica, en el *Nivell Mitjà* hem agrupat els ocupats amb secundària no obligatòria i Formació Professional, i en el *Nivell Superior* els ocupats amb titulació universitària de 1r, 2n i 3r grau.

Hi podem veure que els treballadors estrangers presenten un percentatge força superior d'ocupats de baixa titulació al que presenten els de nacionalitat espanyola (13,4 punts). Si ens fixem en el Gràfic 3.3 però, veurem que la diferència en ocupacions de baixa qualificació és superior (18,9 punts), tot i que no tant com l'any anterior (23,2 punts) o el que és el mateix, els estrangers tenen un pes superior en ocupacions de baixa qualificació, de la que els correspondria per nivell d'estudis, en comparació amb els treballadors de nacionalitat espanyola, però aquesta diferència s'ha reduït en termes interanuals.

També podem observar com, mentre el percentatge d'estrangers ocupats amb titulació superior és del 24,5%, només un 17,2 % ocupa llocs de treball d'alta qualificació, la qual cosa significa una diferència de 7,3 punts. L'any anterior aquesta diferència era de 8,8 punts. En el cas dels ciutadans espanyols, el percentatge d'ocupats amb alta qualificació i el percentatge d'ocupats amb estudis superiors, que l'any anterior era de 5,5 punts, aquest any és de 7,5. És a dir, la diferència entre llocs de treball d'alta qualificació i nivell alt d'estudis, millora en el cas dels estrangers i empitjora en el cas dels espanyols, fins al punt que per primer cop la diferència supera la dels estrangers.

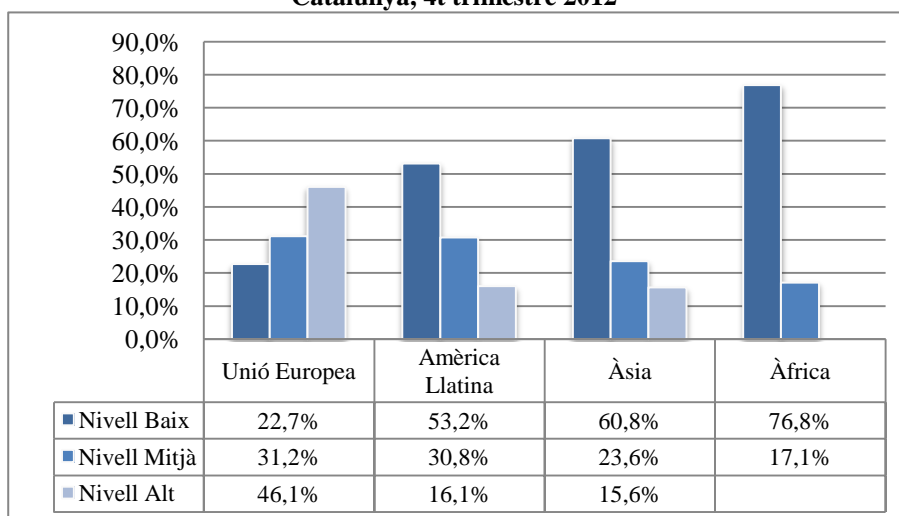
Gràfic 3.4. La població ocupada per nivell d'estudis segons nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA

Els gràfics 3.5 i 3.6 ens permeten fer aquest mateix anàlisi segons les zones d'origen dels estrangers. A l'hora d'interpretar-los, cal tenir en compte que no es presenten les dades dels estrangers procedents d'Oceania, d'Amèrica del Nord i l'Europa no Comunitària perquè els seus valors són excessivament baixos i incorporen un marge d'error excessiu per a què els puguem acceptar com a vàlids. Això mateix succeeix amb algunes dades del col·lectiu asiàtic.

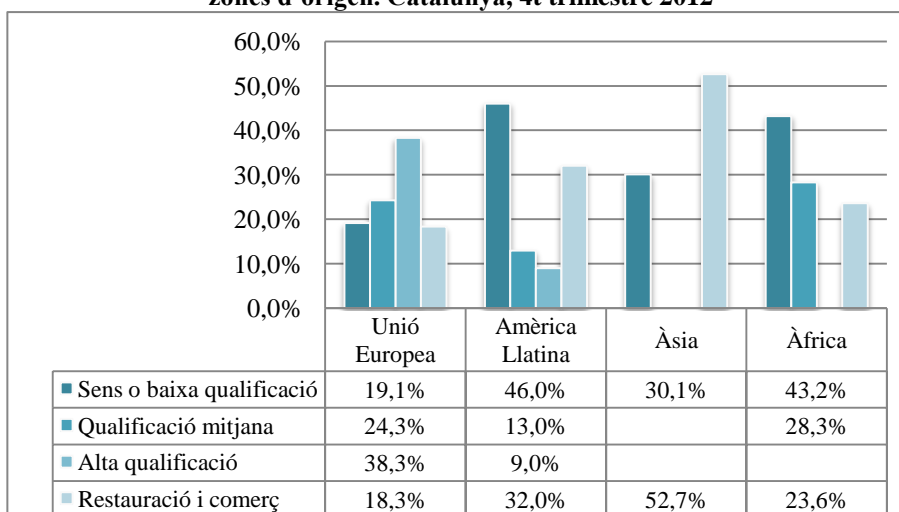
Gràfic 3.5. La població ocupada estrangers per nivell d'estudis segons zona d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2012*

*Les cel·les en blanc corresponen a dades que no han de ser tinguda en compte perquè incorpora un marge d'error no acceptable.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA

Gràfic 3.6. La població ocupada estrangers per nivell de qualificació de l'ocupació segons zones d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2012

*Les cel·les en blanc corresponen a dades que no han de ser tinguda en compte perquè incorpora un marge d'error no acceptable

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA

Observant els gràfics podem veure que els ocupats comunitaris presenten un percentatge en llocs de treball de baixa qualificació (19,1%) proper al que presenten en el nivell d'estudis baix (22,7%), mentre que, en canvi, tenen una presència inferior en llocs de treball de mitjana i alta qualificació (24,3% i 38,3%) del que els correspondria pels seus percentatges en estudis mitjos i superiors (31,2% i 46,1%). Aquestes comparacions però es veuen afectades pel 18,3% que s'ocupen en els serveis de restauració i comerç, els quals, com ja hem dit no són susceptibles d'entrar en aquesta comparació.

Els llatinoamericans presenten uns percentatges en ocupacions de baixa qualificació (46,0%) lleugerament inferior al seu percentatge en el nivell d'estudis baix (53,2%), mentre que s'ocupen força menys en llocs de treball de mitjana i alta qualificació del

que els correspondria pel seu nivell d'estudis. Les correspondències entre nivell dels llocs de treball i nivell d'estudis en aquest col·lectiu es veuen encara més afectats per l'alt percentatge que presenta en el grup especial de *restauració i comerç* (32,0%).

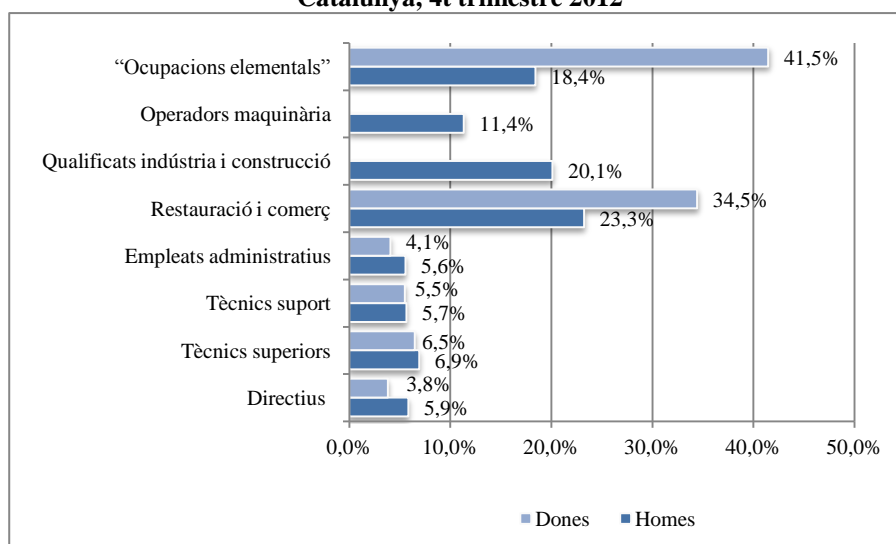
Els asiàtics són el col·lectiu en què es fa més difícil la comparació pel fet que és el que té més ocupats com a treballadors dels serveis de restauració i comerç. La majoria tenen estudis baixos amb un percentatge (60,8%) que dobla el d'ocupacions de baixa qualificació (30,1%).

En el cas dels africans s'observa una presència molt inferior en ocupacions de baixa qualificació (43,2%) de la que els correspondria pel seu percentatge en el nivell d'estudis baix (76,8%). Per contra, presenten uns percentatges superiors en ocupacions de mitjana qualificació (28,3%) del que els correspondria segons el seu percentatge d'estudis mitjans (17,1%).

Les ocupacions segons els sexes

En el Gràfic 3.7 podem veure que hi ha moltes més dones estrangeres ocupant llocs de treball en *ocupacions elementals* que homes estrangers, més del doble. La diferència es manté respecte l'any anterior doncs, tant els uns com les altres, han reduït el seu percentatge en aquest grup professional. Les dones també treballen més en *restauració i comerç*, tot i que, en aquest cas, la diferència entre ambdós sexes es redueix en relació a la que hi havia l'any anterior, perquè el percentatge dels homes en aquest grup s'incrementa, fins al punt que es converteix en el grup amb un percentatge més alt d'homes estrangers. Els homes ocupats com a *qualificats de la indústria i la construcció* passen a ocupar el segon lloc, un grup on pràcticament no hi ha dones.

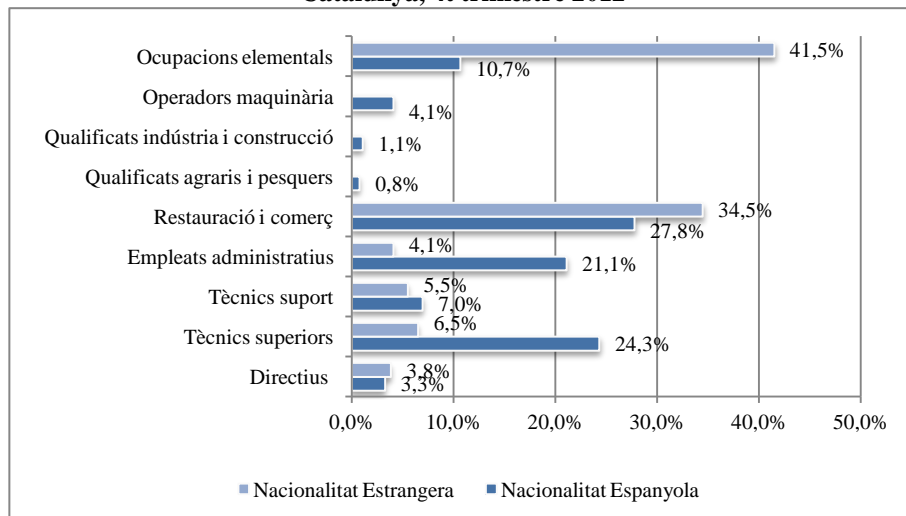
Gràfic 3.7. La població ocupada de nacionalitat estrangera per grups professionals segons el sexe. Catalunya, 4t trimestre 2012

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA

Al seu torn el Gràfic 3.8 ens mostra les diferències entre dones estrangeres i dones amb nacionalitat espanyola.

Gràfic 3.8. Distribució de les dones ocupades per grups professionals segons nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

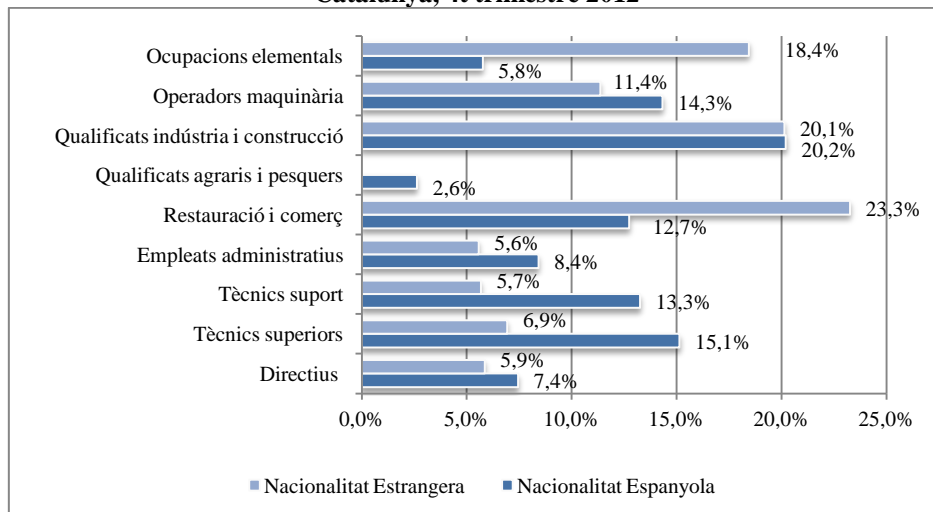
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA

Comparativament, la diferència més evident es troba en el percentatge d'ocupades en *ocupacions elementals* que, en el cas de les estrangeres, quadrupliquen el percentatge d'ocupades de nacionalitat espanyola en aquest grup professional. També s'aprecia un superior percentatge d'estrangeres ocupades en *restauració i comerç*, que contrasta amb el percentatge de dones de nacionalitat espanyola que s'ocupen com a *empleades administratives*, també cinc vegades superior al percentatge de les dones estrangeres en aquest grup professional.

Cal destacar la molt superior presència de dones de nacionalitat espanyola en el grup de *tècnics superiors* que s'incrementa respecte l'any anterior. Per contra, es produeix un canvi en el grup de directives on les dones estrangeres han passat a tenir un percentatge superior a les espanyoles.

El Gràfic 3.9 ens permet fer la mateixa comparació però en el cas dels homes.

Gràfic 3.9. Distribució dels homes ocupats per grups professionals segons nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA

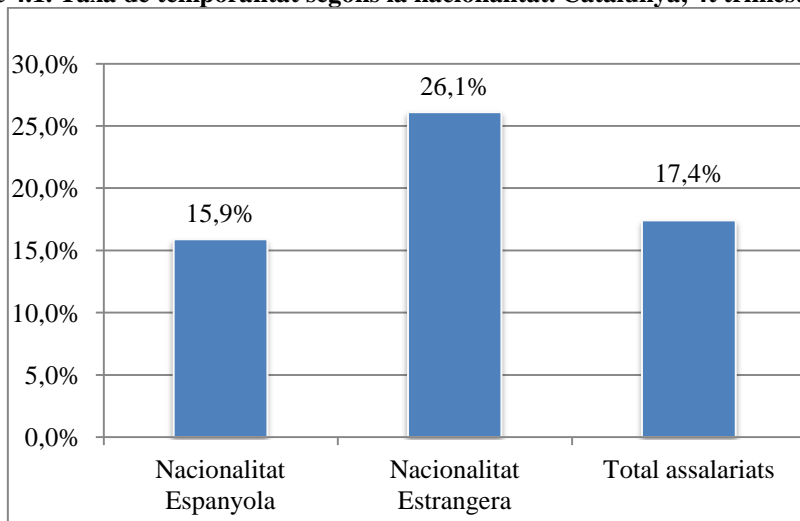
Com es pot observar, la diferència més evident es troba en el percentatge d'ocupats en *ocupacions elementals* que, en el cas dels estrangers, superen en més de 12 punts percentuals el percentatge dels homes ocupats de nacionalitat espanyola en aquest grup professional. Finalment cal destacar també la molt superior presència dels homes ocupats de nacionalitat espanyola en les ocupacions de més qualificació que, això no obstant, perden pes en els grups de *tècnics de suport i de directius*, en contrast amb l'increment dels percentatges dels estrangers en aquests mateixos grups.

4. LES CONDICIONS LABORALS

4.1 LA TEMPORALITAT EN ELS TREBALLADORS ESTRANGERS

La taxa de temporalitat que, en el total dels assalariats, s'ha reduït en gairebé tres punts respecte l'any anterior, presenta grans diferències segons la nacionalitat. Com podem observar en el Gràfic 4.1, els treballadors estrangers tenen una taxa elevada, un 26,1%, més de 10 punts per sobre de la dels assalariats de nacionalitat espanyola, la taxa dels quals, un 15,9%, se situa 1,5 punts per sota de la mitjana (17,4%). Tot i així, s'ha de tenir en compte que la temporalitat dels estrangers s'ha reduït en més de 9 punts percentuals respecte al 4t trimestre del 2011 (taxa de temporalitat del 35,7%), en canvi, la temporalitat dels assalariats de nacionalitat espanyola només s'ha reduït en nou dècimes en el mateix període (taxa del 2011: 16,8%)

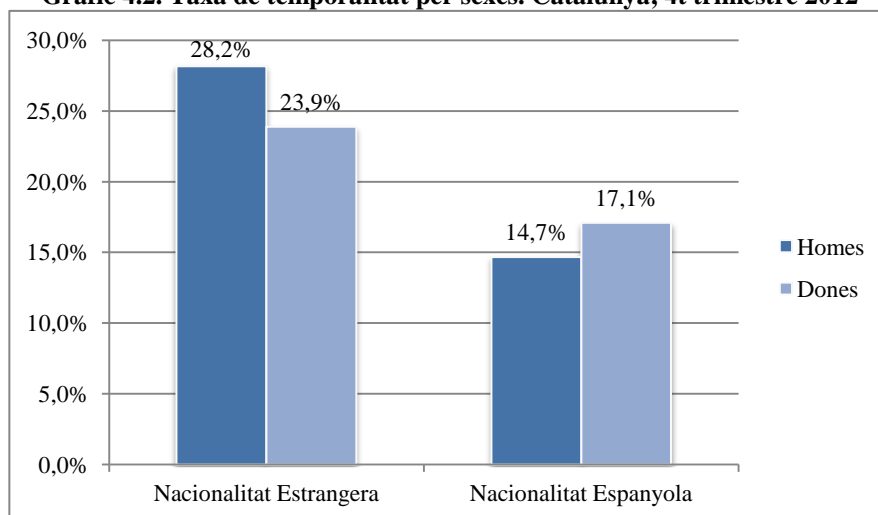
Gràfic 4.1. Taxa de temporalitat segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2012

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA

El Gràfic 4.2 ens mostra la taxa de temporalitat de cadascun dels sexes segons la nacionalitat. Hi podem veure que, en el cas de la població estrangera, la temporalitat masculina és superior a la femenina, mentre que en el cas de la població de nacionalitat espanyola succeeix el contrari. Aquesta diferent distribució té a veure amb les activitats en les quals s'ocupen els diferents col·lectius i han variat en el temps tal com ha variat l'ocupació en aquestes activitats.

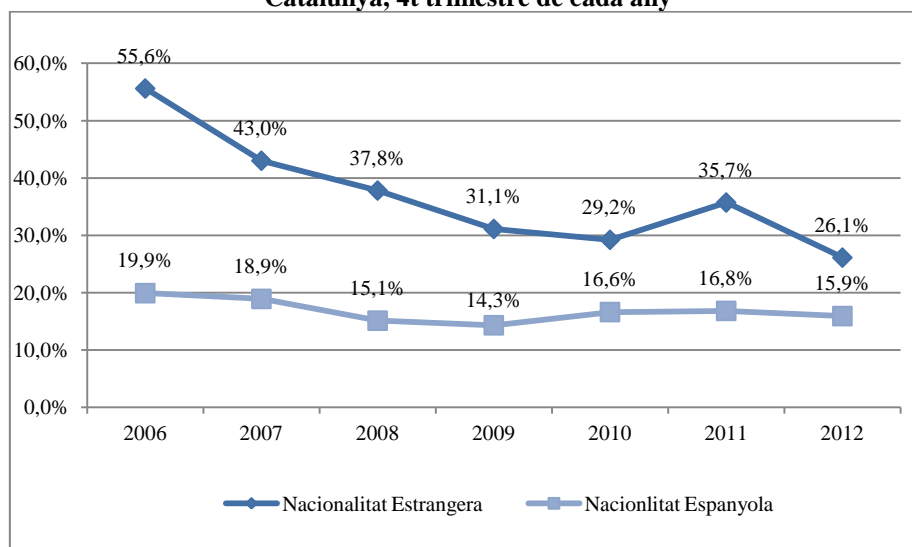
Gràfic 4.2. Taxa de temporalitat per sexes. Catalunya, 4t trimestre 2012

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la l'EPA

El Gràfic 4.3. ens mostra la variació interanual de la taxa de temporalitat per nacionalitats.

Gràfic 4.3. Evolució de les taxes de temporalitat segons nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la l'EPA

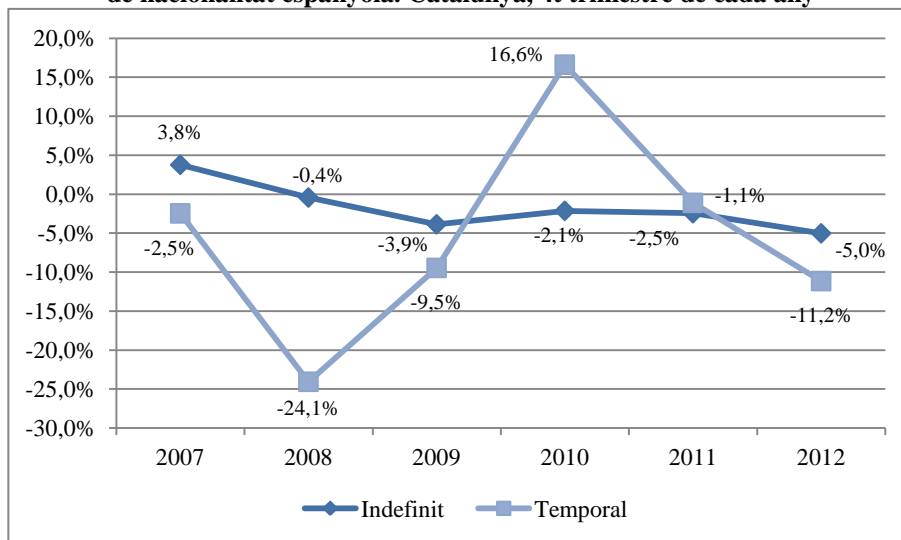
La temporalitat de la població estrangera ha variat més en el temps. En tots dos casos podem observar una tendència a la reducció que s'accentua més en la població estrangera a partir de finals del 2008, moment en què la crisi comença a incidir en l'estructura del mercat de treball de Catalunya. En el cas de la població de nacionalitat espanyola, tot i que les variacions són menys acusades, es produeix una recuperació de la temporalitat en el 2010, mentre que en el cas dels estrangers, aquesta arriba un any més tard. A finals del 2012, però, es recupera la tendència i la temporalitat dels estrangers cau al nivell més baix de la sèrie.

Aquestes variacions de la temporalitat, responen a variacions en la situació contractual de la població assalariada, que són fruit de l'evolució general de l'ocupació en funció de

l'evolució de l'economia i que tenen significats que no són sempre evidents. Per això ens ha semblat d'interès analitzar les variacions de la situació contractual de la població assalariada, quin tipus de contracte tenen en cada moment i quin efecte té la seva variació sobre la taxa de temporalitat⁴.

El següent gràfic compara les variacions del volum de contractes indefinits amb les del volum dels contractes temporals en la població assalariada de nacionalitat espanyola.

Gràfic 4.4. Evolució de la variació interanual de la situació contractual de la població assalariada de nacionalitat espanyola. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la l'EPA

Els contractes indefinits es comencen a reduir a finals del 2008 i presenten dos moments de reducció més importants. El primer en el 2009, moment de màxima pèrdua d'ocupació en la primera fase de la crisi, i a finals del 2012, en la continuació de la 2a fase de la crisi iniciada l'any anterior.

Els contractes temporals comencen la sèrie amb reduccions superiors a les reduccions que pateixen els contractes fixos i mantenen aquesta dinàmica durant la primera fase de la crisi. Aquest és el motiu pel qual la taxa de temporalitat de la població assalariada espanyola es redueix durant aquest període, és a dir, no és que millori la situació de la població assalariada de nacionalitat espanyola, passant a tenir contractes indefinits part dels qui tenien contracte temporal, sinó que els treballadors i treballadores amb contractes temporals es queden sense feina en major proporció que els que tenen un contracte indefinit.

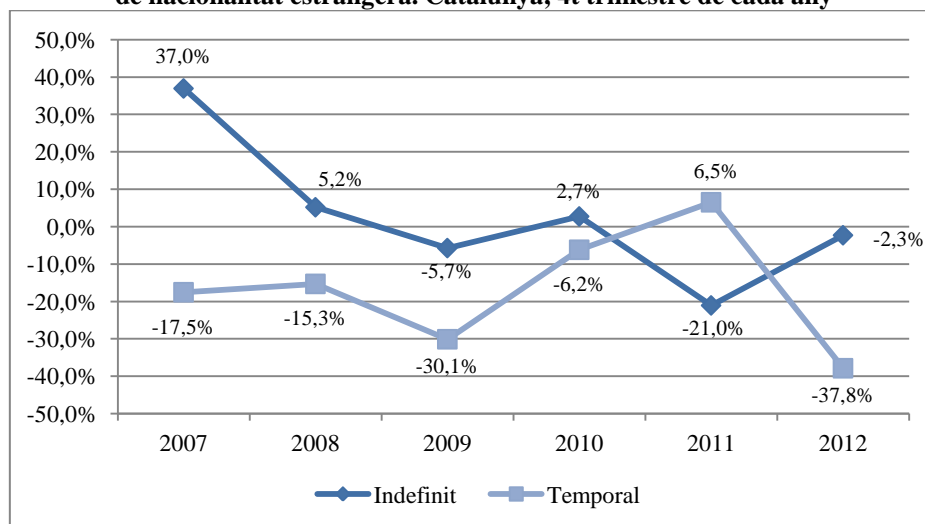
En el 2010 es produeix un increment de la població espanyola amb contracte temporal que té com a efecte una recuperació de la taxa de temporalitat que es manté el 2011, fins que a finals del 2012, en el context de la més gran pèrdua d'ocupació per part dels autòctons de tot el període (veure Gràfic 2.20, pàgina 51), la reducció de contractes

⁴.- La taxa de temporalitat no s'ha de confondre amb els contractes que *es fan* en un moment concret. Estem parlant dels contractes que *tenen* els assalariats en un moment concret, o altrament dit, de la situació contractual de la població assalariada amb contracte en vigor.

temporals torna a ser superior (més del doble) a la que es produeix en els contractes indefinits.

En el cas de la població de nacionalitat estrangera ens trobem un procés similar, però amb variacions més acusades i alguna diferència temporal en els efectes sobre la taxa de temporalitat. La reducció de contractes indefinits comença el 2009, però això no produeix un increment de la temporalitat perquè els contractes temporals encara es redueixen més. Es produeix un episodi de creixement de la temporalitat en el 2011, degut a una forta caiguda dels contractes indefinits combinat amb un creixement dels temporals, sempre en un context de pèrdua general de llocs treball. Aquesta pèrdua general d'ocupació augmenta encara més durant el 2012 i afecta molt més als contractes temporals cosa que possibilita la reducció de la temporalitat, no per millora de la situació contractual, sinó per pèrdua d'ocupació temporal.

Gràfic 4.5. Evolució de la variació interanual de la situació contractual de la població assalariada de nacionalitat estrangera. Catalunya, 4t trimestre de cada any

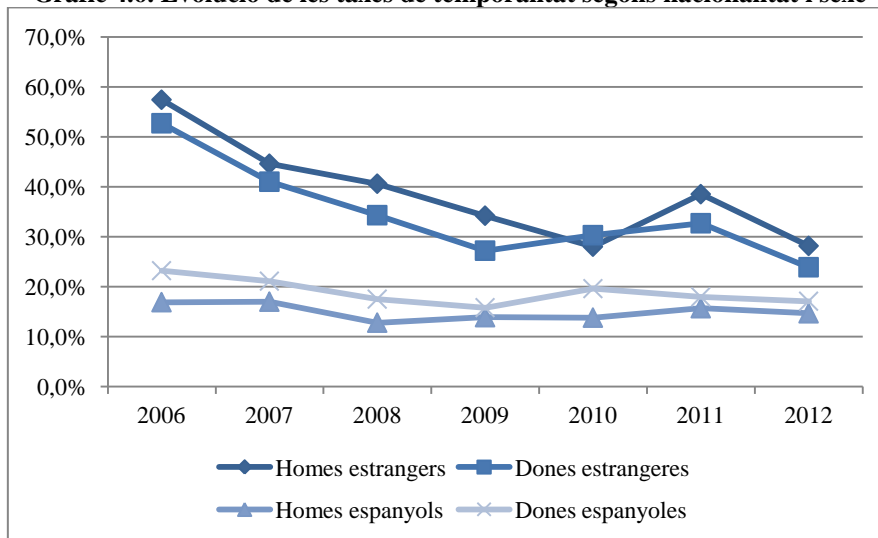

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la l'EPA

El gràfic següent ens mostra aquesta evolució per sexes i nacionalitat. Hi podem observar que la taxa de temporalitat dels treballadors i treballadores de nacionalitat estrangera, es redueix més que la dels treballadors de nacionalitat espanyola fins a finals del 2009.

Un any després, la temporalitat de les dones augmenta, tant la de les estrangeres com la de les espanyoles, mentre que la dels homes continua reduint-se, molt més clarament la dels homes estrangers. El darrer any, però, la temporalitat es torna a reduir, especialment en les dones i els homes estrangers. Les taxes dels quatre col·lectius s'acosten, tot i que entre els homes estrangers i els homes de nacionalitat espanyola encara hi ha 17 punts de diferència.

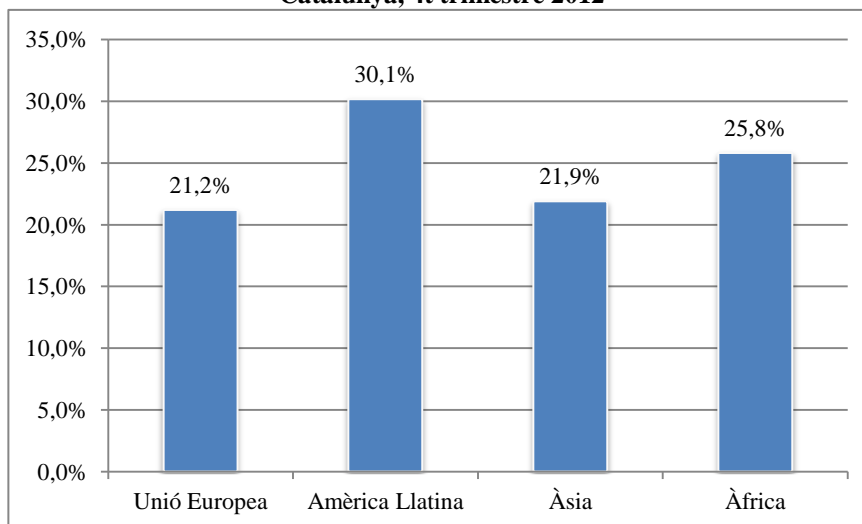
Gràfic 4.6. Evolució de les taxes de temporalitat segons nacionalitat i sexe

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la l'EPA

Finalment, el Gràfic 4.7 ens mostra la taxa de temporalitat dels immigrants per zones d'origen. Cal dir que altre cop no hem pogut incloure tres zones d'origen (Oceania, Resta d'Europa i Amèrica del Nord) perquè les dades de contractats temporals que ofereix l'EPA per a aquestes zones no són vàlides estadísticament pel seu baix volum de casos.

Gràfic 4.7. Taxa de temporalitat dels assalariats estrangers per zones d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2012

Font: Elaboració pròpia a partir dades de l'EPA

De les quatre zones de les quals tenim dades vàlides, cal destacar que la taxa de temporalitat més alta correspon als ciutadans de l'Amèrica Llatina. Per altra banda, el col·lectiu africà és el que experimenta una reducció més important respecte l'any anterior (38,9%), més de 13 punts percentuals.

4.2. LA IRREGULARITAT LABORAL

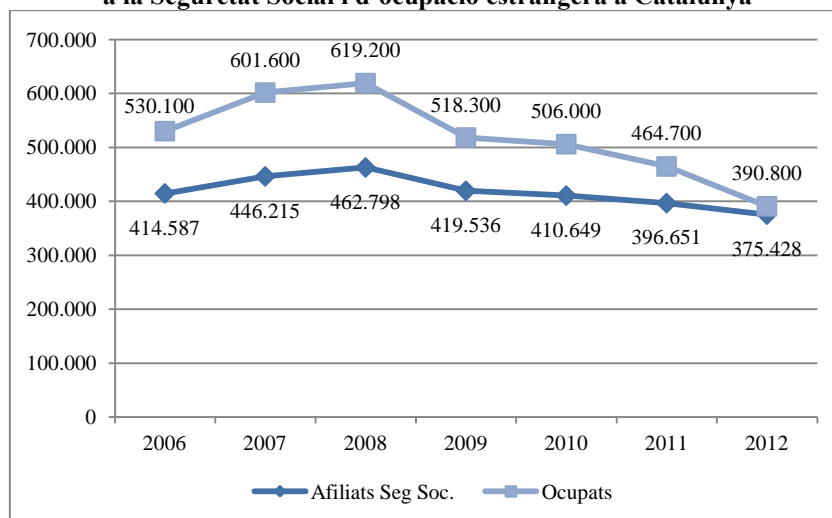
En aquest punt compararem les dades d'ocupats de l'Enquesta de Població Activa del INE amb les dades d'afiliació a la Seguretat Social, partint de la idea que la diferència entre una i altra dada és la quantitat aproximada de persones que treballen sense cap contracte. És aquest un aspecte de l'ocupació que té a veure amb la seva qualitat i amb la situació dels treballadors estrangers, des del punt de vista de les seves expectatives de futur al nostre país.

Aquesta és una comparació que no pot pas ser presa com la quantitat exacta d'estrangers que treballen sense contracte, ja que les dues fonts utilitzades tenen característiques metodològiques diferents. En el cas de les dades de la Seguretat Social es tracta d'un registre dels afiliats en situació d'alta, mentre que en el cas de l'EPA es tracta d'una enquesta a una mostra d'individus, seguint uns criteris de representativitat sobre la base del darrer cens. És per això que el resultat de la comparació no serveix per obtenir la dimensió exacta del treball irregular, però sí que pot servir per fer-nos una idea de la tendència que segueix aquest fenomen, atès que els factors de distorsió de les dades són els mateixos tots els anys. És per aquest motiu que diversos autors utilitzen aquesta relació entre ocupats EPA i afiliats a la Seguretat Social per analitzar la tendència que segueix el treball irregular, entre altres raons perquè no es disposa d'una dada millor.

Així doncs les primeres dades ens diuen que mentre el total de població ocupada estrangera, el 4t trimestre del 2012, era de 376.600, els afiliats estrangers a la Seguretat Social a desembre del 2012 era de 361.128. Això significa que hi havia 15.472 ocupats que no estaven afiliats a la Seguretat Social. Aquesta diferència entre ocupats i afiliats en alta a la Seguretat Social suggereix un percentatge d'ocupació estrangera irregular del 4,1% al finalitzar l'any, 7 punts per sota de la diferència que hi havia l'any anterior.

El següent gràfic ens mostra l'evolució de les mitjanes anuals de la població estrangera ocupada i de l'afiliació estrangera a la Seguretat Social. Hi podem observar com les corbes d'ambdues variables tendeixen a allunyar-se fins el 2007, i com, tímidament en el 2008, i molt clarament en el 2009, es produeix un acostament propiciat per una caiguda de l'ocupació molt superior a la reducció que també experimenta l'afiliació a la Seguretat Social. Després d'un any d'estabilització de la distància entre ambdues variables, durant el 2011 es produeix un altre acostament, que continua en el 2012, també altre cop perquè, en un context de reducció general dels llocs de treball, la reducció dels ocupats és superior a la dels afiliats a la Seguretat Social.

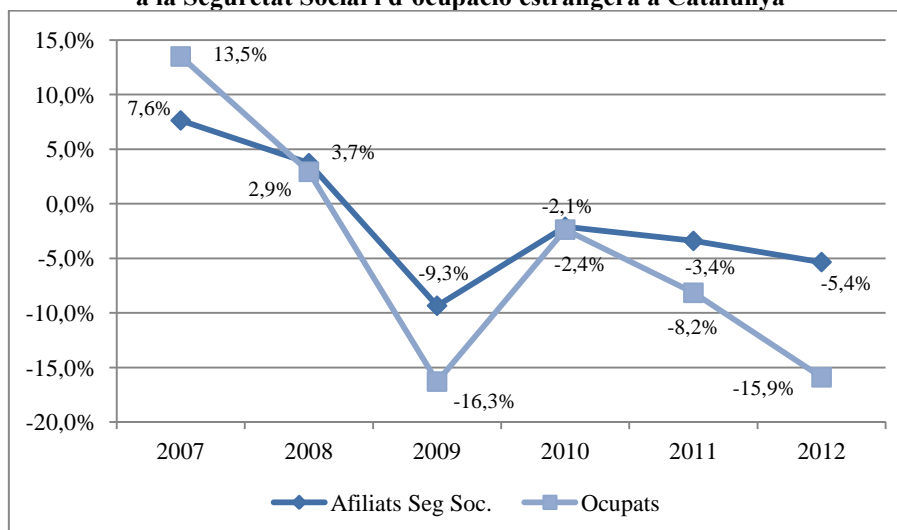
Gràfic 4.8. Evolució comparada de les mitjanes anuals d'afiliació estrangera a la Seguretat Social i d'ocupació estrangera a Catalunya

Font : Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Empleo y Seguridad Social

Aquesta diferència de ritmes en la pèrdua d'efectius queda palesa en el següent gràfic. Des del 2009, quan s'inicia la pèrdua de població ocupada i d'afiliats/des a la Seguretat Social, la pèrdua d'ocupació és superior a la d'afiliació. La distància més gran entre la reducció relativa de les dues variables es produeix justament a finals del 2012 quan la pèrdua de població ocupada triplica la reducció de afiliats/des a la Seguretat Social.

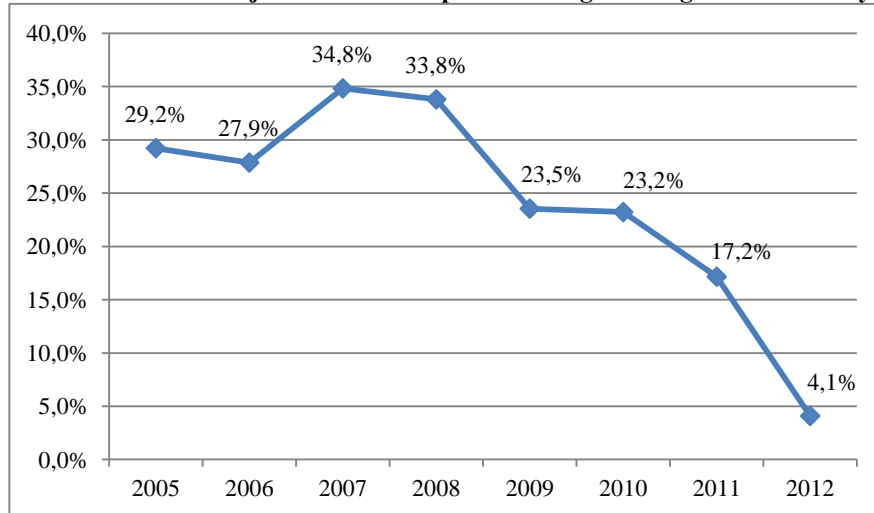
Gràfic 4.9. Variació comparada de les mitjanes anuals d'afiliació estrangera a la Seguretat Social i d'ocupació estrangera a Catalunya

Font : Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Empleo y Seguridad Social

El Gràfic 4.10 mostra l'evolució del percentatge que representa la diferència entre les mitjanes anuals d'afiliats estrangers i les mitjanes anuals d'ocupats estrangers, o el que és el mateix, la taxa d'ocupació estrangera irregular.

Gràfic 4.10. Taxa mitjana anual d'ocupació estrangera irregular a Catalunya

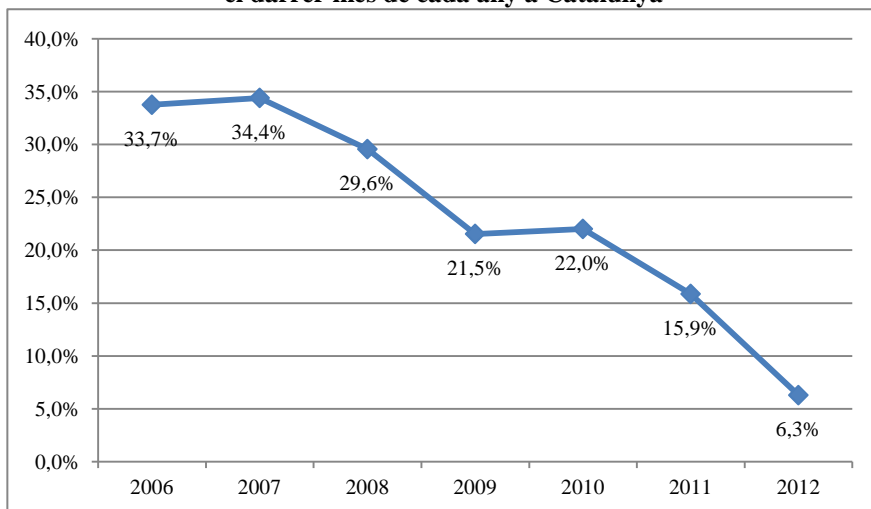
Font : Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Empleo y Seguridad Social

Podem observar que l'any 2007 es produeix un augment de 7 punts respecte el 2006 i se supera el 34% de treball irregular. El 2008 es produeix una reducció d'un punt i el 2009 el treball irregular cau més de 10 punts, consolidant una tendència a la reducció del treball irregular iniciada l'any anterior. Després d'una momentània estabilització l'any 2010, el 2011 es recupera la tendència que arriba a un mínim històric del 4,1% en el 2012, una taxa que indica una irregularitat irrellevant.

Atès que és la població d'extracomunitaris, la més exposada a estar en una situació d'irregularitat general, és a dir, de manca de permís de residència i de treball, hem volgut conèixer quina ha estat l'evolució del treball irregular en aquesta població, utilitzant el mateix mètode que hem emprat per a la població estrangera en general. En aquest cas no disposem de les mitjanes anuals, per aquest motiu hem utilitzat dades del darrer mes de cada any, que són les dades disponibles en aquest nivell de desagregació per origen geogràfic.

El gràfic següent ens mostra que després d'un petit augment de la irregularitat laboral durant l'any 2007, el 2008 s'inicia una tendència a la reducció de la irregularitat laboral dels treballadors extracomunitaris, la qual es confirma en finalitzar l'any 2009. A finals del 2010 però es produeix un repunt de la irregularitat que no té continuïtat en el 2011 quan la reducció de la irregularitat dels extracomunitaris torna a recuperar el ritme anterior al 2010. En el 2012 la reducció és encara més important.

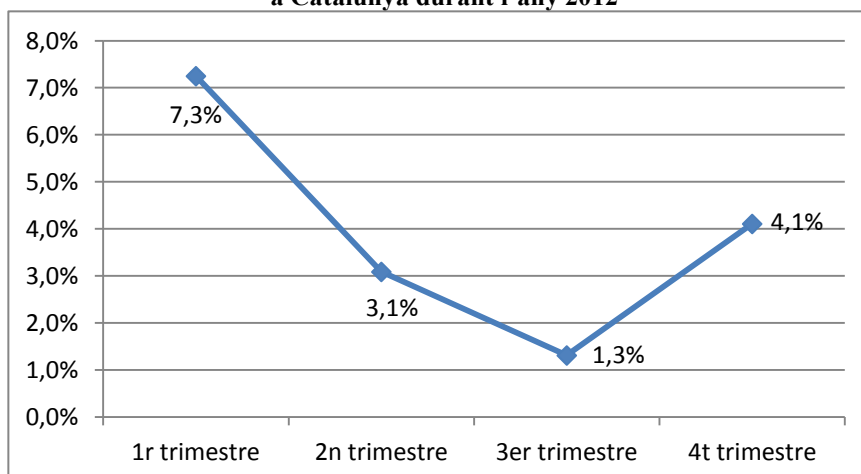
Gràfic 4.11. Evolució de la taxa d'ocupació extracomunitària irregular el darrer mes de cada any a Catalunya

Font : Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Empleo y Seguridad Social

Si fem un seguiment trimestral de l'any 2012, pel que fa al total de la població ocupada estrangera, observem que durant la major part de l'any la tendència és de disminució de la diferència entre ocupats i afiliats a la Seguretat Social, però que en el quart trimestre, hi ha una certa recuperació. Tot i així, s'acaba l'any amb una irregularitat inferior, en més de 3 punts, a la que hi havia a principis d'any.

Gràfic 4.12. Evolució trimestral de la taxa d'ocupació estrangera irregular a Catalunya durant l'any 2012

Font : Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Empleo y Seguridad Social

La Taula 4.1 ens mostra els efectius de afiliats/des a la Seguretat Social i de població ocupada en els darrers 8 trimestres, i la diferència resultant, o el que és el mateix, la quantitat de població ocupada no afiliada a la Seguretat Social.

Com podem observar, l'ocupació no para de reduir-se fins el 2n trimestre del 2012, en el 3r trimestre hi ha una lleugera recuperació, però en el 4t hi torna a haver reducció

d'ocupació. L'afiliació, en canvi, presenta més moments de creixement (3r i 2n trimestres del 2011 i del 2012).

Taula 4.1. Evolució trimestral de l'afiliació estrangera a la Seguretat Social i de l'ocupació estrangera durant els anys 2011 i 2012 a Catalunya

	Estrangers afiliats a la Seguretat Social	Estrangers ocupats	Població ocupada estrangera no afiliats a la Seguretat Social	Taxa d'ocupació irregular
1r trim. 2011	387.607	488.300	100.693	20,6%
2n trim. 2011	405.829	488.100	82.271	16,9%
3r trim. 2011	409.920	446.800	36.880	8,3%
4t trim. 2011	383.250	435.600	52.350	12,0%
1r trim. 2012	367.658	396.400	28.742	7,3%
2n trim. 2012	382.511	394.700	12.189	3,1%
3r trim. 2012	390.414	395.600	5.186	1,3%
4t trim. 2012	361.128	376.600	15.472	4,1%

Font : Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Empleo y Seguridad Social

Seguint amb aquesta mateixa lògica explicativa la Taula 4.2 ens mostra que la irregularitat, en aquest període, està fortament associada al sexe.

Taula 4.2. Estrangers afiliats a la Seguretat Social i ocupats per sexes. Distribució i taxa d'irregularitat. Catalunya, finals del 2012

	Afiliats a la Seguretat Social(1)	% d'afiliats	Ocupats(2)	% d'ocupats	Diferència entre ocupats i afiliats	% diferència	Taxa d'irregularitat
Homes	198.990	55,1%	200.669	53,5%	1.679	11,8%	0,8%
Dones	161.948	44,9%	174.541	46,5%	12.593	88,2%	7,2%
Total	360.938	100,0%	375.210	100,0%	14.272	100,0%	3,8%

(1) Dada de desembre de 2012

(2) Dada del 4t trimestre del 2012

Font : Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i de l'Observatori del Treball del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya

Com podem veure, les dones estrangeres són el 44,9% de l'afiliació estrangera a la Seguretat Social, mentre que són el 46,5% de l'ocupació i el 88,2% de la població ocupada sense contracte. El resultat és que, a finals del 2012, pràcticament tota la irregularitat és femenina. El fenomen del servei domèstic té un paper important en la irregularitat de les dones.

5. SÍNTESI- RESUM

La situació laboral de la població estrangera continua marcada per la crisi econòmica i les seves conseqüències en el mercat de treball. La reducció de les oportunitats de treball, per compte pròpia o d'altri, està provocant des de fa uns anys una reducció de l'arribada d'estrangers i, des de finals del 2009, una marxa d'immigrants, la qual, si bé en un inici, fou tímida i difícil de constatar estadísticament, a finals del 2012 comença a ser reflectida en diverses fonts estadístiques.

Així doncs, es constata que en el 2012 continua la reducció d'estrangers empadronats. Aquesta reducció és superior en els homes que en les dones. Això fa augmentar el percentatge de dones, que s'apropa al 50% del total de població estrangera empadronada. Per edats, es redueixen els menors de 45 anys i augmenta la població estrangera de 45 anys o més.

El col·lectiu llatinoamericà és el que perd més empadronats durant l'any 2012. L'únic col·lectiu que creix és el de l'Europa no Comunitària.

En el 2011 (darrera dada disponible), les nacionalitzacions es redueixen per primer cop, i comencen a acompanyar la tendència decreixent de les dades del padró i de la població detectada a la EPA.

La coincidència en les tendències de reducció que indiquen les dades d'empadronats nascuts a l'estranger, de la de població nascuda a l'estranger detectada per la EPA, i de l'estadística de *Flujos Migratorios Estimados*, ens porta a concloure que la reducció de població estrangera empadronada indica una reducció de població d'origen estranger que marxa d'Espanya independentment de les nacionalitzacions que es puguin estar produint. Aquesta conclusió es veu reforçada pel fet que una part important dels espanyols que estan sortint d'Espanya són immigrants nacionalitzats. Així ho indiquen les dades del *Padrón de Españoles Residentes en el Extranjero*, segons les quals, en el 2013, del total de població amb nacionalitat espanyola resident a l'estranger, dues terceres parts no ha nascut a Espanya. A més, sembla que una bona part d'aquesta població està tornant al seu lloc d'origen, atès que gairebé un 60% resideixen en el país on van néixer. En aquest sentit, cal destacar dues dades de l'estadística de fluxos migratoris de l'INE per al 2011. El col·lectiu llatinoamericà que vivia a Catalunya i va marxar d'Espanya, va tornar de manera gairebé absoluta a l'Amèrica Llatina. En canvi, també es pot deduir que més d'una tercera part del col·lectiu africà que vivia a Catalunya i va marxar a l'estranger, es va traslladar a països de la Unió Europea.

En contrast amb aquestes dades, la població estrangera amb permís de residència continua augmentant, tot i que molt moderadament. Cal destacar que els permisos de llarga durada ja representen les tres quartes parts (75,1%) de totes els permisos en vigor, mentre que en el 2008 representaven el 30,4% del total. Això, de fet, confirma que hi ha molt poques noves entrades, i és per això que creix el pes d'un permís que s'obté després de portar diversos anys al país.

D'altra banda, aquest petit increment general de permisos de residència no entra en contradicció amb la reducció d'immigrants, al contrari. Obtenir un permís de residència

de llarga durada permet marxar a cercar feina fora d'Espanya de manera temporal, sabent que es pot tornar mantenint el dret de residència.

La situació de la població estrangera en el mercat de treball de Catalunya durant l'any 2012 ve marcada per dos fenòmens estretament relacionats: la continuació de la caiguda d'ocupació deguda a la crisi econòmica i la reducció de població estrangera en edat de treballar.

La pèrdua de població en edat de treballar, la més important que s'ha donat fins ara, expressa en la seva composició l'efecte de la crisi sobre aquest fenomen demogràfic. La major part de la reducció de població estrangera és població activa, i d'aquesta la major part és població ocupada, tot i que també es redueix la població aturada perquè la pèrdua de població afecta totes les situacions, també als inactius. Aquest moviment fan que les taxes, que són les que indiquen en quina situació està la població que hi ha en cada moment, estiguin molt condicionades per aquesta reducció de població. La taxa d'activitat augmenta perquè es redueix la població, ja que, com hem dit, la població activa disminueix. La taxa d'atur augmenta per la important disminució de població activa, atès que la població aturada també disminueix. La taxa d'ocupació en canvi, sí que té una relació més directe amb la disminució de la població ocupada, la qual protagonitza la reducció de la població activa i proporcionalment presenta una disminució superior a la població activa i la població aturada.

En aquest context general, les dones sí que presenten un creixement de població aturada, al contrari dels homes que perden ocupats però també aturats i que veuen augmentar la seva taxa d'atur per la reducció de població activa, no per l'augment d'aturats.

Per zones d'origen, en general, és produeix pèrdua de població en edat de treballar, la qual cosa es tradueix en reducció de població activa, principalment població ocupada, i en dos casos, africans i llatinoamericans, també de població aturada. Aquesta combinació dona com a resultat una reducció de la taxa d'ocupació, és a dir, els estrangers de la Unió Europea, de la Resta d'Europa, d'Amèrica Llatina i de l'Àfrica, que continuen a Catalunya, estan menys ocupats que l'any anterior i més aturats, tot i que només augmenta la població aturada dels africans. Això és així perquè en els altres casos la reducció de la població en edat de treballar és proporcionalment menor que la reducció d'ocupats.

El col·lectiu asiàtic té un comportament diferent. Són els únics que incrementen la seva població. Aquest increment no afecta a totes les situacions, atès que la població aturada disminueix, mentre que, en coherència amb l'augment d'actius i la disminució d'aturats, la seva població ocupada s'incrementa. El resultat és que totes les seves taxes milloren. És a dir, els asiàtics són més i estan en una millor situació en el mercat de treball del que ho estaven l'any anterior. Tot i això, cal tenir en compte que són només el 9,1% de la població estrangera en edat de treballar.

Per branques d'activitat, continua reduint-se la població estrangera ocupada en la construcció, que ja passa a ocupar el 5è lloc en percentatge d'ocupats estrangers. Des de l'inici de la crisi s'han perdut el 42,1% dels llocs de treball de la construcció, percentatge que arriba al 71,8% en el cas dels estrangers. El comerç i l'hostaleria són les principals activats per ambdós sexes. A banda d'aquestes branques, també tenen un pes

important, el servei domèstic per les dones i la indústria manufacturera i la construcció pels homes, malgrat que aquesta darrera ha perdut molt de pes.

Gairebé el 30% dels estrangers i estrangeres, independentment de la branca d'activitat en què treballin, s'ocupen en ocupacions elementals (no qualificats), les dones el doble que els homes. Un 28,5% treballen com a treballadors de restauració i comerç, en aquest cas també es tracta més de dones que d'homes.

D'altra banda, en un context de reducció general de l'ocupació, augmenta la població estrangera que ocupa llocs de treball de directiu/va, en contrast amb la reducció que experimenta la població espanyola en aquest mateix grup professional. Aquest increment en llocs de direcció es deu més a les dones estrangeres que als homes. Les dones ocupades en el grup de directives passen de no presentar dades estadísticament suficients l'any anterior, a representar el 3,8% de totes les dones estrangeres a finals del 2012, 5 dècimes per sobre de les espanyoles ocupades en aquest grup. Atès que en el grup de directius/ves la meitat dels individus estimats són empresaris i empresàries amb o sense treballadors, cal considerar que aquest creixement implica un creixement d'empresaris/es estrangers/res.

Els africans són els que presenten un percentatge més alt d'ocupats en la construcció i ocupen llocs de treball d'obrers qualificats en un percentatge superior al de la resta de col·lectius. Tot i així el grup professional amb més africans és el d'ocupacions elementals (no qualificats).

Els comunitaris, que són els que tenen un percentatge més alt de directius i tècnics, s'ocupen principalment en el comerç i la indústria manufacturera.

Les llatinoamericanes, són les que s'ocupen més en servei domèstic i comerç i hostaleria, ocupant sobretot llocs de treball no qualificats. Els asiàtics treballen molt majoritàriament a l'hostaleria i el comerç.

En general, en la població ocupada estrangera la diferència entre llocs de treball d'alta qualificació i nivell d'estudis alt millora, mentre que en la població espanyola empitjora i s'acosta a la dels estrangers. Els africans continuen sent el col·lectiu que presenta una millor relació entre nivell d'estudis i qualificació del lloc de treball, si més no en els nivells baixos i mitjans.

Es redueix la temporalitat general i, en concret, es redueix la temporalitat de la població assalariada estrangera. També continua reduint-se el treball irregular.

Després que en el 2011 es trenqués la tendència dels anys anteriors a la reducció de la temporalitat de la població assalariada estrangera, degut a un increment conjuntural dels contractes temporals en un context de pèrdua d'ocupació, en el 2012 la pèrdua d'ocupació torna a afectar els contractes temporals. Aquest procés, en el cas dels autòctons, succeeix un any abans.

La temporalitat té més a veure amb la nacionalitat que amb el sexe. Els homes i les dones estrangers presenten taxes de temporalitat superiors a la dels homes i les dones de nacionalitat espanyola.

La reducció de la temporalitat no suposa pas una millora de la situació de la població assalariada estrangera pel canvi de temporals a indefinits d'un nombre determinats de contractes, sinó que representa un empitjorament de la situació de treballadores i treballadors estrangers que no se'ls renova el contracte temporal i es queden sense feina. En aquest cas, la reducció de la temporalitat està directament relacionada amb la pèrdua d'ocupació.

De la mateixa manera, la reducció de la irregularitat es deu a que la població ocupada continua reduint-se més que l'afiliació a la Seguretat Social. Cada any una part de la població ocupada estrangera que l'any anterior treballava sense contracte, deixa de treballar. Tampoc en aquest cas doncs es tracta d'una millora de la seva situació, al contrari, significa pèrdua de llocs de treball. D'altra banda, la irregularitat laboral que encara es manté a finals del 2012, és fonamentalment femenina.

En conclusió, cal destacar que les dades ens presenten una marxa d'immigrants produïda per la crisi d'ocupació, i aquesta marxa inclou immigrants nacionalitzats i estrangers amb permisos de llarga durada. En general la situació dels qui no han marxat no millora respecte l'any anterior, igual que no millora la de la resta de la població. Es redueixen els ocupats i augmenta la taxa d'atur. Només els asiàtics augmenten la seva presència i a l'hora la seva taxa d'ocupació. La reducció de les taxes de temporalitat i d'irregularitat laboral, no representen una millora de la situació de la població estrangera, perquè són el resultat de la pèrdua d'ocupació temporal i de treball submergit, i no, d'un increment de la contractació indefinida ni d'una regularització laboral.